

การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

โดย
นางสาวไอลดา แก้วโพธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

โดย
นางสาวไอลดา แก้วโพธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผนก ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PROJECT EVALUATION : SARTPRARACHA PROJECT FOR LEARNING CENTER
DEVELOPMENT BASED ON PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF
WAT RAIKING (SUNTORNUTIS) SCHOOL

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
Department of Educational Administration
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

620620055 : การบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, เศรษฐกิจพอเพียง

นางสาว ไอลดา แก้วโพธิ์: การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท 2) ประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ 4) ประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครู 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 คน และนักเรียน 231 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต

แนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ควรดำเนินการดังนี้ 1) ด้านบริบท โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในทุกๆด้าน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านผลผลิต โรงเรียนควรจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

620620055 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : PROJECT EVALUATION, SUFFICIENCY ECONOMY

MISS ILADA TAEWPHO : PROJECT EVALUATION : SARTPRARACHA PROJECT FOR LEARNING CENTER DEVELOPMENT BASED ON PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OFWAT RAIKING (SUNTORNUTIS) SCHOOL THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SANGAUN INRAK, Ph.D.

The purpose of this research aims to: 1) Evaluate context of Sartpraracha project for learning center development based on philosophy of sufficiency economy of Wat Raiking (Suntornutis) 2) Evaluate input of Sartpraracha project for learning center development based on philosophy of sufficiency economy of Wat Raiking (Suntornutis) 3) Evaluate process of Sartpraracha project for learning center development based on philosophy of sufficiency economy of Wat Raiking (Suntornutis) 4) Evaluate production of Sartpraracha project for learning center development based on philosophy of sufficiency economy of Wat Raiking (Suntornutis). This research study was conducted to 260 school personnel and students: the school director, 24 teachers, 4 basic education board, and 231 students. The instrument used in this research was an opinion questionnaire. The statistical used for this research were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research are as followed.

1. The overall rating evaluation of the sufficiency economy learning center of Wat Raiking (Suntornutis) school was high. When considering each aspect found that was high by sorting the value of the arithmetic mean in descending order. Thus, context evaluation, process evaluation, input evaluation and product evaluation.

2. The guidelines for the development of the project of sufficiency economy learning center of Wat Raiking (Suntornutis) school should proceed as follows 1) The school should have an analysis of the potential of the school and the community to improve and develop the readiness of the school. 2) The school director should encourage personnel involved in the implementation of the project to continually develop themselves in the knowledge and competence used in project implementation. 3) The school director should encourage personnel involved in the implementation of the project to continually develop themselves in the knowledge and competence used in project implementation. 4) Schools should organize activities, projects that encourage students to have the knowledge and understand the philosophy of sufficiency economy and can be applied in daily life.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้ความ อนุเคราะห์ช่วยเหลือ แนะนำและตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจ ใส่เสมอมา รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนรา รัตนศิริประภา ประธานกรรมการตรวจสอบการ ค้นคว้าอิสระ และรองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาในการ แนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้า อิสระเล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ผู้วิจัยขอ กราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล ดร.ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ดร.ฐิตาภรณ์ เพ็งหนู ดร.วชิรวิทย์ นิติพันธ์ และนางชนิษฐา ห้วยหงษ์ทอง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบ แก้ไขและให้คำแนะนำเพื่อความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิง(สุนทรอุทิศ) ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถ ดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณเจ้าของหนังสือ วารสาร เอกสาร และวิทยานิพนธ์ ทุกเล่มในการอ้างอิง ที่ช่วยให้การศึกษาอิสระครั้งนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนรุ่นพี่ และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา รุ่น 38 ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ท้ายนี้ผู้วิจัยขออ้อมรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลกเดชะพระบารมี องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง และบรมครูที่ผู้วิจัยนับถือ อันเป็นที่พึ่งให้ผู้วิจัยมีสติปัญญาและมีกำลังใจในการจัด ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่ม นี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณ ทุกท่าน ที่เป็นส่วนหนึ่งจนทำให้งานวิจัย ฉบับนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ไอลดา แฉวโพธิ์

สารบัญ

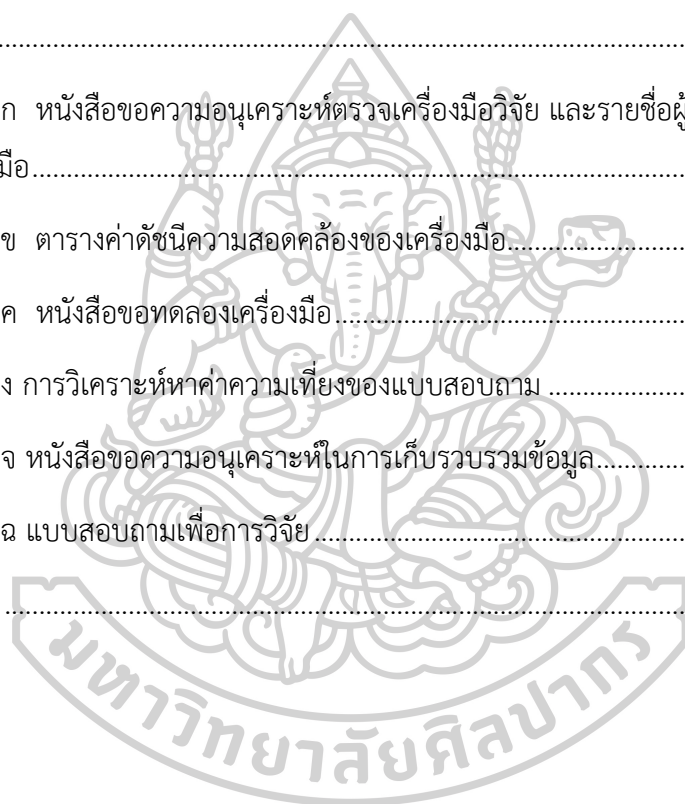
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ข้อคำถามของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	12
ความหมายของการประเมินโครงการ.....	13
ประโยชน์ของการประเมินโครงการ.....	16
ประเภทของการประเมินโครงการ.....	21
ขั้นตอนของการประเมินโครงการ.....	27

รูปแบบการประเมินโครงการ.....	31
การประเมินแบบ CIPP Model.....	53
รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP Model	53
ข้อดีและข้อจำกัดของการประเมินแบบ CIPP Model.....	65
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	66
ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	66
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	67
ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	69
การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.....	69
การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.....	71
ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.....	72
ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการศึกษา ในสถานศึกษา.....	74
การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.....	76
มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง.....	80
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	85
แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	85
ความคาดหวังจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.....	87
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).....	89
วิสัยทัศน์ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).....	89
พันธกิจของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).....	89
ข้อมูลครูแยกตามสาขาวิชาเอก	90
ข้อมูลนักเรียน.....	91
โครงการศาสตร์พระราชาร่วมพัฒนาคุณนักรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	91

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	98
งานวิจัยในประเทศ	98
งานวิจัยต่างประเทศ	103
สรุป	105
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	106
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	106
ระเบียบวิธีวิจัย	107
แผนแบบการวิจัย	107
ประชากร	107
กลุ่มตัวอย่าง	108
ตัวแปรที่ศึกษา	108
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	111
การวิเคราะห์ข้อมูล	112
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	112
สรุป	114
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	115
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	116
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)	119
ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)	130
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132

สรุปผลการวิจัย.....	132
การอภิปรายผล.....	135
ข้อเสนอแนะ	139
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	139
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	140
รายการอ้างอิง.....	145
ภาคผนวก	147
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจ เครื่องมือ.....	148
ภาคผนวก ข ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ.....	151
ภาคผนวก ค หนังสือขอตกลงเครื่องมือ.....	157
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม	159
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	163
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	165
ประวัติผู้เขียน	180

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลครูแยกตามสาขาวิชาเอก.....	90
ตารางที่ 2 ข้อมูลนักเรียน.....	91
ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	108
ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู.....	116
ตารางที่ 5 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	117
ตารางที่ 6 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนักเรียน.....	118
ตารางที่ 7 คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).....	120
ตารางที่ 8 คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context Evaluation).....	121
ตารางที่ 9 คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation).....	123
ตารางที่ 10 คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation).....	125
ตารางที่ 11 คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation).....	127
ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).....	152

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย	9
แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของงานวิจัย.....	10
แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน	35
แผนภูมิที่ 4 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวิส	36
แผนภูมิที่ 5 รูปแบบการประเมินของสเตค.....	40
แผนภูมิที่ 6 โมเดลพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม	42
แผนภูมิที่ 7 ประเภทของการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม.....	63
แผนภูมิที่ 8 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	68
แผนภูมิที่ 9 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ บริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา.....	75
แผนภูมิที่ 10 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน	79

บทที่ 1

บทนำ

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ ผสภนิกษาวไทย นับตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นต้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และได้ทรงเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของความ “พอมีพอกิน” อีกหลายครั้ง และได้ทรงเตือนล่วงหน้า ให้มีความระมัดระวังในการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยพระองค์ ทรงห่วงใยต่อสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอยู่ของคนไทยและสังคมไทย จนกระทั่งเข้าสู่ห้วงเวลาที่ประเทศประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ในปี พ.ศ. 2540 จึงเกิดการตระหนกอย่างจริงจังถึงความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำให้เห็นความสำคัญที่มีเศรษฐกิจแบบ “พอมีพอกิน” พัฒนาคนให้สามารถ “อุ่มชูตัวเองได้” และได้ทรงอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ดังพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ว่า

“...เมื่อปี 2517 วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย ...พอเพียง นี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หurutราก็ได้ แต่ว่า พอ ...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มี ความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุขพอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหurutราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”¹

พระบรมราชาวาทนี้ ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวอาจเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชน

---

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า 1 ทศวรรษ** (กรุงเทพฯ: ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, 2555), หน้า 7.

ส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้น²

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พัฒนาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่างสังคมระดับท้องถิ่นและตลอดจนถึงระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ และการอยู่ร่วมกันของทุกคนในสังคม โดยใช้หลักความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่าง

² ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, การวางแผนการเงินด้วยศาสตร์ของพระราชา, กรุงเทพฯ: พรินซ์ตี, 2561, หน้า 9.

ทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย³

กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าวควบคู่ไปกับการพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศที่ยึดพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) จึงจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอนตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันรับผิดชอบในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามแนวพระราชดำรัส และนโยบายรัฐบาลรวมทั้งเป็นการผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายมุ่งพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงมีการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายผลการขับเคลื่อน “สถานศึกษาพอเพียง” โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาและประเมิน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา รายละเอียดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการพัฒนาและประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 และเพื่อให้การดำเนินการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาที่กำหนดทุกประการ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา จำนวน 3 คณะ ประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายที่ปรึกษาคณะกรรมการฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการฝ่ายผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว

³ สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, “รายงานผลการประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1,” 9 กุมภาพันธ์ 2561.

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด จัดให้มีการคัดเลือกรางวัลสูงสุดระดับชาติสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศ (Best Practices) ปี 2559 ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยขยายผลการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยการค้นหาสถานศึกษาแบบอย่างที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ต้องแสดงให้เห็นภาพความสำเร็จของการขับเคลื่อนทั้งโรงเรียน ทั้งในเชิงกายภาพ และวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงขยายผลสู่ชุมชนสังคมอย่างเห็นผลและต่อเนื่อง⁴

ปัญหาของการวิจัย

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ เชิดชูวัฒนธรรมไทย พร้อมก้าวสู่อาเซียน ผู้เรียนมีวินัย ใฝ่ในธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ในปีการศึกษา 2556 และได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2559⁵ โดยโรงเรียนมีจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้กับองค์ความรู้ด้านการเสริมสร้างวินัยในตนเอง โรงเรียนจัดทำโครงการศาสตร์พระราชาร เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมผู้เรียนให้มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น รักการออมและตระหนักในความพอเพียง นักเรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นักเรียนได้เรียนรู้จริงจากการปฏิบัติจริง ตามแนวทางความพอเพียงโดยผ่านทางกิจกรรมและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมที่เสริมสร้างความมีวินัย ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนรวมและสังคม นักเรียนสามารถดำเนินชีวิต สอดคล้องตามหลักธรรมอย่างมีเหตุผล จากการดำเนินการดังกล่าว นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) จึงเป็นผู้มีวินัยในตนเองทั้งในและนอกโรงเรียน มีความ

⁴ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง, “ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศ (Best Practices) ปี 2559,” 7 ธันวาคม 2559.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

รับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น สามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ รักการออม มีความตระหนักรู้ในหลักธรรม นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข บูรณาการกับความพอเพียง

จากการดำเนินงานโครงการดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ได้รับการประเมินสถานศึกษาพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเป็นโรงเรียนต้นแบบแนวหน้าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินโครงการเป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนให้เห็นกระบวนการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอนอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะการประเมินเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในระบบควบคุมการบริหารโครงการให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การประเมินช่วยสะท้อนให้เห็นผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคล ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะเป็นเครื่องมือให้กับคณะผู้บริหารในการตัดสินใจที่จะอนุมัติโครงการ พัฒนาโครงการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อไป

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ได้ดำเนินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 มาอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินโครงการและสรุปผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี แต่จากรายงานสรุปโครงการและรายงานการประเมินตนเอง (SAR) พบว่าข้อมูลผลการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว เช่น รายงานการจัดกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมที่จะบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ เพื่อช่วยตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่อไปอาจเป็นไปได้ว่าการประเมินโครงการยังไม่ครอบคลุม ชัดเจน และเป็นระบบเท่าที่ควร โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ และมีความประสงค์ที่จะดำเนินการประเมินโครงการให้เป็นที่มาตามรูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และมีความเป็นระบบครอบคลุม ชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกใช้รูปแบบของชิปปี้ (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมิน เนื่องจากการประเมินโครงการทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต โดยผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานตามแผนงานโครงการในปีต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context evaluation)

2. เพื่อทราบผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation)

3. เพื่อทราบผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process evaluation)

4. เพื่อทราบผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product evaluation)

ข้อคำถามของการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านบริบท (Context evaluation) อยู่ในระดับใด

2. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) อยู่ในระดับใด

3. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านกระบวนการ (Process evaluation) อยู่ในระดับใด

4. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านผลผลิต (Product evaluation) อยู่ในระดับใด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านบริบท (Context evaluation) อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาร เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านกระบวนการ (Process evaluation) อยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาร เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ในด้านผลผลิต (Product evaluation) อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

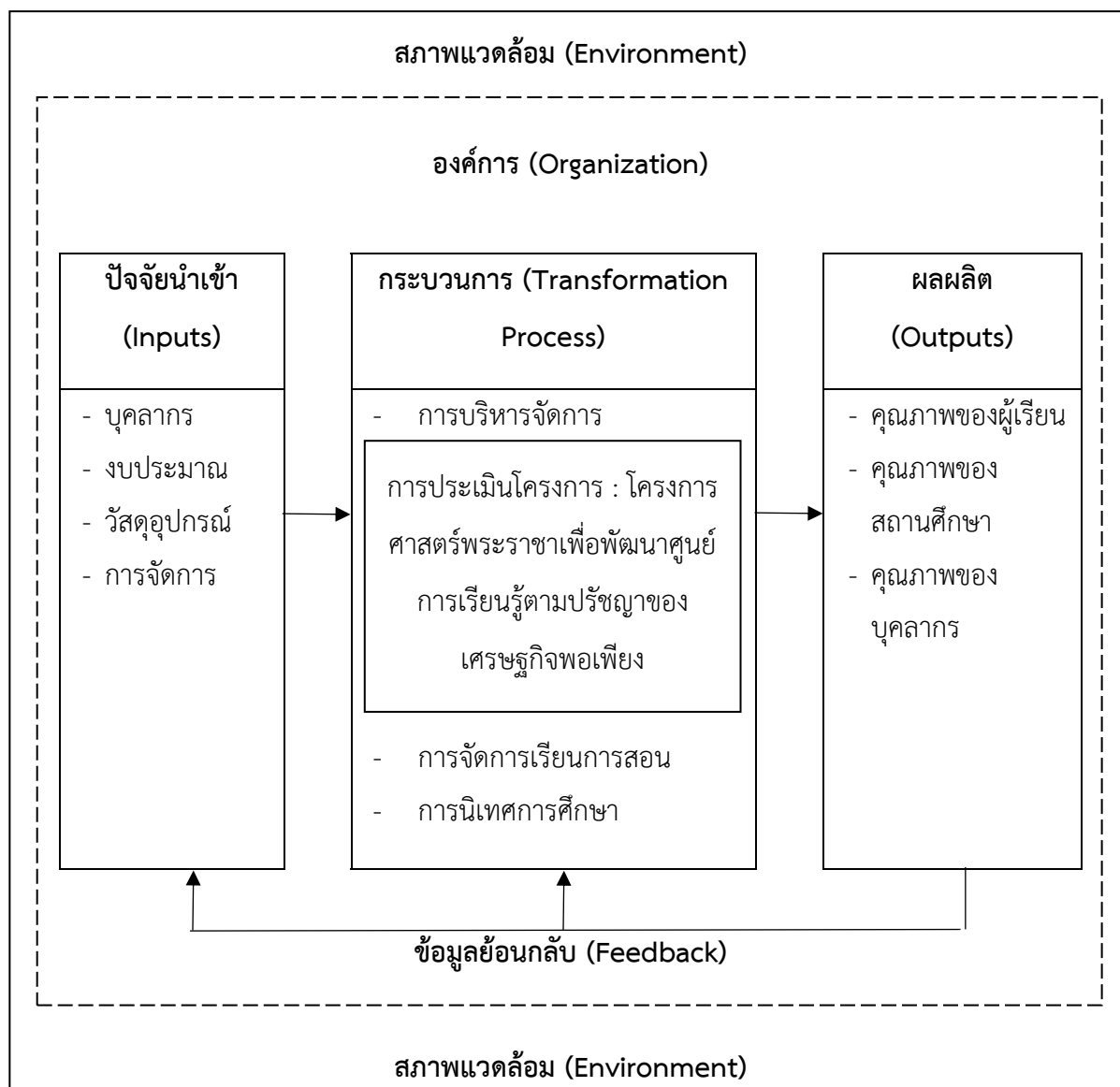
โครงการศาสตร์พระราชาร เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารควรมีหลักการและกระบวนการบริหารโครงการ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงลักษณะระบบการจัดการของสถานศึกษาว่าสถานศึกษามีลักษณะการจัดการเชิงระบบ กล่าวคือ โรงเรียนมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรสภาพและผลผลิตเช่นเดียวกันกับระบบอื่น ๆ การบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการบริหารงานเชิงระบบ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System approach) ตามแนวคิดของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg and Ornstein) มาเป็นกรอบของการวิจัย ที่กล่าวว่าองค์กรระบบเปิด ประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ภายในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยระบบจะยอมรับตัวป้อน (Inputs) จากสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) ซึ่งเปลี่ยนแปลงตัวป้อนให้กลายเป็นผลผลิต (Outputs) ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม (Environment) ทั้งภายในและภายนอก และให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา องค์กรทั้งสามส่วนจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ปัจจัยนำเข้าในระบบการศึกษานั้น คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่ นโยบายการจัดการศึกษา ทรัพยากรบุคคล เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ทรัพยากรที่ใช้ดำเนินการ ได้แก่ เงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ จะถูกแปรเปลี่ยนโดยกระบวนการของการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศ ให้ได้มาซึ่งผลผลิต (Outputs) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของทุกฝ่าย โดยมีข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปสู่

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่าเดิม ซึ่งอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทาง ภูมิศาสตร์⁶

กระบวนการ (Process) เป็นตัวเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้เป็นผลผลิต ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศตรวจสอบ กระบวนการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการดำเนินงานโครงการ ซึ่งเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการ ปัจจัยที่สำคัญคือตัวผู้บริหารจะต้องมีหลักการ ในการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานโครงการ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งการประเมินโครงการถือเป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากการประเมินโครงการเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในระบบควบคุมการบริหารโครงการให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การยังช่วยสะท้อนให้เห็นผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคล ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะเป็นเครื่องมือให้กับคณะผู้บริหารในการตัดสินใจที่จะอนุมัติโครงการ พัฒนาโครงการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อไป ซึ่งมีทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดการประเมินโครงการ คือ รูปแบบการประเมินซีพีบี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเป็นพลวัตร ประกอบด้วยการประเมิน 4 ประเภท ดังชื่อของรูปแบบ CIPP โดยที่ C ย่อมาจาก Context evaluation ส่วน I ย่อมาจาก Input evaluation ตัว P แรก ย่อมาจาก Process evaluation ตัว P หลัง ย่อมาจาก Product evaluation ดังนั้นรูปแบบการประเมินจึง ประกอบด้วยการประเมิน 4 ลักษณะ คือ 1) การประเมินด้านบริบท 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินด้านกระบวนการ 4) การประเมินด้านผลผลิต⁷ กรอบแนวคิดการวิจัยการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียน วัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 สามารถนำเสนอ ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

⁶ Fred C.Lunenburg. and Allan C. Ornstein, **Educational Administration: Concepts and Practices**, 6th ed. (CA : Wadsworth Cengage Learning, 2012), 20-22.

⁷ Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 334-336.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Fred C.Lunenburg. and Allan C. Ornstein, **Educational Administration: Concepts and Practices**, 6th ed. (CA : Wadsworth Cengage Learning, 2012), 20-22.

: Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 334-336.

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการประเมินโครงการในรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebebeam) ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท (Context evaluation) 2) ปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) กระบวนการ (Process evaluation) 4) ผลผลิต (Product evaluation) ดังแผนภูมิที่ 2

การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
1. การประเมินด้านบริบท (Context evaluation) 2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process evaluation) 4. การประเมินด้านผลผลิต (Product evaluation)

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของงานวิจัย

ที่มา : Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 334-336.

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินผลสำเร็จของโครงการ และเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการต่อไปหรือยกเลิกโครงการ การประเมินโครงการนี้เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebebeam) โดยประเมินทั้งระบบของโครงการ 4 ด้านคือ 1) ด้านบริบท (Context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) และ 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation)

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่
เลขที่ 51 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาร เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร คู่มือ ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ 1) การประเมินโครงการ 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การดำเนินโครงการใด ๆ ก็ตาม จะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐานเชิงระบบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการคิดล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไรและใครเป็นผู้กระทำ เพื่อกำหนดความเป็นไปที่พึงประสงค์ของโครงการในอนาคตในรูปของจุดมุ่งหมาย (Goal) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Target) และวิธีการหรือกิจกรรม (Activity) 2) การดำเนินงาน (Implementation) โดยการจัดสรรทรัพยากรและจัดกิจกรรมตามแผนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ และ 3) การติดตาม กำกับ และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจคุณค่าของการพัฒนาโครงการ และช่วยให้ทราบว่าแผนที่วางไว้เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติแล้ว สามารถทำได้ตามแผนหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคด้านใดบ้าง ดำเนินการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพียงใด ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรบ้าง และควรต้องพัฒนาปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลตามต้องการ^๘

การประเมินโครงการเป็น “ศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science)” หรือเป็น “วิทยาการประยุกต์” ที่เกิดจากการผสมผสานของศาสตร์หลายแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแนวคิดและวิธีการที่ผูกพันกับวิชาการสาขาเศรษฐศาสตร์เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาเฉพาะคำว่า “การประเมินโครงการ” แล้ว อาจบอกได้ว่าเป็นนำผสมของคำสองคำคือคำว่า “การประเมิน” กับคำว่า “โครงการ” ซึ่งทั้งสองคำต่างก็มีความหมายหรือคากัดความเฉพาะของตนเอง “การประเมิน” หรือ “การประเมินผล” มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Evaluation” ซึ่งหมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำอื่น ๆ อีกหลายคำ เช่น การวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment)

---

^๘ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), หน้า 264.

และการพิจารณาตัดสิน (Judgment) เป็นต้น ซึ่งค่างกล่าวแล้วอาจสรุปเป็นความหมายหรือคำจำกัดความร่วมกันได้ว่า เป็นการประเมินค่าหรือการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสอบถาม ทดสอบ สังเกต และวิธีการอื่น ๆ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินว่าการดำเนินงานนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด

ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการศึกษาหาข้อมูลอย่างเป็นระบบตามสภาพที่เป็นจริงเพื่อนำมาจัดเป็นสารสนเทศ ตัดสินคุณค่า และประกอบการพิจารณาตัดสินว่าผลสัมฤทธิ์ของโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ มีคุณภาพหรือประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จะนำไปสู่การพิจารณาเลือกทางเลือกเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ หากพิจารณาความหมายที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมิน จะพบว่ามีแนวคิดใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินในเชิงการวัด (Measurement) เป็นลักษณะของการประเมินตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เน้นความเป็นปรนัยในเชิงประจักษ์ ความน่าเชื่อถือของการวัดความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้วัด การใช้สถิติวิเคราะห์ในเชิงปริมาณเพื่อหาข้อสรุปรวมทั้งการค้นหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการเปรียบเทียบกับประเมินในเชิงของการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ที่เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการตัดสินใจทางการบริหารจัดการโครงการ มากกว่าใช้สำหรับการตัดสินค่าของโครงการ⁹ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

พิสนุ พงศ์ศรี กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลอง หรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระวัง ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง¹⁰

อุทุมพร จามรมาน และคณะ ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและตัดสินคุณค่า (Value Judgment) เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงการดำเนินโครงการ สรุปผลสำเร็จ

⁹ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 264.

¹⁰ พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา “แนวคิดทฤษฎี”, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์, 2553), 68.

ของโครงการ และพัฒนาโครงการต่อไป การประเมินโครงการอาจใช้ข้อมูลจากการติดตามโครงการซึ่งได้ระหว่างกระบวนการดำเนินโครงการ รวมทั้งประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมความสำเร็จของโครงการเมื่อโครงการนั้นเสร็จสิ้น¹¹

สมคิด พรหมจ้อย กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการ/แผนงาน กล่าวคือ แผนงานหรือโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการและแผนงานหรือไม่เพียงใด สามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการ และหลังโครงการดำเนินงานสิ้นสุดลง¹²

ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการว่าหมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในแง่การนำสารสนเทศไปสู่การปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป¹³

กมลนันท์ บุญกล้า การประเมินโครงการ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาตัดสินโครงการในแต่ละระยะ โดยนำสารสนเทศที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการต่อ หรือปรับเปลี่ยน ปรับปรุง ขยายผล ระวังหรือยกเลิกโครงการ เป็นต้น¹⁴

ไทเลอร์ (Tyler) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น กับจุดหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดย

¹¹ อุทุมพร จามรมาน และคณะ, การควบคุมการวัดประเมินและการจัดการความรู้, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 83.

¹² สมคิด พรหมจ้อย, เทคนิคการประเมินโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553), 37.

¹³ ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ. (2556). การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 6.

¹⁴ กมลนันท์ บุญกล้า, การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2559, 45.

มีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุม และเฉพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง¹⁵

ซัชแมน (Suchman) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริง (Actual Results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results) ซึ่งเป็นการวัดความสำเร็จจากการดำเนินงาน โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายและเป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมบางประเภทที่มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ¹⁶

โรบบินส์ (Robbins) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการดูแล ติดตาม เพื่อที่จะรู้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานได้รับและใช้ทรัพยากร เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ถ้าไม่ได้ผลตามแนวทางดังกล่าว การปรับปรุงแก้ไขจะต้องมีขึ้นอันเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องคอยป้องกันมิให้เกิดปัญหา¹⁷

โรซี่, ลิพเซ และฟรีแมน (Rossi, Lipsey and Freeman) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง การประยุกต์ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการสำรวจ ประสิทธิภาพของโครงการอย่างเป็นระบบ ซึ่งการประเมินโครงการจะประกอบด้วย 1) การประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 2) การประเมินประสิทธิผลของโครงการ 3) จะต้องให้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมทางสังคมและปรับปรุงสภาพสังคมแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ¹⁸

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ให้ความหมายการประเมินโครงการว่า กระบวนการวัดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณค่า ความเป็นไปได้ ความสำคัญของสิ่งที่ถูกประเมิน เพื่อสรุปผลคุณค่าของสิ่งที่ประเมินและเสนอสารสนเทศหรือทางเลือกสำหรับผู้บริหาร¹⁹

¹⁵ Tyler, R. W. , **General Statement on Evaluation**, Journal of Education Research} (Chicago: University of Chicago Press, 1942), 492.

¹⁶ Suchman Edward A, **Evaluation Research : Principle and praction in public Service and Social Action program**, (New York: Ruge Eounckaton, 1987), 29.

¹⁷ Robbins, S.P. & Coulter, M, **Management**. (6 th ed). (New Jersey : Prentice-Hall, 1999), 187.

¹⁸ Rossi, Lipsey and Freeman, **Evaluation: A systematic approach**, 7th ed, (Thousand Oaks: Sage, 2004), 16.

¹⁹ Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 334-336.

จากความหมายของการประเมินโครงการดังกล่าว สรุปว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินผลสำเร็จของโครงการว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการต่อไปหรือยกเลิกโครงการ

ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในวงจรการวางแผน และบริหารจัดการโครงการ โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงาน และโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนเป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไปอย่างไร
5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่
6. เป็นแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบผลการปฏิบัติงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น²⁰

นวรรตน์ สุวรรณผ่อง ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินผลโครงการไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อช่วยการตัดสินใจเชิงนโยบาย โครงการที่เป็นโครงการนำร่องหลายโครงการ ที่ได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์ หลังจากนั้นอาจถูกเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กร/ หน่วยงานได้

²⁰ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 265.

2. เพื่อช่วยในการบริหารงาน ต้องใช้การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินงาน เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานต่อไป

3. เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่าได้ผลดี ผลเสียอย่างไร ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน²¹

สมคิด พรหมจ้อย ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น²²

แอนเดอร์สัน และบอล (Anderson & Ball) ได้อธิบายบทบาทและประโยชน์ของการประเมินโครงการในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ซึ่งได้แก่ การประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อย หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่างบการเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพียงไร โครงการเป็นที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือจะได้รับการสนับสนุนแค่

²¹ นวรัตน์ สุวรรณผ่อง, การประเมินผลและการเขียนแผนงาน/โครงการด้านสาธารณสุข, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอตส์, 2553), 58

²² สมคิด พรหมจ้อย, เทคนิคการประเมินโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2542), 30. อ้างถึงใน กมลฉันทน์ บุญกล้า, การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีวิสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา. 2559, 49.

ไหนด รวมทั้งขนาดและขอบเขตการนำโครงการไปใช้กว้าง หรือแคบ เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะช่วยในการนำมาประมวลสรุปตัดสินใจ สำหรับผู้บริหารหรือแหล่งทุนที่จะตัดสินใจอนุมัติการนำโครงการดังกล่าวไปดำเนินการใช้ต่อไป

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโดยต่อเนื่องต่อไป หรือการขยายโครงการและการรับรองโครงการ ซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว (ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้) เป็นการประเมินเพื่อจะรู้ว่า โครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นต้องจัดให้มีอยู่อีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการได้รับผลตอบแทนคุ้มค่างบทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้น ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (Side Effects) ทั้งทางบวกและทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการได้มีการนำไปดำเนินการใช้ระยะหนึ่ง หรือเป็นการประเมินในช่วงการดำเนินโครงการ ทั้งนี้โดยทำการประเมิน เพื่อที่จะปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของโครงการอื่นได้แก่

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะรู้ว่า วัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้น เมื่อมีการดำเนินโครงการไปชั่วขณะหนึ่ง มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หรือได้รับการยอมรับสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุถึง วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ลำดับขั้น ตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อ ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงไร นอกจากนี้ก็ ยังพิจารณาอีกว่า เนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภูมิหลัง หรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการมากน้อยเพียงใด

3.3 วิธีการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่า โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นมีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการเป็นจำนวนเท่าไร ครบหรือไม่ครบตามที่กำหนดไว้ โครงการมีผู้ร่วมงานเพียงพอหรือไม่เท่าไร โครงการมีการดำเนินงาน หรือดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรง หรือการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เป็นต้น

3.4 สภาวะแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือทางการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการว่า ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการหรือไม่ อย่างไร สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงานในโครงการมีลักษณะเช่นไรขัดแย้งกันหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการที่จะดำเนินการต่อไปเพียงใด ทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการมีเพียงพอมากน้อยเพียงใด ตลอดจนกระทั่งการยอมรับหรือให้การสนับสนุนและการต่อต้านของสาธารณะที่มีต่อโครงการเป็นไปในทิศทางใด เป็นต้น

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ความสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การพิจารณาความสนับสนุนโครงการสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพอื่น ๆ โดยต้องการรู้ว่า แหล่งดังกล่าวนี้มีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริง เมื่อมีการดำเนินโครงการอยู่ในขณะนั้น

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการในข้อที่สี่ นอกจากเราจะต้องการรู้ถึงแหล่งที่ให้การสนับสนุนโครงการแล้ว ในการดำเนินโครงการใด ๆ ก็ตาม บางครั้งโครงการ ดังกล่าวนั้นก็จะได้รับการขัดขวางต่อต้าน ทำให้การดำเนินโครงการไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวก และวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้อาจจะไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าแหล่งใดบ้างที่ขัดขวางโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดำเนินโครงการให้มีความเป็นไปได้โดยสะดวกต่อไป

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การได้รับความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานอื่นที่นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมิน แต่ทว่ายังมีผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น²³

จากประโยชน์ของการประเมินโครงการดังกล่าว สรุปได้ว่าการประเมินผลโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การประเมินจะช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินงาน มีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่โครงการจะได้รับการสนับสนุนให้นำไปใช้ย่อมจะได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหาร และผู้ประเมิน ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานในการดำเนินงานหากขาดความแน่นอนแจ่มชัดจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องชัดเจนเสียก่อน ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการประเมินโครงการมีส่วนช่วยทำให้โครงการมีความชัดเจน และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างได้ผล มากกว่าโครงการที่ไม่ได้รับการประเมิน

2. การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า หรือเกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใด หรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวน หรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน

²³ Anderson, S.B. and Ball, S, **The Profession and Practice of Program Evaluation**, (San Francisco : Jossey – Bass, 1978), 14-35. อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, **การประเมินผลโครงการ – การวิจัยเชิงประเมิน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, 2560), 18-19.

ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น หรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม ฉะนั้นการประเมินโครงการจึงมีส่วนที่ทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า โครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้นเมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขให้ดำเนินการไปด้วยดี ย่อมจะทำให้แผนงานดำเนินไปด้วยดี และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หากโครงการใดโครงการหนึ่งมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติย่อมกระทบกระเทือนต่อแผนงานทั้งหมดโดยมีส่วนร่วม ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้เช่นเดียวกันว่าหากการประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมหมายถึงการประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้แผนงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ และดำเนินงานไปด้วยดีเช่นเดียวกัน

4. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่ก่อให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง ดังตัวอย่างโครงการเขื่อนน้ำโจน ซึ่งในการสร้างถนนเพื่อไปสู่สถานที่สร้างเขื่อนนั้นต้องผ่านป่าไม้ธรรมชาติ ทำให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และสัตว์ป่าหลายชนิดอาจต้องสูญพันธุ์ การประเมินโครงการจะช่วยให้เกิดโครงการป้องกันรักษาป่า และโครงการอนุรักษ์ และอพยพสัตว์ป่าขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาเป็นต้น

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงานดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบ และควบคุมชนิดหนึ่ง ซึ่งดำเนินงานอย่างมีระบบ และมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทุกอย่างของโครงการ และปัจจัยทุกชนิดที่ใช้ในการดำเนินงานจะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียด กล่าวคือ ทั้งข้อมูลนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Outputs) จะได้รับการตรวจสอบประเมินผลทุกขั้นตอน ส่วนใดที่เป็นปัญหา หรือไม่มีคุณภาพจะได้รับการพิจารณาย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่จนกว่าจะเป็นไปตามมาตรฐาน หรือเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น จึงถือได้ว่าการประเมินผลเป็นการควบคุมคุณภาพของโครงการ

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญ และกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการมิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชา หรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งปวง โดยลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติมีกำลังใจ มีความพึงพอใจ และมีความตั้งใจ กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไป และมากขึ้น ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

7. การประเมินโครงการช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรคปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการ

ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวแล้วจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการต่อไป หรือจะยุติโครงการนั้นเสีย นอกจากนั้นผลของการประเมินโครงการอาจเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร

ประเภทของการประเมินโครงการ

ประเภทของการประเมินมีหลายประเภท สามารถแบ่งได้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นตามแต่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง โดย ชีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ 9 ประเภท²⁴ ดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินโครงการขณะที่โครงการเริ่มดำเนินการหรือกำลังดำเนินการเพื่อให้ได้รับสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมหรือปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

1.2 การประเมินสรุปผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินโครงการในระยะเวลาโครงการสิ้นสุดลงจริงของโครงการเพื่อสรุปตัดสินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปสู่การยุติหรือขยายผลโครงการต่อไปเป็นงานประจำ (Routine Work)

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การประเมินที่อิงวัตถุประสงค์ (Goal - Based Evaluation) เป็นการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้

2.2 การประเมินที่ไม่อิงวัตถุประสงค์ (Goal - Free Evaluation) เป็นการประเมินโครงการที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ทำให้การประเมินมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

3.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Preliminary Evaluation, Pre-Implementation Evaluation) ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) และความต้องการจำเป็นเร่งด่วน (Needs Assessment) และความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หรืออาจจะเรียกรวมๆกันว่าการวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis/Project Appraisal)

²⁴ ชีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ, การประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 11.

3.2 การประเมินระหว่างการทำงาน (Formative, Implementation, Ongoing, Process Evaluation) ได้แก่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงาน/โครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.3 การประเมินหลังการทำงาน (Summative Evaluation) ได้แก่ การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ความสำเร็จล้มเหลว การขยายหรือยุติโครงการ

3.4 การประเมินเพื่อการติดตามผล (Follow - up Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) และการประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) เป็นต้น

3.5 การประเมินงานประเมิน (Meta Evaluation) หรือการประเมินอภิมาน ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพของรายงานประเมินอีกครั้งหนึ่ง สามารถประเมินได้ทั้งโครงการเดียวหรือหลายๆโครงการพร้อมกัน ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง คุณภาพ และความเหมาะสมของงานประเมิน ซึ่งนิยมประเมินใน 4 มาตรฐานดังนี้

- 1) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility Standards)
- 2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)
- 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)
- 4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

4. แบ่งตามลักษณะของกิจกรรมที่ต้องการประเมิน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

4.1 การประเมินองค์การ (Organization Evaluation) ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การ เช่น การประเมินคุณภาพการศึกษา การประเมินบุคลากร การประเมินผลสัมฤทธิ์ขององค์การ เป็นต้น

4.2 การประเมินการวางแผน (Planning Evaluation) ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมของการวางแผนในแต่ละระดับของการดำเนินงาน หรือประเมินความเหมาะสมของแผนการดำเนินงาน

4.3 การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลความเหมาะสมในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

4.4 การประเมินแผนงาน (Program Evaluation) ได้แก่ การประเมินแผนงานของหน่วยงานซึ่งมีโครงการหลาย ๆ โครงการอยู่ภายใต้แผนงาน

4.5 การประเมินโครงการ (Project Evaluation) ได้แก่ การประเมินโครงการแต่ละโครงการซึ่งอยู่ภายใต้แผนงานหรืออาจจะเป็นโครงการหลักสูตรก็ได้

4.6 การประเมินกิจกรรม (Activity Evaluation) ได้แก่ การประเมินกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะอยู่ภายใต้โครงการหรือไม่อยู่ในโครงการก็ได้

5. แบ่งตามลักษณะรูปแบบการประเมิน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

5.1 รูปแบบการประเมินเน้นวัตถุประสงค์ (Objective based Model) โดยนักประเมินกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการประเมินคุณค่าของสิ่งใดก็ตามก็ต้องประเมินที่ผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการดำเนินการว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ นักประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพททริก (Kiripatick) เป็นต้น

5.2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) โดยที่นักประเมินกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่าการประเมินใดก็ตามเพื่อประเมินผล แล้วจะต้องมีความตัดสินคุณค่าโดยนักประเมิน ถ้านักประเมินไม่ได้ตัดสินคุณค่าถือว่ายังคงทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ นักประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ สเตอ (State) โพรวัส (Provus) และสคริฟเวน (Seriven) เป็นต้น

5.3 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ โดยที่นักประเมินกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่าการประเมินควรเป็นไปเพื่อให้ได้สารสนเทศแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจ และ กำหนดเกณฑ์การตัดสินความสำเร็จของโครงการภายใต้สภาพแวดล้อมของสิ่งที่ประเมิน นักประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ สตีฟเฟิลบีม (Stainlebeam) อัลอิน (Alkin) และไทเลอร์ใหม่ (New Tyler) เป็นต้น

5.4 รูปแบบการประเมินที่มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลขององค์การ (Results - Oriented Evaluation Model) โดยที่นักประเมินกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่าการประเมินความสำเร็จ ควรประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานทุกมิติที่สนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกันของแต่ละงานต่าง ๆ แล้ว นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การในภาพใหญ่ โดยมุ่งเน้นการประเมินผลตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators: KPI) ของการปฏิบัติงาน โดยการประเมินผลจะมีความสัมพันธ์กับการวางแผนปฏิบัติงานขององค์การ รูปแบบการประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินองค์การแบบสมดุล (Balanced Scorecard) การบริหารแบบมุ่งเน้นผลงาน (Result - Based Management) และการบริหารงานตามวัตถุประสงค์ (Management by Objective) เป็นต้น

5.5 รูปแบบการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model) เป็นรูปแบบการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมองว่าผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ประเมินจากประสบการณ์ เป็นการใช้อภิปรายในการบรรยายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (Descriptive Aspect) และตีความหมายของสิ่งที่ศึกษา (Interpretive Aspect) ออกมาในเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของผู้เชี่ยวชาญและตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะมุมมองที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติงานโครงการ ได้แก่ แนวคิดการประเมินของไอส์เนอร์ (Elliot W. Eisner)

5.6 รูปแบบการประเมินแบบสร้างสรรค์นิยมแบบตอบสนอง (Responsive Constructivist Evaluation Model Approach) ซึ่งเป็นการประเมินทางเลือก (Alternative Evaluation) ที่เป็นมโนทัศน์การประเมิน (Concept) หรือมุมมอง (Approach) มากกว่าการเป็นรูปแบบ (Model) หรือเป็นการประเมินที่เน้นการประเมินเพื่อตอบสนองผู้ที่ต้องการใช้สารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน

คุณค่าการประเมินเชิงสร้างสรรค์นิยมแบบตอบสนอง (Responsive Constructivism Evaluation) โดยกระบวนการการประเมินที่นักประเมินอาชีพมีความเป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมดำเนินการประเมินร่วมกันกับนักประเมินของชุมชนเพื่อการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ การประเมินแบบมีส่วนร่วม การประเมินแบบอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจและการประเมินแผนที่ผลลัพธ์ เป็นต้น

6. แบ่งตามวิธีการประเมิน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

6.1 วิธีการประเมินเชิงระบบ (Systematic Approach) การประเมินแนวทางนี้เชื่อในหลักการของปฏิฐานนิยม/ประจักษ์นิยม (Positivism Empiricism) โดยการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยมองว่าคุณค่าของแต่ละสิ่งมีเพียงคุณค่าเดียว (Single Merit Worth Value) จะต้องได้ข้อมูลจากวิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถวัดออกเป็นตัวเลขซึ่งมีความเป็นวัตถุวิสัยสูง (Objectivity) อาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์อย่างเคร่งครัด โดยปราศจากอคติส่วนบุคคล โดยจะทำให้ได้ทราบคุณค่าที่แท้จริงโดยปราศจากค่านิยม (Value Free) เข้ามาปะปนด้วย

6.2 วิธีการประเมินเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) การประเมินตามแนวทางนี้เชื่อในหลักการของการตีความและการสร้างความรู้ (Interpretativism (Constructivism) โดยการมุ่งแสวงหาความรู้คุณค่าจากปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) หรือการได้ข้อเท็จจริงต้องมาจากการตีความ (Interpretative) โดยมองว่าความจริงเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นไม่ปรากฏชัดเจนนักประเมินจะสามารถเข้าถึงความจริงได้ด้วยการเข้าไปสัมผัส หรือมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์ในเชิงลึก มีความยืดหยุ่นสูง แล้วสรุปข้อเท็จจริงจากการตีความปรากฏการณ์โดยเชื่อมโยงกับจากข้อค้นพบต่าง ๆ แล้วสรุปออกเป็นคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน มองว่าคุณค่าของแต่ละสิ่งมีได้มากกว่าหนึ่งคุณค่า (Multiple Merit Worth/Value)

6.3 วิธีการประเมินเชิงผสมผสาน (Mixed Method Approach) การประเมินแนวทางนี้เชื่อในหลักการของปฏิบัตินิยมและประโยชน์นิยม (Pragmatism Utilitarianism) โดยมองว่าการประเมินที่มีคุณค่าจะต้องนำสารสนเทศของการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงระบบเพื่อให้เกิดความเป็นปรนัยวิสัย และวิธีการเชิงธรรมชาติเพื่อให้เกิดการเข้าใจ ปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึกเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

7. แบ่งตามความระดับของการประเมิน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

7.1 การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) เป็นการประเมินที่ให้ข้อค้นพบที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากมักได้รับแรงกดดันจากทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม โดยพยายามทำให้ผลการประเมินตรงตามความต้องการของกลุ่มการเมืองบางกลุ่มเพื่อสร้างความชอบธรรมโดยอาศัยหลักการทางวิชาการเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ แล้วดำเนินนโยบายตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ทำให้ผลที่ได้บิดเบือนจากความเป็นจริง ซึ่ง ศิริชัย กาญจนวาสี ได้อธิบายการประเมินเทียมว่ามี

วัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) การประเมินเพื่อการโฆษณา ซึ่งเป็นการประเมินที่ใช้วิธีการประเมินที่ไม่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายที่จะแสดงเป้าหมายที่เป็นจุดเด่น เปิดเผยความสำเร็จที่เกินความเป็นจริง เพื่อใช้ผลสำหรับการโฆษณาชวนเชื่อ 2) การประเมินเพื่อการเมือง เป็นการประเมินที่ควบคุมโดยนักการเมือง ซึ่งใช้อิทธิพลต่อผู้ประเมินและกระบวนการประเมิน ได้ข้อมูลบางส่วนหรือข้อมูลที่บิดเบือนอันนำไปสู่ข้อสรุปตามทิศทางที่นักการเมืองต้องการ²⁵

7.2 การประเมินเชิงทึ่งประเมิน (Quad - Evaluation Studies) เป็นการประเมินที่ให้ความเชื่อมั่นในบางครั้งว่าเป็นการประเมินที่มีคุณค่าภายในและคุณค่าภายนอกอย่างแท้จริง แต่บางครั้งก็มีแนวทางที่ค่อนข้างบกพร่องในการที่ระบุคุณค่าภายในและคุณค่าภายนอก ทำให้ไม่เกิดความมั่นใจในการผลการประเมินว่ามีอคติเข้ามาปะปนด้วยหรือไม่ ได้แก่ การประเมินโดยเน้นการใช้คำถาม การประเมินที่เน้นวิธีการประเมิน

7.3 การประเมินที่แท้จริง (True Evaluation) เป็นความพยายามหาหนทางที่ทำให้ผลการประเมินไม่เกิดอคติคือความลำเอียงเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือใน ประสิทธิภาพการประเมิน โดยเน้นถึงการประเมินเพื่อการปรับปรุงและแสดงความรับผิดชอบและรับผิดชอบ การประเมินที่เน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ การประเมินเพื่อให้การรับรองหรือรับรองวิทยฐานะ การประเมินที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ การประเมินแบบประชาธิปไตย การประเมินที่เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

8. แบ่งตามลักษณะหรือบทบาทของนักประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

8.1 นักประเมินภายนอก (External Evaluator) เป็นบุคคลภายนอกของหน่วยงานหรือโครงการเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือนักประเมินมืออาชีพ (Professional) หรือผู้เชี่ยวชาญ (Experts) การประเมินโดยกลุ่มบุคคลภายนอกจะมุ่งเน้นในด้านการสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) หรือมีหลักวิธีวิทยา (Methodology) และความเป็นกลางในกระบวนการประเมิน เหมาะสมสำหรับการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า แต่มีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง

8.2 นักประเมินภายใน (Internal Evaluator) เป็นบุคลากรภายในองค์การหรือโครงการนั้น ๆ เป็นผู้ประเมินผลโครงการที่ตนเองรับผิดชอบ โดยจะเข้าร่วมในกระบวนการประเมิน นับตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนจนกระทั่งการเผยแพร่และการใช้ผลของการประเมิน จะทราบข้อมูลที่แท้จริงของการดำเนินโครงการเพราะสัมผัสใกล้ชิดกับโครงการโดยตรง และยอมรับผลการ

²⁵ ศิริชัย กาญจนวาสี, **ทฤษฎีการประเมิน**, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), 70.

ประเมินเพื่อการเปลี่ยนแปลงเหมาะสมสำหรับการประเมินความก้าวหน้ามากกว่า แต่มีข้อจำกัดคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการอาจจะเกิดความลำเอียง (Bias) หรือการตัดสินเกี่ยวกับโครงการแบบ มีอัตวิสัย (Subjectivity) ได้

9. แบ่งตามขอบข่ายของการประเมิน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

9.1 การประเมินสื่อการสอน วัสดุ และอุปกรณ์/นวัตกรรมทางการศึกษาและ นวัตกรรมการพัฒนาสังคม (Material & Innovation Evaluation) เป็นการประเมินสิ่งประดิษฐ์ที่ถูก คิดค้นขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหา ทั้งในรูปที่วัตถุหรือวิธีการ ได้แก่ การประเมินนวัตกรรมทางการศึกษาหรือนวัตกรรมทางสังคม ทั้งที่เป็นกระบวนการและผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์

9.2 การประเมินการเรียนรู้/สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (Learning Evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการจัดประสบการณ์ให้แก่กลุ่ม ผู้เรียน ผู้เข้ารับการอบรม หรือกลุ่มเป้าหมาย

9.3 การประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Evaluation) เป็นการประเมิน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การประเมิน ประสิทธิภาพการสอนของครู การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อาจจะใช้การ ประเมินจากหลายฝ่ายร่วมกัน การประเมิน 90 องศา 180 องศา หรือ 360 องศา เป็นต้น เพื่อการ ปรับปรุงการปฏิบัติงานและเพื่อการสร้างการจูงใจหรือผลตอบแทนการปฏิบัติงาน

9.4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรที่ จัดการเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หรือหลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ในด้านของขั้นตอนการริเริ่ม จัดทำ การนำไปใช้และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น

9.5 การประเมินโครงการและแผนงาน (Project Program Evaluation) เป็นการ ประเมินโครงการทางการศึกษาหรือโครงการทางการพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อสะท้อนการ บรรลุ เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของหน่วยงานและองค์การ

9.6 การประเมินองค์การ (Organization Evaluation) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ หรือผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ขององค์การ ทั้งที่เป็นองค์การแสวงหากำไรและ องค์การที่ไม่แสวงหากำไร โดยนำผลการประเมินมาพัฒนาองค์การ รวมทั้งการประเมินเพื่อขอรับ รางวัลต่างๆหรือขอรับรองมาตรฐาน เช่น ISO มาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ การจัดอันดับหรือการประกัน คุณภาพการศึกษาของหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปคือ ประเภทของการประเมินมีหลายประเภท แล้วแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักใน การแบ่งการประเมิน ซึ่งเกณฑ์แต่ละประเภทจะมีวิธีการประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุด โครงการ หรือบางประเภทก็แบ่งได้ไม่ครอบคลุมตามแต่ว่าจะเน้นตรงจุดใดมากจุดใดน้อย โดยการ

ประเมินก่อนดำเนินงานจะใช้การประเมินด้านบริบทและการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินระหว่างดำเนินงานจะใช้การประเมินด้านกระบวนการ ส่วนการประเมินหลังการดำเนินงานจะใช้การประเมินด้านผลผลิตและการประเมินผลลัพธ์

ขั้นตอนของการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินงานอย่างมีระบบ และขั้นตอน มีความสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้อง และมีความสมเหตุสมผลกันและกัน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผล การวัดผลโครงการ การสรุปผลการประเมินผล เป็นต้น

วีระยุทธ ซาตะกาญจน์ ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการประเมินโครงการไว้ว่า ในการประเมินโครงการแต่ละครั้ง ผู้ประเมินจำเป็นจะต้องมองเห็นภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานการประเมินโครงการใน 10 ขั้นตอนซึ่งจะมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน เป็นการศึกษารายละเอียดและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของโครงการที่จะประเมิน เพื่อให้ผู้ประเมินเกิดความรู้และความเข้าใจโครงการอย่างลึกซึ้ง ตั้งแต่หลักการและเหตุผลของโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล จนถึงผลของโครงการ การวิเคราะห์โครงการอย่างละเอียดรอบคอบจะเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ประเมินเกิดแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นของการประเมิน ดังนั้นการวิเคราะห์โครงการที่จะประเมินจึงเป็นขั้นตอนการประเมินที่สำคัญอย่างยิ่งของขั้นตอนแรกในการประเมินโครงการ

2. การศึกษารูปแบบของการประเมิน (Model) ผู้ประเมินจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการประเมินแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รูปแบบของการประเมินแต่ละแบบ จะได้มาจากแนวคิดที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดของผู้พัฒนารูปแบบแต่ละท่าน การศึกษารูปแบบของการประเมินหลาย ๆ รูปแบบ จะทำให้ผู้ประเมินได้เห็นทางเลือกที่หลากหลายที่จะนำไปสู่การเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดกับโครงการที่จะประเมิน แต่โดยส่วนใหญ่โครงการแต่ละโครงการไม่สามารถประเมินโดยใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอย่างเดี่ยวเสมอไป ผู้ประเมินจึงต้องมีการผสมผสานหลาย ๆ รูปแบบการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการประเมินสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. การกำหนดประเด็นของการประเมิน ผู้ประเมินจำเป็นต้องกำหนดประเด็นการประเมินอย่างเหมาะสม เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดรายละเอียดของขั้นตอนต่อไปได้อย่างสมบูรณ์ตามประเด็นที่กำหนด โดยผู้ประเมินสามารถกำหนดประเด็นของการประเมินได้จากการวิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน ผสมผสานกับการศึกษารูปแบบของการประเมิน ทั้งนี้ผู้ประเมินจะต้องคำนึงถึงความต้องการ

ของผู้ใช้ผลการประเมิน อาจจะเป็นผู้ให้ทุน ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจตัดสินใจ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ฯลฯ เพื่อให้ผลจากการประเมินเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กรต่าง ๆ อย่างแท้จริง

4. การพัฒนาตัวชี้วัดและกำหนดเกณฑ์ ในการประเมินใด ๆ สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในผลการประเมินย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของตัวชี้วัด (Indicator) และเกณฑ์ (Criteria) ดังนั้นขั้นตอนสำคัญของการประเมินอีกขั้นตอนหนึ่งก็คือ การพัฒนาตัวชี้วัดและการกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสม ตัวชี้วัดแต่ละตัวจะได้มาจากประเด็นการประเมินที่กำหนดไว้ ผู้ประเมินต้องพยายามค้นหาตัวชี้วัดที่สามารถแสดงประสิทธิภาพของแต่ละประเด็นได้ชัดเจนที่สุด สามารถสังเกตหรือวัดได้เมื่อได้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมแล้ว ผู้ประเมินจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมให้กับตัวชี้วัดแต่ละตัว เพื่อเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าผลการดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จเป็นไปตามเกณฑ์มากน้อยเพียงใด

5. การออกแบบการประเมิน หลังจากที่ผู้ประเมินกำหนดประเด็นการประเมิน พัฒนาตัวชี้วัด และเกณฑ์ที่เหมาะสมได้แล้ว ผู้ประเมินสามารถเริ่มออกแบบการประเมินได้ โดยการผสมผสานความคิดทั้งหมดให้เป็นรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับโครงการที่ประเมิน การกำหนดวิธีการประเมิน การสุ่มตัวอย่าง ตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่จะใช้แหล่งข้อมูลที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบการประเมินจึงเสมือนแนวทางการประเมินที่ได้เตรียมไว้สำหรับการประเมินโครงการทั้งหมด

6. สร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้ประเมินจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการประเมินที่มีคุณภาพ เพราะผลการประเมินจะน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสำคัญ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากที่ผู้ประเมินได้ออกแบบการประเมินและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพไว้แล้ว ผู้ประเมินต้องลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ต้องการโดยจะใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินและลักษณะของข้อมูลที่ต้องการเป็นสำคัญ

8. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการได้แล้ว ก็จะทำ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยต้องเลือกใช้วิธีการทางสถิติที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

9. การตัดสิน สรุป และอภิปรายผลการประเมิน หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติผู้ประเมินจำเป็นต้องตัดสินผลว่า โครงการดังกล่าวดำเนินการอย่างมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด อาจพิจารณา รวมไปถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยผู้ประเมินจะต้องสรุปผลการประเมินให้เห็นภาพรวมทั้งหมด และเพื่อให้เกิดแนวความคิดที่สร้างสรรค์ ผู้ประเมินจำเป็นต้องทำการอภิปรายผลเพื่อจะทำได้ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงเหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้ผลการประเมินเป็นไปในลักษณะนั้น ๆ

10. การเขียนรายงานการประเมิน เมื่อการประเมินได้เสร็จสิ้น ผู้ประเมินต้องเขียนรายงานการประเมิน โดยเป็นการนำเสนอการดำเนินงานการประเมินโครงการในทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้อื่นได้รับทราบ และเข้าใจกระบวนการ และผลของการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ²⁶

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ได้เสนอขั้นตอนในกระบวนการของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน ซึ่งอาจจะไม่เหมือนวัตถุประสงค์ของโครงการก็ได้ แต่ผู้ประเมินจะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของโครงการให้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นต้น

2. การเลือกวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะวัด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องคำนึงถึง เพราะบางวัตถุประสงค์อาจวัดไม่ได้ ในช่วงเวลาที่ทำกรประเมิน

3. การเลือกอุปกรณ์ เครื่องมือและกระบวนการให้เหมาะสมกับรายละเอียดของวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน

4. การเลือกตัวอย่าง ต้องคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ดี

5. การกำหนดการวัดและตารางเวลาการสังเกต ต้องเลือกเวลาให้เหมาะสม ต้องวัดผลบ่อยแค่ไหน เมื่อใดจึงจะได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

6. การเลือกเทคนิควิเคราะห์ ต้องหาเทคนิคที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูล

7. การหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ²⁷

โพรวัส (Provus) ได้เสนอขั้นตอนของการประเมินโครงการไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบรรยายโครงการ (Program Definition) เป็นขั้นตอนที่ระบุหรือบรรยายรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งส่วนมากประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ 1) วัตถุประสงค์ของโครงการ 2) ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุสำหรับดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) กิจกรรมของการดำเนินงานซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ส่วนประกอบ 3 ส่วนอาจเปรียบได้กับผลผลิต (Outcomes) ปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) และกระบวนการ (Process) การประเมินในขั้นที่ 1 จึงเป็นการพิจารณาความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของโครงการที่จัดทำ

²⁶ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 268.

²⁷ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, การประเมินผลโครงการหลักการและการประยุกต์. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, 2541), 2. อ่างถึงโน กมลนันท์ บุญกล้า, การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีวงำนงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา. 2559, 60.

2. การดำเนินโครงการ (Program Installation) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานว่า ทั้งปัจจัยและกระบวนการ สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด ขั้นนี้จะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่วางแผนหรือสิ่งที่คาดหวังไว้ในขั้นที่ 1 กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ข้อควรระวังในการเปรียบเทียบก็คือ การพิจารณาถึงความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงของการเปรียบเทียบ

3. กระบวนการของโครงการ (Program Process) เป็นการตรวจสอบผลผลิตย่อย ๆ ของโครงการ ซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นบางส่วนจากการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นนี้ ผู้ประเมินมุ่งหาคำตอบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ย่อย (Interim Product) ที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์หลักหรือวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้าย(Terminal Objective) มากน้อยเพียงใด

4. ผลผลิตของโครงการ (Program Product) เป็นการประเมินผลขั้นสุดท้ายที่เกิดมาจากโครงการผู้ประเมินจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นสุดท้ายหรือไม่

5. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้ (Cost-benefit Analysis) ขั้นนี้เป็นทางเลือก (Option) ที่จะทำการประเมินหรือไม่ก็ได้ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้จะเป็นเครื่องชี้ประสิทธิภาพของโครงการ²⁸

ชาร์ลส์ (Charles) ได้กำหนดขั้นตอนของการประเมินผลโครงการไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่จะประเมินว่าจะประเมินอะไร โดยผู้ประเมินจะต้องรู้ว่าประเมินอะไร
2. การวัดสิ่งที่ประเมิน ซึ่งเมื่อกำหนดแล้วว่าจะประเมินอะไร จะต้องกำหนดว่าจะตรวจสอบหรือวัดสิ่งที่ต้องการประเมินนั้นอย่างไร หรือวัดในสิ่งนั้นด้วยวิธีการใด อย่งไร จากนั้นจึงเริ่มทำการประเมิน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลมาครบถ้วนแล้ว ต่อไปก็เป็นเรื่องของการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาทำการวิเคราะห์ โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น มีวิธีการอยู่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาเลือกวิธีการ หรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับความต้องการและตามหลักการทางสถิติ เพื่อที่จะให้ได้ผลออกมาตามที่กำหนดไว้²⁹

روبบินส์ (Robbins) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ มีขั้นตอนการดำเนินการอยู่ 3 ขั้นตอนประกอบด้วย

²⁸ Provus, M.N., **Discrepancy Evaluation**, (Berkeley, California : McCutcheon Publishing, Co., 1971).

²⁹ สาร ต้นไชย และคณะ, **ทางออกการบริหารงานบุคคลของ อบต.**, (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า, 2556).

1. การวัดสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยกำหนดว่าจะวัดอะไร แล้ววัดโดยอะไร วิธีการเช่นไร เช่น วัดปริมาณและคุณภาพของผลผลิต หรือประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เป็นต้น จากนั้นจึงกำหนดวิธีการและแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เปรียบเทียบข้อมูลที่วัดได้กับมาตรฐาน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่ ถ้าผลจากการปฏิบัติจริง หรือผลจากการวัดแตกต่างไปจากมาตรฐาน การทบทวนการดำเนินโครงการก็จะเกิดขึ้น

3. เมื่อการปฏิบัติแตกต่างไปจากมาตรฐานแล้ว ต้องทำการพิจารณาเพื่อทบทวนถึงสาเหตุความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้อาจมีการปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานใหม่ เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามมาตรฐาน หรือหากวิเคราะห์แล้วไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงวิธีการทำงานใหม่ได้ ก็อาจจะต้องกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานเสียใหม่ให้สอดคล้องกับที่ควรจะเป็น³⁰

ซามูเอล (Samuel) ได้แบ่งขั้นตอนของการประเมินผลโครงการไว้ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการ โดยเป็นการกำหนดว่าจะทำการประเมินในเรื่องอะไรเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาใช้ และจะนำไปใช้ทำอะไร

2. การกำหนดถึงคุณลักษณะของข้อมูลที่ต้องการใช้ว่าเป็นข้อมูลแบบใด มีลักษณะอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ต้องการ โดยใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล รวมถึงการจัดทำข้อมูลไว้ด้วย

4. การวิเคราะห์และการแปลความหมายของข้อมูล เพื่อนำไปใช้ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้³¹

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนการประเมินหรือกระบวนการประเมินโครงการ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนซึ่งมีความสัมพันธ์กันดังนี้ 1) ขั้นตอนวางแผนการประเมินโครงการ 2) ขั้นตอนดำเนินการประเมินโครงการ และ 3) ขั้นตอนรายงานผลการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ

มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ (Approach) ในการประเมินไว้มากมายหลายแบบแต่ละแบบมีความคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินที่มีผู้นิยมสนับสนุนนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

³⁰ สุวิมล ติรกานันท์, การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553).

³¹ เรื่องเดียวกัน.

(Model) ในการประเมินตามความเชื่อของแต่ละบุคคลและกลุ่มอาชีพตามความเหมาะสมของสถานการณ์ของปัญหาที่จะประเมินต่าง ๆ กันไป

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ ได้รวบรวมรูปแบบการประเมินของนักวิชาการไว้ 9 รูปแบบ³² ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler, R.W.) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น กับจุดหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุม และเฉพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยได้เสนอเป็นกรอบแนวคิด ครั้งแรกใน ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปแบบของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่าแบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก

ไทเลอร์มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้น ประสบความสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างต้องปรับปรุงแก้ไข และถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนโดยลำดับขั้นของการประเมินการเรียนการสอนมีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการโดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวความคิดของไทเลอร์ มาใช้ในการประเมินโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยควรได้ดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางการศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเขียนในรูปแบบจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2) จัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
- 3) ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอน
- 4) เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม

³² วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 272 – 302.

- 5) ทำการทดสอบผู้เรียน เมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว
- 6) ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างไร และมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์
- 7) นำผลการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่องในการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ใน ค.ศ. 1986 ไทเลอร์ได้นำเสนอกรอบแนวคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler, 1986) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน คือ

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating Plan)
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guide Program Development)
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement)
- 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Education Program)
- 6) การติดตาม (Follow Up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2. รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน (Alkin)

มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวความคิดของอัลคิน คือการประเมินเพื่อการตัดสินใจ อัลคินได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

ขอบข่ายของการประเมิน

ความหมายของการประเมินตามความคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วยการจัดหา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการประเมินจำเป็นต้องประเมินเรื่องในต่าง ๆ 5 ด้านดังนี้

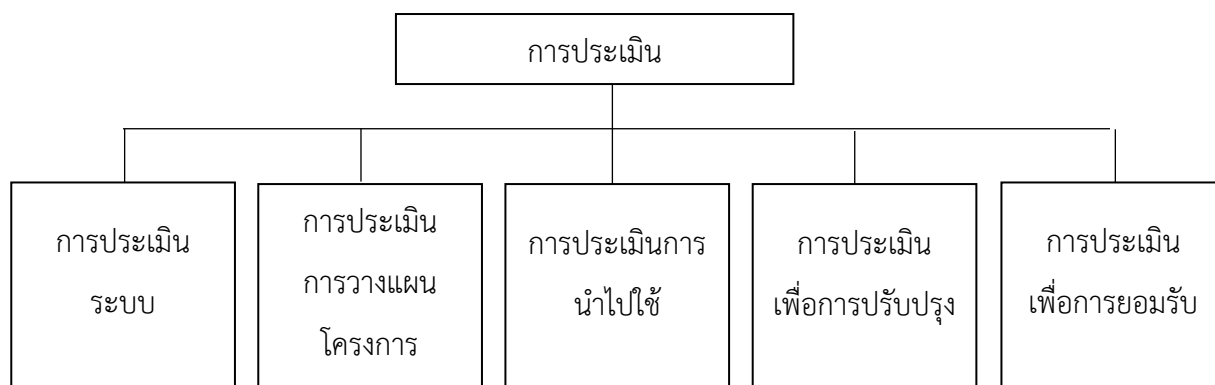
- 1) การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพระบบเพื่อเปรียบเทียบสภาพที่แท้จริงและคาดหวัง ที่จะทำให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถ กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่ต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชน และสังคม ที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบในแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกัน

2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับจากการใช้วิธีการดำเนินการต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และการประเมินจากเกณฑ์ภายใน

3) การประเมินการนำไปใช้หรือการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินงานของโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ไว้วางใจหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงใด

4) การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่น่ามาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5) การประเมินการยอมรับโครงการ (Program Certification) ในขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสาร รายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่น ๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิกปรับปรุงใหม่หรืออาจจะขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น สรุปรูปแบบการประเมินของอัลคินได้ ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน

ที่มา : สมคิด พรหมจ้อย, **เทคนิคการประเมินโครงการ**, (พิมพ์ครั้งที่ 5), (กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์. 2550), 54; อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 276.

3. รูปแบบการประเมินโครงการของโพรวัส (Provus)

โพรวัส (Provus) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับมาตรฐาน เพื่อเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงานของแผนงาน เขาอธิบายว่าความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิดที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือความไม่สอดคล้องที่ไม่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบโครงการ คือ การกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงาน กำหนดกระบวนการดำเนินงาน และกำหนดผลที่คาดหวังจะได้รับจากการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 การเตรียมพร้อม เป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

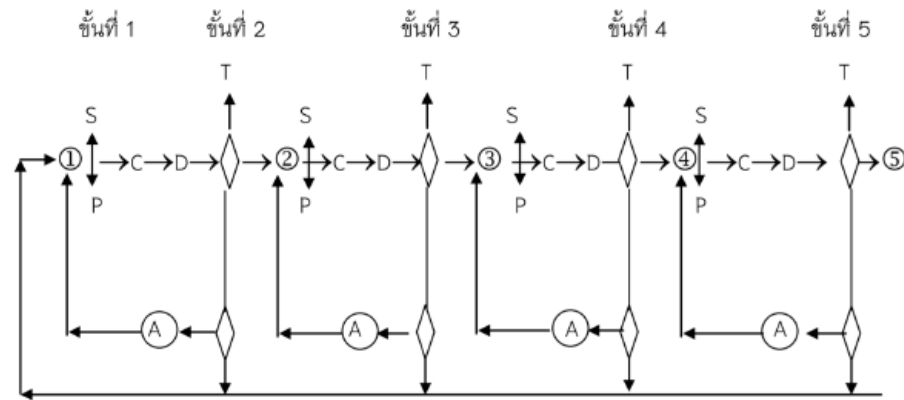
ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 4 ผลผลิตที่เกิดจากโครงการ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและกำไร

ตามรูปแบบนี้ การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคณะหนึ่งที่วางมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นคนประเมินต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่ และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางเอาไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอน ผลของการประเมินดังกล่าวข้างต้น และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโปรแกรม

ที่มา : สมคิด พรหมจ้อย, **เทคนิคการประเมินโครงการ**, (พิมพ์ครั้งที่ 5), (กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์. 2550), 54; อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 276.

S หมายถึง มาตรฐาน (Standard)

T หมายถึง ยกเลิก (Terminate)

P หมายถึง การดำเนินงาน (Program Performance)

A หมายถึง การเปลี่ยนแปลง (Alteration)

C หมายถึง เปรียบเทียบ (Compare) เกี่ยวกับ P หรือ S

D หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความไม่สอดคล้อง (Discrepancy Information)

การประเมินในแต่ละขั้นตอนถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนนั้น ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving) ประกอบด้วยการถามตัวเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไมจึงเกิดข้อบกพร่องนั้น ๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้น สำหรับขั้นตอนในการแก้ปัญหาดังนี้

คำถาม

(Q)

เกณฑ์

(C)

ข้อมูลที่ตอบคำถาม

(I)

การตัดสินใจ

(D)

เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 ถ้าจะดำเนินการหรือเริ่มวงจรมใหม่ ก็ต้องทำการออกแบบใหม่ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่

4. รูปแบบการประเมินโครงการของสคริฟเว่น (Scriven)

ไมเคิล สคริฟเว่น (Michalr Scriven) ได้ให้ความหมายของการประเมินคือ การรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินคุณค่าของโครงการ

จุดมุ่งหมายของการประเมิน มี 2 ประการคือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

สคริฟเว่นได้เสนอแนะว่าในเรื่องการประเมินเพื่อปรับปรุง หรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินมืออาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นพนักงานเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินที่ตัดสินคุณค่า หรือการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) นั้น ควรจะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการศึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย

วิธีการประเมิน มีวิธีที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธีคือ

1) การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ การประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนนและเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปปฏิบัติงาน

2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-Off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อการรับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดกับผู้รับบริการ จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

การประเมินโดยการเปรียบเทียบ

สคริฟเว่น มีความเห็นแตกต่างจากคอรบราคในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสคริฟเว่นยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ

การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่า เพราะไม่ต้องทำการศึกษาระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก

นอกจากนี้แล้ว สคริฟเว่นยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อย (Micro-Studies) ด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด (Cross-Studies) และทำได้ง่ายและบ่อยครั้งกว่า

คุณค่าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

สคริฟเว่นเป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับ เขาเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับ โดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ

1) ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาดูว่า สิ่งที่ลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คุ่มค่ากับค่าใช้จ่ายที่จะต้องเข้าไปหรือไม่

2) ขวัญ หรือกำลังใจ หรือคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่าผลของโครงการ จะทำให้ขวัญและกำลังใจ หรือคุณธรรมของผู้เข้าร่วมโครงการเป็นอย่างไร

3) ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

การประเมินไม่มีวัตถุประสงค์เป็นหลัก

การประเมินโดยทั่วไป นักประเมินจะยึดจุดหมายของโครงการเป็นหลัก ดูความสอดคล้องของการปฏิบัติงานกับจุดหมายของโครงการ แต่สคริฟเว่นมีความเห็นว่า นักประเมินไม่ควรให้ความสนใจเฉพาะจุดหมายของโครงการที่ตั้งไว้เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสนใจกับผลที่เกิดขึ้นกับโครงการนอกเหนือจากจุดหมายของโครงการ ไม่ว่าผลอันนั้นจะสอดคล้องกับจุดหมายของโครงการหรือไม่ ผลบางอย่างอาจให้ค่าสำคัญมากก็ได้

ตัวอย่างการนำแนวคิดของสคริฟเว่นมาประยุกต์ใช้ ในการประเมินผลการเรียนการสอนอาจดำเนินการได้ดังนี้

- 1) ศึกษาจุดหมายที่แท้จริงของการเรียนการสอน
- 2) พิจารณาความสำคัญของจุดหมาย และเลือกจุดหมายที่จะประเมิน
- 3) กำหนดกฎเกณฑ์การประเมินในจุดหมายแต่ละข้อ
- 4) ตรวจสอบจุดหมายเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน
- 5) ปรับปรุงแบบทดสอบที่จะใช้เก็บข้อมูล เพื่อให้มีความเที่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ควรตรวจสอบดูความสัมพันธ์ระหว่างจุดหมาย เนื้อหาของการเรียนการสอน และเนื้อหาของแบบทดสอบ

6) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วยวิธีสุ่ม แล้วทำการทดสอบนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

7) นำผลของการทดสอบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกับ และพยายามศึกษาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้ในครั้งต่อ ๆ ไป

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นการประเมินความก้าวหน้าของกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการประเมินผลรวมสรุบนั้น ควรให้นักประเมินภายนอกเป็นผู้ประเมิน โดยพิจารณาว่าจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

5. รูปแบบการประเมินโครงการของสเตค (Stake)

สเตค อาร์ อี (Stake, R.E.) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของคอนบราค และสคริฟเว่น เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ ในการประเมินของสเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินตามความเห็นของ สเตคเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการคือ เพื่อต้องการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สเตคได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมินเคาน์ทิแนนซ์ (Countenance Model) ตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ เมทริกซ์บรรยาย (Disruption Matrix) และเมทริกซ์ตัดสินคุณค่า (Judgement Matrix) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย การประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตค ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วนคือ

1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ

2) การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน

3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการในการเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

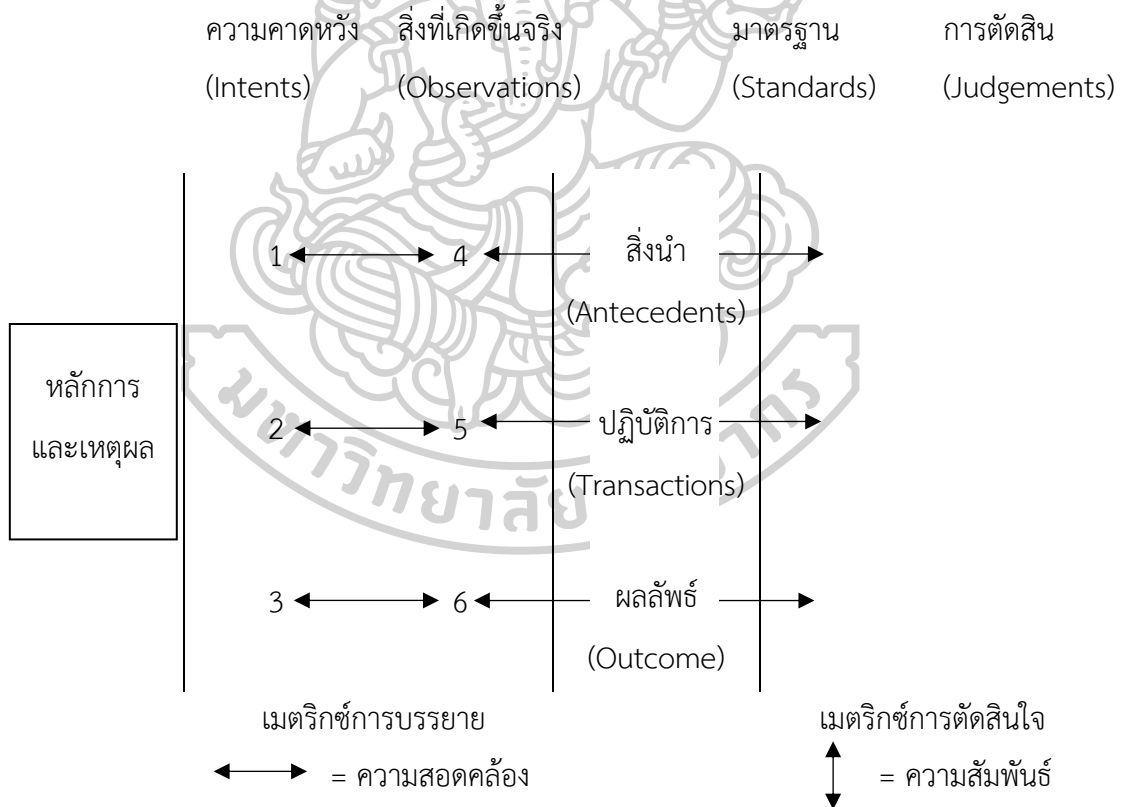
3.1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังไว้
 จำแนกเป็นความคาดหวังกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

3.2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observation) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่ง
 จำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3.3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน
 คุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการปฏิบัติงาน

3.4) การตัดสินใจ (Judgement) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจ
 เป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และการดำเนินงาน

ในการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยาย และต้องมีการศึกษาความ
 สอดคล้องระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กับการปฏิบัติและผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับ
 มาตรฐานที่กำหนดไว้และมาตรฐานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของสเตคได้ตั้งแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 รูปแบบการประเมินของสเตค

ที่มา : สมคิด พรหมจ้อย, **เทคนิคการประเมินโครงการ**, (พิมพ์ครั้งที่ 5), (กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์. 2550), 54; อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 276.

สเตคเสนอนวิธีการประเมินในรูปแบบเมทริกซ์ (Matrix) 2 ประเภทคือ เมทริกซ์ บรรยายและ เมทริกซ์ตัดสินคุณค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ในเมทริกซ์บรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมีอยู่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็โครงการที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอยู่จริงก่อนที่จะเริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง ภาวะการณ์ดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลังจากทีโครงการจบลงแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินจะต้องพิจารณา 2 แนว คือ ในแนวตั้งได้แก่ ช่อง 1 – 2 – 3 และ 4 – 5 – 6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อภาวะการณ์หรือไม่ และในแนวนอนได้แก่ 1 – 4 , 2 – 5 และ 3 – 6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้งและในแนวนอนแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

2) ในเมทริกซ์ตัดสินคุณค่า จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกบรรยาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้ว หรือตั้งขึ้นใหม่ในคณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วย คือ ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใด หรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการบ้าง

แนวคิดของสเตคแตกต่างไปจากแนวคิดคนอื่น ๆ ตรงที่ ถ้าพบว่าผลลัพธ์ยังไม่มีคุณภาพ ไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดี หรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจจะบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดเวลา สภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้

6. รูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CIPP Model โดยให้นิยามการประเมินว่า หมายถึง ภาวะการณ์รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ไว้ใช้ในการตัดสินใจ ผู้ทำการประเมินจะรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

แนวคิดของสตัฟเฟิลบีมแบ่งแยกการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกัน อย่างชัดเจน ฝ่ายประเมินทำหน้าที่ ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาและนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี สามารถเขียนเป็นโมเดลพื้นฐานได้ ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 โมเดลพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม

ที่มา : รำไพ แสงนิกุล, “การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย : กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559), 40.

จากแนวคิดและโมเดลพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม มีขั้นตอนประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดหรือระบุ และบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
- 2) จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์และจัดสารสนเทศเพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ไม่ได้เน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่จะทำให้รายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการมาช่วยในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุมจะมีความเหมาะสมเมื่อใช้ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ ทำให้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังมีการประเมินสรุปเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม จะให้รายละเอียดของโครงการที่สมบูรณ์ เข้าใจง่าย สะดวกในการนำไปใช้ในการประเมินและสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดี จึงเป็นแบบจำลองที่มีผู้นำมาใช้มาก

การประเมินรูปแบบซีปปี้ (CIPP Model) ของสตฟเฟิลปีม จะประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ และความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวนประชากร สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ตัดสินใจและวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมายและกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมมีความเพียงพอหรือไม่ ทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา กลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน การประเมินด้านปัจจัยนำเข้านำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจหาวิธีดำเนินงานโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารโครงการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ สารสนเทศต่าง ๆ จะถูกวิเคราะห์ รวบรวมและนำเสนอผู้ดำเนินงานโครงการเป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานโครงการไว้เป็นหลักฐานการประเมิน

4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คำนวณเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่า โครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาการตัดสินใจ ยุติ ปรับขยาย หรือทำงานเป็นประจำ การประเมินด้านผลผลิตจะทำการประเมิน 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการเรียกว่าการประเมินผลลัพธ์ และ 2) การประเมินผลกระทบของโครงการทั้งทางบวกและทางลบ

นอกจากประเมินตาม CIPP Model ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การประเมินบริบท การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินด้านผลผลิตแล้วนั้น สตฟเฟิลปีมได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินบริบท นำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งวัตถุประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า นำผลการประเมินไปใช้ในการกำหนด

โครงสร้างของแผนงาน กลวิธีดำเนินโครงการและขั้นตอนของการดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) ได้จากการประเมินด้านกระบวนการ นำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการไปสู่การปฏิบัติ ทำให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) ได้จากการประเมินด้านผลผลิตนำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรจะทำต่อไป ยุติ ล้มเลิก ขยายโครงการ หรือให้ทำเป็นงานประจำ

คำถามการประเมิน CIPP Model

CIPP Model สามารถใช้เพื่อประเมินได้หลายรูปแบบ เช่น ประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation)

การใช้ CIPP Model ประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามและประเมินในประเด็นต่อไปนี้³³

1) บริบท (Context) : คำถามการประเมินคือ ต้องการจะทำอะไร ประเด็นที่ประเมินประกอบด้วยคำถามการประเมินความต้องการ ปัญหาด้านทรัพยากร และโอกาสต่าง ๆ เพื่อที่จะระบุความต้องการ เลือก หรือจัดลำดับเป้าหมาย

2) ปัจจัยนำเข้า (Input) : คำถามการประเมินคือ จะทำอย่างไร ประเด็นที่ประเมินประกอบด้วยคำถามการกลยุทธ์ทางเลือก และแผนในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเลือกโครงการ กิจกรรมหรือกลยุทธ์อื่น ๆ

3) กระบวนการ (Process) : คำถามการประเมินคือ ทำแล้วหรือยัง ประเด็นที่ประเมินประกอบด้วยคำถามการก้าว กับติดตาม การตัดสินใจ กิจกรรมต่าง ๆ และการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการปฏิบัติตามแผน

4) ผลผลิต (Product) : คำถามการประเมินคือ ทำสำเร็จหรือไม่ ประเด็นที่ประเมินประกอบด้วยคำถามการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบข้างเคียง (Effects) เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นควรจะดำเนินการต่อไป ปรับปรุง หรือยุติกิจกรรมนั้น

การใช้ CIPP Model ประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) โดยทำการประเมินเพื่อพิจารณาคูณภาพค่าใช้จ่าย และการลงทุนตลอดจนความสามารถในการแข่งขันสำหรับคำถามการประเมินและลักษณะการประเมินมีรายละเอียดดังนี้

³³ ประภัสสร วงษ์ดีและคณะ, “การประเมินโครงการตามแนวของ CIPIEST Model”, (วารสารครุสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 3(1), 2554), 84-90.

1) บริบท (Context) : คำถามการประเมินคือ ความต้องการที่สำคัญได้ระบุไว้หรือไม่ ลักษณะการประเมิน คือ การเปรียบเทียบเป้าหมายและลำดับความสำคัญกับผลการประเมิน ความต้องการ ปัญหาด้านทรัพยากร และโอกาสต่าง ๆ

2) ปัจจัยนำเข้า (Input) : คำถามการประเมินคือ ได้ใช้ความพยายามหรือดำเนินกิจกรรมตามแผนและงบประมาณหรือไม่ ลักษณะการประเมิน คือ การเปรียบเทียบกลยุทธ์ของโครงการ การออกแบบโครงการ และงบประมาณกับคู่แข่งที่สำคัญ และกับความต้องการตามเป้าหมายของผู้ได้รับประโยชน์

3) กระบวนการ (Process) : คำถามการประเมินคือ การออกแบบการให้บริการได้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์หรือได้ปรับเปลี่ยนตามความต้องการแล้วหรือไม่ ลักษณะการประเมิน คือ การเปรียบเทียบกระบวนการและค่าใช้จ่ายที่ปฏิบัติจริง

4) ผลผลิต (Product) : คำถามการประเมินคือ ความพยายามที่ใช้ไปหรือกิจกรรมที่ทำประสบความสำเร็จหรือไม่ ลักษณะการประเมิน คือ การเปรียบเทียบผลลัพธ์และผลกระทบข้างเคียงกับความต้องการตามเป้าหมาย

จากรายละเอียดการประเมินดังกล่าวข้างต้นจึงถือว่า CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความสมเหตุสมผลต่อการทำให้การดำเนินโครงการบรรลุผลสำเร็จเพราะมีการพิจารณาความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการอย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่ซับซ้อนมีขั้นตอนการประเมินที่ชัดเจน

7. รูปแบบการประเมินโครงการของ เคิร์กแพตทริค (Kirkpatrick)

โดนัลด์ แอล เคิร์กแพตทริค (Donald L. Kirkpatrick) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน แห่งสหรัฐอเมริกา อดีตประธาน Astd(The American Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมนั้นเป็นการช่วยเหลือบุคคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใด” การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งว่าผู้ผ่านการฝึกอบรม ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เคิร์กแพตทริคเห็นว่าการประเมินผลการอบรมจะทำให้ผู้บริหารได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) การฝึกอบรมนั้นได้ให้อะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใด
- 2) ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ
- 3) ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในส่วนใดบ้าง อย่างไร

แนวทางการประเมิน

ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เคิร์กแพททริคเสนอว่า ควรดำเนินการตามประสิทธิผลของการอบรม 4 ลักษณะคือ

- 1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม
- 2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียน โดยตรวจสอบให้ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude)
- 3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่
- 4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้น หรือมีคุณภาพมากขึ้นหรือไม่

รายละเอียดแนวทางการดำเนินการประเมินแต่ละรายการเป็นดังนี้

1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง การประเมินขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น มีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับการฝึกอบรม และมากน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้นต้องการได้รับข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความหมายและความเป็นจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรมอันดับแรก เคิร์กแพททริค กล่าวว่า มีอยู่บ่อยครั้งที่ผู้บริหารตัดสินใจล้มเลิกโปรแกรมการฝึกอบรมเสียหรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน

วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนอง ที่มีความหมาย และตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แก่

- 1.1) กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกิริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ฯลฯ
- 1.2) ออกแบบของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล
- 1.3) ข้อคำถามที่ใช้ ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้คำตอบแล้ว สามารถนำมาดัดแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้
- 1.4) กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่าง ๆ

1.5) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ผ่านแบบสอบถามตามความเป็นจริง จึงไม่ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนชื่อตนเองไปในแบบสอบถาม

อนึ่งการแจกแจงแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนี้ ผู้ประเมินต้องแน่ใจว่าได้ให้เวลากับผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบครบทุกข้อ ควรอธิบายก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะออกจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม พึงหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบบสอบถามติดตัวออกไป และส่งคืนกลับมาในภายหลัง

2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้วัดวัตถุประสงค์ ที่จะทำให้รู้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในอนาคตต่อไป เครื่องแพตทริกได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินการเรียนรู้ไว้ดังนี้

2.1) ต้องการวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.2) วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนโดยรวม เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.3) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ มี 2 แบบคือ

- 1) ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เป็นแบบวัดมาตรฐาน
- 2) ใช้แบบทดสอบขึ้นใช้เอง แบบทดสอบวัดวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สร้างขึ้นเองนี้อาจจะใช้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือทุกอย่างต่อไปนี้ก็ได้ เช่น
  - 1) แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”
  - 2) แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” อาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกลก็ได้
  - 3) แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
  - 4) แบบเติมคำลงในช่องว่าง

3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) การประเมินในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่

การประเมินในขั้นนี้นับว่ายาก และใช้เวลามากกว่าการประเมินผลในสองขั้นแรก เพราะจะต้องออกไปติดตามผลในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะมีคำถามอยู่หลายข้อที่ผู้ประเมินต้องตอบให้ได้เสียก่อน เช่น ควรออกไปประเมินผลเมื่อไร (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือครึ่ง

ปี หรือ 1 ปี ภายหลังจากการฝึกอบรม) จะเก็บข้อมูลจากใครจึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเอง)

3.1) ควรจะได้วัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

3.2) ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรม กับการประเมินผลหลังการฝึกอบรม นั้นควรจะห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้เกิดขึ้นจริง ๆ ทางที่ดีควรประเมินหลาย ๆ ครั้งเป็นระยะ ๆ ไป เช่น ประเมินทุก 3 เดือน

3.3) ควรจะเก็บข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงานและจากกลุ่มผู้ผ่านการอบรม

เคิร์กแพททริคเห็นว่าการประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามข้อเสนอที่กล่าวมานั้นจะนำไปใช้จริง ๆ จะต้องใช้เวลา และอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินผลเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เสนอให้ทำโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดใหญ่ และโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลาย ๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดเล็กทั่ว ๆ ไปอาจจะใช้วิธีการง่าย ๆ ดังนี้ 1) กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้าง ที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2) เตรียมคำถามที่จะเข้ารับการสัมภาษณ์ 3) ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลาย ๆ กลุ่มภายหลังการฝึกอบรมสุกระยะหนึ่ง เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ หรือไม่ 4) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ควรจะนำมาทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและวิเคราะห์เนื้อหา

4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Results Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินผลที่ต้องการจะต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน เช่น การลดค่าใช้จ่าย การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การเพิ่มปริมาณการขายและการผลิต อัตราการลาออกลดลง เป็นต้น นับว่าเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้นมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมายนอกเหนือจากการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน และตัวแปรเหล่านั้นบางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้น อะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้ยากกว่าเป็นผลจากโปรแกรมการฝึกอบรม เคิร์กแพททริคจึงได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลขั้นนี้ไว้ดังนี้

4.1) การวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้ หรือวัดได้

4.2) พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน วิธีหนึ่งที่จะทำได้คือการใช้กลุ่มควบคุม หรือกลุ่มทดลอง

8. รูปแบบการประเมินโครงการของแพตตัน (Patton)

แพตตัน เอ็ม คิว (Patton, M. Q.) ได้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ยึดประโยชน์ใช้สอย (Utilization – Focused Evaluation) เพื่อแก้ปัญหาของการประเมิน โดยเฉพาะประเด็นที่มักจะได้รับวิจารณ์ว่าประเมินแล้วไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ หรือผู้บริหารมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจ แพตตันจึงได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการประเมินดังนี้

1) หลักในการประเมิน การประเมินโครงการนักประเมินควรให้ความสำคัญกับผู้บริหาร หรือกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ผลการประเมินนั้น ๆ คำถามเพื่อการประเมินหรือตรวจสอบ ควรเกิดจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้น หรือต้องเป็นความอยากรู้อยากเห็นของนักประเมิน เป็นกรอบแนวในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การประเมินตามแนวคิดนี้จะทำให้ผลการประเมินมีโอกาสนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนามากขึ้น

2) ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน แพตตันได้เสนอแนวทางในการประเมิน โดยเฉพาะการดำเนินการเพื่อให้ได้วัตถุประสงค์การประเมิน โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอนคือ

2.1) จำแนกประเภทหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในขั้นตอนนี้ นักประเมินจะต้องพิจารณาว่ามีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะประเมิน หรือผู้ที่ต้องการใช้ผลประเมิน เช่น ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนอื่น ๆ

2.2) สัมภาษณ์/สอบถามผู้เกี่ยวข้องที่ได้จากข้อ (1) เพื่อรวบรวมความเห็นหรือความต้องการว่า กลุ่มบุคคลนั้นต้องการทราบผลการดำเนินงานโครงการในลักษณะใดบ้าง ต้องการใช้อุณหภูมิการประเมินในเรื่องใด หรืออยากรู้อะไร

2.3) จัดหมวดหมู่คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็น หรือความต้องการใช้ข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ แล้วกำหนดเป็นโครงการคำถามหลัก ๆ เพื่อการประเมิน เช่น การดำเนินงานโครงการทำได้ตามแผนเพียงใด เกิดปัญหาในลักษณะใดบ้าง ผลการดำเนินงานของโครงการทำได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในการอบรมครั้งนี้หรือไม่ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และเจตคติเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือการดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

หลังจากการดำเนินงานทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว นักประเมินจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นคำถามการประเมิน ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่วนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปก็ดำเนินการตามกระบวนการประเมินตามปกติ

9. รูปแบบการประเมินโครงการของเดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman)

เดวิด เฟตเทอร์แมน (Fetterman, D. M.) ได้เสนอแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การ

ประเมินแบบเสริมพลัง เป็นการใช้หมัดพิเศษของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมิน ไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง การกำกับตนเองโดยใช้วิธีการตั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่กระทำเพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ช่วยพัฒนาตนเอง โดยใช้วิธีการประเมินตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแบบเสริมพลัง จึงประกอบไปด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือผู้อำนวยการความสะดวกในการประเมิน (Facilitator) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการ ประเมิน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการให้ความรู้ในการประเมินแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกหรือผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่ผู้ตัดสินเกี่ยวกับการประเมิน เป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือเทคนิคและสร้างพลังการประเมินร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินแบบนี้มิได้จับลงแค่การทราบคุณค่าของการประเมินแบบเก่า แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ดำเนินต่อไปตลอดระยะเวลาของการพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนการประเมิน

เพทเทอร์แมนได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง เพื่อพัฒนาบุคลากรในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอนคือ

1) การรวบรวมข้อมูล (Talking Stock) เป็นการตรวจสอบสถานะภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของโครงการ

2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (Setting Goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีความท้าทาย แสดงถึงศักยภาพ มีความเป็นไปได้ ลักษณะความสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการ แหล่งทรัพยากร ในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยจัดบรรยากาศให้มีลักษณะแบบประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการบรรลุ

3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (Developing Strategies) ขั้นตอนนี้ ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันรับผิดชอบและพัฒนากลยุทธ์ เพื่อให้กิจกรรมในโครงการดำเนินให้ประสบผลสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้การระดมสมองการพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ โดยการตกลงร่วมกันเพื่อแสวงฉันทามติ (Consensual Agreement) กลยุทธ์ที่พัฒนาจะถูกนำไปปฏิบัติ แล้วมีการทบทวนตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผล และความเหมาะสม

4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (Documenting Progress) ในขั้นนี้ ผู้มีส่วนร่วมในโครงการควรพิจารณาถึงหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการมีความตรงประเด็น และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น นักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกันโดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงาน มากกว่าจะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอก อาจเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลป้อนกลับในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้รับประสบการณ์และเข้าใจเทคนิคเฉพาะของการดำเนินการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปใช้ และเกิดการพัฒนาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่อไป

ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง

จุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลังคือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลังซึ่งนักประเมินภายนอกจะมีบทบาทต่อการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) การฝึกอบรม (Training) เป็นการพัฒนาศักยภาพภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน เทคนิคการประเมินทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน มุ่งให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการมากกว่าให้ความรู้ต่าง ๆ ดังที่เพทเทอร์แมนได้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า “ถ้าให้ปลาแก่เขาเขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ชั่วคราว แต่ถ้าสอนวิธีการตกปลาให้เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต”

2) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมิน กระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามขจัดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว

3) การได้รับการสนับสนุน (Advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหาร หรือแหล่งทุนสนับสนุน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากการประเมินอาจจะเป็นไปทางบวก คือ บรรลุผลตามที่ต้องการก็สามารถขอรับการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

4) การสร้างความกระจ่าง (Illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้กับบุคลากรภายในที่ผ่านประสบการณ์การทำงานประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริม

พลังเป็นกระบวนการที่จะช่วยเปิดหูเปิดตา ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น

5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (Liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยให้บุคลากรเกิดการพัฒนา และเกิดการเรียนรู้ และทำให้เขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใด ถือเป็น การให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาของตนเอง กล่าวคือ เป็นการทำให้บุคลากรสามารถใช้ความคิดที่เป็นอิสระจากกรอบความคิดแบบเดิม สามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

การประเมินแบบเสริมพลังมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1) ช่วยสร้างทั้งเทคนิควิธีการประเมิน และความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง

2) ช่วยเพิ่มบูรณาการวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน

3) การร่วมมือร่วมพลังในกระบวนการประเมิน ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน

4) การตัดสินใจด้วยตนเองในกระบวนการประเมินจะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่าหรือความต้องการของการประเมิน

5) ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการออกแบบและการดำเนินการประเมินได้อย่างดี

6) ช่วยบูรณาการกิจกรรมการประเมินเข้าไปในโครงสร้างของโครงการตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม และนำไปสู่การใช้บทบาทของการประเมินและวิธีการประเมินอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการสามารถสรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นการวิจัยเชิงประเมิน เพื่อพัฒนาโครงการต่าง ๆ ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาจัดทำเป็นสารสนเทศหรือการตัดสินใจอันจะนำไปสู่การพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ในการบริหารจัดการโครงการว่าจะคงอยู่หรือล้มเลิกโครงการนั้น ๆ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิปปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มาใช้ในการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวมากที่สุด

การประเมินแบบ CIPP Model

โมเดลการประเมินแบบชิปปี้ หรือ CIPP Model ของสตีฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision – oriented Evaluation Model) ซึ่งมีนิยามของการประเมินว่าเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ รูปแบบ CIPP นี้ใช้สำหรับการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายของสิ่งที่จะประเมิน การดำเนินงาน การกำหนดยุทธวิธี แผนงาน และการปรับเปลี่ยนยุทธวิธี แผนงานการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม รวมทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงขยายโครงการ ยุติโครงการหรือยกฐานะเป็นงานประจำ โดยนักประเมินจะต้องออกแบบการประเมินให้สอดคล้องกับสภาพการตัดสินใจของผู้บริหารด้วยการระบุประเภท ระดับ และคาดคะเนสถานการณ์ของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งอาจกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ รูปแบบการประเมินแบบนี้เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดในประเทศไทย

รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP Model

รูปแบบการประเมิน CIPP เป็นการนำตัวอักษรตัวแรกของมิติการประเมิน 4 ด้านมาประกอบกัน ได้แก่ การประเมินด้านบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่งสตีฟเฟิลบีมพัฒนานำเสนอขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์การกระทำการประเมินโครงการทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่กลางปี ค.ศ. 1960 โดยต้องการที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิม อาทิ การออกแบบการทดลอง การประเมินอิงวัตถุประสงค์ และการทดสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบหรือวิธีการประเมินแบบดั้งเดิมมีข้อจำกัด ในการศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาในสมัยนั้น จึงทำให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการประเมินใหม่ ๆ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาอย่างรอบด้านหลายแง่มุมมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการประเมิน CIPP ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบการประเมินอื่น ๆ ที่นักประเมิน ในยุคนั้นพัฒนานำเสนอไว้ รูปแบบการประเมิน CIPP ปรากฏขึ้นเป็นลายลักษณ์ชัดเจนในหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1971 และปรับปรุงอีกครั้งในปี ค.ศ. 2007 ในหนังสือ Evaluation Theory Models and Applications³⁴ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

³⁴ รัตนะ บัวสนธ์, **วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 10.

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินด้านบริบท 4 ส่วนนี้มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน และการให้บริการที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ทั้งนี้การประเมินด้านบริบท มีวัตถุประสงค์ที่จะ

- 1) กำหนดขอบเขตและบรรยายเกี่ยวกับความตั้งใจให้บริการ
- 2) จำแนกผู้รับผลประโยชน์ที่ตั้งใจให้บริการ(หรือกลุ่มเป้าหมาย) และประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคลดังกล่าว
- 3) จำแนกปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เป็นบ่อเกิดของความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายนั้น
- 4) จำแนกความเกี่ยวข้องระหว่างคุณสมบัติที่มีค่าและโอกาสการได้รับทุนอุดหนุน ที่สามารถนำไปใช้กำหนดเป้าหมายความต้องการจำเป็นนั้น
- 5) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดเป้าหมายมุ่งการปรับปรุง
- 6) ประเมินความชัดเจนและความเหมาะสมเป็นไปได้ของเป้าหมายมุ่งการปรับปรุง
- 7) จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินผลลัพธ์ของเป้าหมายมุ่งการปรับปรุง หรือ ความพยายามในการให้บริการ

การประเมินด้านบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่าง หรือแม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่น ๆ³⁵ ในกรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กร หรือหน่วยงานจะใช้ผลจากการประเมินด้านบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านบริบทระหว่างหรือหลังดำเนินโครงการหรือสิ่งแทรกแซงอื่น ๆ องค์กรและหน่วยงานมักจะดำเนินการและจัดทำรายงานการประเมินด้านบริบทควบรวมไปกับการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต กรณีนี้ การประเมินด้านบริบทจึงมีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของโครงการและช่วยให้ผู้รับบริการได้ประเมินว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าวมีคุณประโยชน์ ตอบสนองหรือเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หรือไม่เพียงไร

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินด้านบริบท ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมสารสนเทศ อย่างหลากหลาย ครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมาย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถามผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อช่วยระบุ

³⁵ Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 336.

ขอบข่ายการศึกษา หลังจากนั้นนักประเมินอาจจะทำการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการรับบริการหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ซึ่งอาจทำได้โดยการทบทวนเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังและการปฏิบัติงานของบุคคล การจัดเวทีรับฟังจากชุมชน การทดสอบและการสัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์ รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคนอื่น ๆ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนผู้รับบริการจากโครงการหรือสิ่งแทรกแซงเป็นประชากรที่มีจำนวนมาก นักประเมินอาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแล้วสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจความต้องการจำเป็นและทำการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นจำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น หรืออาจศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียน ในกรณีเช่นนี้นักประเมินก็อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาใด ๆ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ทดสอบเปรียบเทียบก็ได้

ผลการประเมินด้านบริบทสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง ยกตัวอย่างเช่น ผู้บริหารสามารถ นำผลการประเมินที่ได้ไปใช้สื่อสารกับสมาชิกในองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน ความต้องการจำเป็น คุณสมบัติที่มีค่าโอกาสและการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาขององค์กร แต่สำหรับนักพัฒนาโครงการก็สามารถที่จะนำผลการประเมินด้านบริบทไปใช้เพื่อสนับสนุน ขอรับทุนหรือ จัดทำสัญญาต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการดังกล่าว ในขณะที่องค์กรให้บริการทางสังคมหรือองค์กรการกุศล อาจใช้สารสนเทศจากผลประเมินด้านบริบทเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคณะทำงานหรือเพื่อจำแนก จัดลำดับให้ความช่วยเหลือประชากรเป้าหมาย สำหรับโรงเรียนนั้นก็อาจใช้การประเมินด้านบริบทเพื่อให้ ความช่วยเหลือนักเรียนและผู้ปกครองในการชี้แนะและพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของนักประเมินก็ต้องใช้ผลการประเมินด้านบริบทเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ได้อย่างเหมาะสมและ มีความสัมพันธ์กับแผนงานโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) คือ การประเมินเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมเพียงใด ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินโครงการ

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาและตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้ มากที่สุด ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ต้องการให้เกิด จุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินด้านปัจจัย

นำเข้าก็เพื่อ สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุใดจึงเลือกแนวทางนั้น ในกรณีเช่นนี้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับบ่งบอก ให้เห็นถึงความรับผิดชอบ (Accountability) ใด ๆ ของผู้พัฒนาโครงการที่พยายามออกแบบและปรับปรุงงบประมาณใด ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว นอกจากนี้แล้วการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ก็จะช่วยจำแนกและจัดลำดับแนวทางที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจได้ใช้เป็นทางเลือกสำหรับ การดำเนินงานต่อไป โดยสรุปการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริงและใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งการบันทึกและสร้างสำเนารับผิดชอบเกี่ยวกับ การได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีการดำเนินงานในแผนงานนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าก็เพื่อช่วยให้ผู้นำโครงการหลีกเลี่ยงความสูญเสียเปล่าใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมหรือโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าถึงทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไป

นักประเมินสามารถทำการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าได้หลายขั้นตอนโดยไม่จำเป็นต้องกระทำตามลำดับต่อเนื่องกัน นักประเมินอาจเริ่มจากการทบทวนปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และตอบสนองความต้องการจำเป็นที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งทำได้ตามขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ได้แก่

- 1) การทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) การตรวจเยี่ยมโครงการตัวอย่างหรือโครงการที่มีลักษณะคล้ายกัน
- 3) การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนจากรัฐบาล
- 4) สืบค้นสารสนเทศเกี่ยวกับ การให้บริการจากแหล่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต
- 5) ทบทวนเอกสาร บทความเกี่ยวกับรายงานผู้บริโภคหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ตีพิมพ์เรื่องราวที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการ
- 6) การชี้ชวน ให้ผู้ปฏิบัติงานจัดทำข้อเสนอ

นักประเมินอาจจัดสารสนเทศเหล่านี้อย่างเป็นทางการในหัวข้อวางแผนโดยเฉพาะและจัดกลุ่มที่ศึกษาเฉพาะเพื่อทำการสืบค้นหรือดำเนินการจัดทำแผนสัมมนาโดยตรงเกี่ยวกับการวิเคราะห์วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการ นักประเมินต้องใช้สารสนเทศที่ได้ทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การได้กลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินงานที่มีแนวโน้มศักยภาพก่อให้เกิดการยอมรับได้ต่อการนำไปใช้ ทั้งนี้โดยอาจจัดลำดับแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวโดยอาศัยหรือพิจารณาจากเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

- 1) ตอบสนองการบรรลุความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์
- 2) ตอบสนองต่อเป้าหมายที่เป็นปัญหาขององค์กร
- 3) ศักยภาพของประสิทธิผล

- 4) ต้นทุนที่ต้องใช้
- 5) สอดคล้องมืออยู่จริงในทางการเมือง
- 6) มีความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการ
- 7) มีศักยภาพเพียงพอที่จะก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกพื้นที่หนึ่ง ๆ

ต่อจากนั้นนักประเมินสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าควรที่จะเลือกหรือค้นหาแนวทางการดำเนินงานหรือไม่อย่างไร ในกรณีที่เป็นการค้นหาวัตถกรรมหรือแนวทาง การดำเนินงานใหม่ ๆ นักประเมินและผู้รับบริการอาจจัดทำเกณฑ์อย่างเป็นทางการชัดเจนที่นวัตกรรมนั้น ต้องบรรลุและจัดลำดับข้อเสนอแนวทางต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ต้องการบรรลุซึ่งเลือกไว้แล้ว ในลำดับต่อไปนักประเมินอาจจัดลำดับข้อเสนอหรือแนวทางที่มีศักยภาพแก่การยอมรับได้และชี้แนะแนวทาง หรือคุณลักษณะที่ดีที่สุดให้แก่องค์กรหรือหน่วยงานว่าควรที่จะดำเนินการอย่างไร นอกจากนี้ นักประเมิน ก็อาจทำได้โดยการจัดให้มีการรับฟังเพื่อให้ได้สารสนเทศเพิ่มเติมจากผู้ปฏิบัติหรือผู้บริหาร เกี่ยวกับข้อเสนอหรือแนวทางต่าง ๆ ที่ดีที่สุดสำหรับเป็นทางเลือกการตัดสินใจให้แก่หน่วยงานองค์กร นั้น ๆ

การประเมินด้านปัจจัยนำเข้านำไปประยุกต์ใช้ได้หลายกรณี อาทิ ผู้บริหารใช้สำหรับจัดทำ ข้อเสนอเพื่อขอรับเงินลงทุนสนับสนุนการดำเนินงานจากคณะกรรมการกำหนดนโยบายในหน่วยงาน หนึ่ง ๆ โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษาใช้สำหรับจัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุน แผนงาน โครงการทางการศึกษา ในขณะที่เดียวกันผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการ ศึกษา ก็ใช้สำหรับการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความคุ้มค่าหรือประสิทธิผลที่จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนหรืองบประมาณที่ต้องจัดสรรให้กับโครงการหรือนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) คือ การประเมิน เกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการรกรการอ่านเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อันที่จะทำให้โครงการนั้นบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณว่ามีความเพียงพอมากน้อยเพียงใด

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการตรวจสอบการนำ แผนงาน หรือโครงการไปใช้หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญ ประการหนึ่งของการประเมินด้านกระบวนการ ก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการและ ผู้ปฏิบัติงาน ในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่าเป็นไปตาม ตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีก ประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะ แนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการปรับปรุงการใช้งบประมาณและแนว ทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้วเมื่อมีการเริ่มต้นการ ดำเนินงานของโครงการหรือแผนงาน ผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งหมด

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากร งบประมาณ หรืออื่น ๆ ดังนั้นการได้รับสารสนเทศจากการประเมินด้านกระบวนการ ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไปและมีความ เป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ ต้องการ ในการประเมินด้านกระบวนการ นั้นควรทำ การเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมและค่าใช้จ่ายจริงกับกิจกรรมในแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ที่กำหนดไว้ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร รวมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้และท้ายที่สุดก็ควรจัดทำ รายงานที่ผู้ร่วมโครงการหรือผู้ทำการสังเกตได้ตัดสินใจคุณภาพ ของกระบวนการใช้โครงการ แผนงาน ดังกล่าว

นักประเมินกระบวนการจำเป็นต้องดำเนินการค่อนข้างมากในการควบคุม กำกับ และจัดทำ เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการหรือตัวแทรกแซง ซึ่งอาจเริ่มจากการทบทวนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง แผนการปฏิบัติงาน งบประมาณ และการประเมินผลของโครงการหรือสิ่งที่แทรกแซงเพื่อที่จะ พิจารณาว่ากิจกรรมอะไรที่ควรต้องกำกับในโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว การพิจารณาตัวอย่าง ที่เป็นไปได้ในการให้บริการกลุ่มผู้รับประโยชน์ การฝึกอบรมให้คำปรึกษาทีมผู้ปฏิบัติงาน การ จัดประชุมทีมผู้ปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับผังงาน (Work flow) การบำรุงรักษาตรวจสอบเครื่อง อุปกรณ์ การจัดลำดับและแจกจ่ายวัสดุ การควบคุมค่าใช้จ่าย การจัดการสารสนเทศของโครงการ เหล่านี้ เป็นต้น

เทคนิควิธีที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการประเมินด้านกระบวนการ นั้น นักประเมิน ควรใช้วิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวน (Unobtrusive) แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน นักประเมินอาจพิจารณาภาพรวมว่ากิจกรรมหรือการดำเนินงานของโครงการดังกล่าว เป็นอย่างไร โดยการตรวจเยี่ยมและสังเกตที่ศูนย์ของกิจกรรมนั้น การทบทวนวิเคราะห์เอกสารที่ ปรากฏ (เช่น แผนปฏิบัติงาน งบประมาณ รายงานบัญชี และระยะเวลาการจัดประชุม) การเข้าร่วม ประชุมกับ ทีมปฏิบัติงาน และการสัมภาษณ์บุคคลหลัก หลังจากนั้นนักประเมินต้องจัดทำรายงาน สรุปลงเกี่ยวกับแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อค้นพบและประเด็นการสังเกต นักประเมินควรแสดงให้เห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของกระบวนการอย่างชัดเจนตามที่ได้จากผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งนำเสนอ รายงานนี้ในการประชุมทีมผู้ปฏิบัติงาน และเชิญผู้อำนวยการของทีมผู้ปฏิบัติงานให้เป็นผู้นำใน การอภิปรายเกี่ยวกับข้อค้นพบซึ่งปรากฏในรายงาน ทีมงานของโครงการอาจจะใช้รายงานเพื่อการ ตัดสินใจให้เหมาะกับการปฏิบัติงานของตนต่อไป ต่อจากนั้นนักประเมินก็ควรทบทวนเกี่ยวกับ แผนงานการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งต่อไป รวมทั้งการจัดทำรายงานตามลำดับ โดยการสอบถามความ คิดเห็นข้อเสนอแนะจากทีมผู้ปฏิบัติงานถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อที่จะให้ได้สารสนเทศที่มี ประโยชน์มากที่สุด ในการจัดประชุมนำเสนอรายงานให้กับทีมผู้ปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ซึ่งทีม

ผู้ปฏิบัติงานก็อาจจะให้ข้อเสนอแนะที่ดีเกี่ยวกับ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินว่าควรจะทำอย่างไร เช่น อาจใช้การสังเกต บันทึกการปฏิบัติ งานประจำวันของทีมผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์และการใช้แบบสอบถาม เป็นต้น นอกจากนี้ที่นักประเมินก็ควรที่จะสอบถามผู้ปฏิบัติงานถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมหรือดีที่สุดสำหรับการใช้ประโยชน์จากรายงาน การประเมินช่วงถัดไป

นักประเมินกระบวนการควรจัดลำดับรายงานโดยพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดผลดีที่สุด แก่ทีมผู้ปฏิบัติงานในการนำไปใช้ในแผนปฏิบัติงานและบูรณาการเข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยรอบโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น นักประเมินควรจะต้องบรรยายให้เห็นถึงสิ่งที่เบี่ยงเบนออกไปจากแผนงานที่กำหนด และควรชี้ให้เห็นถึงความผันแปรเหล่านี้ว่ามีลักษณะอย่างไรเมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลหรือสถานที่ที่แตกต่างเบี่ยงเบนไปจากแผนงานนั้น

ผลการประเมินด้านกระบวนการ นำไปใช้ประโยชน์ได้หลายกรณียกตัวอย่าง เช่น สมาชิกในทีมงานใช้สำหรับชี้แนะแนวทางการดำเนินงานกิจกรรม แก่แผนงานที่ผิดพลาดและจัดทำบันทึกความรับผิดชอบ ผู้จัดการบางคนใช้ตารางหรือปฏิทินสะท้อนผลกลับผลการประเมินด้านกระบวนการ ที่จัดทำตามปกติหรือสม่ำเสมอเพื่อทำให้ทีมผู้ปฏิบัติงานรักษาหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การประเมินด้านกระบวนการ ยังช่วยให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่ต้องทำและอะไรคือต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในกรณีที่พวกเขาต้องการกระทำในลักษณะที่คล้าย ๆ กันนี้

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) คือ การประเมินเกี่ยวกับด้านกระบวนการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ทราบว่ามีข้อบกพร่องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานอะไรบ้าง ได้แก่ กระบวนการในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผลว่า ได้มีการปฏิบัติตามอย่างน้อยเพียงใด

4. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) วัตถุประสงค์หลักของการประเมินด้านผลผลิตก็เพื่อสอบวัด ความสำเร็จ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุลักษณะความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนี้การประเมินด้านผลผลิตก็ยังคงประเมิน ผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นบ่อยครั้งที่นักประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินด้านผลผลิตไปสู่การประเมินในสิ่งที่เรียกว่า ผลลัพธ์ ระยะยาว อีกด้วย

การประเมินด้านผลผลิตควรดำเนินการโดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน (Evaluand) นั้น ในบางครั้งก็อาจทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมินอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันและก็มีอยู่บ่อย ๆ ที่ผู้รับบริการจากโครงการต้องการจะรู้ว่าโครงการดังกล่าวได้ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และมีประโยชน์คุ้มกับการลงทุนดำเนินการเพียงไร ดังนั้นในทางที่เหมาะสมแล้ว นักประเมินก็ควรที่จะวิเคราะห์ ความสำเร็จให้เห็นว่าจุดอ่อนของการใช้โครงการหรือ

แผนปฏิบัติงานส่วนใดที่เป็นสาเหตุทำให้ได้ผลลัพธ์อ่อนด้อยลงไปด้วย เทคนิควิธีการที่ใช้ประเมินผลผลิตมิได้กำหนดไว้อย่างเป็น แบบแผนตายตัว แต่นักประเมินอาจต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายร่วมกันเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ ในการศึกษาผลลัพธ์ทั้งหมดของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งยังช่วยในการตรวจสอบข้ามกันไปมาระหว่างข้อค้นพบที่หลากหลายอีกด้วย

ในการประเมินผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น นักประเมินจำเป็นต้องศึกษาค้นหาผลลัพธ์ที่มีได้คาดหมายด้วย ทั้งผลลัพธ์ในเชิงบวกและเชิงลบโดยการรับฟังความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสิ่งที่ได้รับการประเมินเพื่อที่จะทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ให้ครอบคลุมทุกด้าน และสืบหาข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบสำหรับยืนยันหรือไม่ยืนยันสมมติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้แล้วนักประเมินอาจใช้วิธีการศึกษารายกรณีโดยเลือกบุคคลที่ได้รับการประสพการณ์จากโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมินเพื่อทำการสัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวกับผลที่เกิดจากโครงการดังกล่าว หรือนักประเมินอาจใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นทางโทรศัพท์หรือทางจดหมายของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อให้ตัดสินใจเกี่ยวกับการได้รับบริการตามมุมมองของแต่ละคนทั้งที่เป็นภาพบวกและภาพลบ ยิ่งไปกว่านั้นนักประเมินก็อาจจะให้ผู้เข้าร่วมโครงการหรือสิ่งที่ได้รับการประเมิน เขียน เสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการได้รับบริการ และก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของตน เช่น ผลผลิตของงานที่เพิ่มขึ้น หรือตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งนักประเมินอาจใช้การสังเกตเพื่อจำแนกและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มบุคคลโดยเปรียบเทียบตามรายการตรวจสอบผลลัพธ์กับโครงการให้บริการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับโครงการที่ได้รับการประเมิน

การจัดทำรายงานข้อค้นพบจากการประเมินด้านผลผลิตอาจทำให้แตกต่างกันตามขั้นตอน กล่าวคือ นักประเมินอาจจัดทำรายงานผลผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละวงรอบของโครงการ รายงานดังกล่าวนี้ควรจะแสดงให้เห็นว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ได้บรรลุเป้าหมายความต้องการจำเป็นเพียงไร ในขณะที่รายงานเมื่อสิ้นสุดวงรอบทั้งหมดของโครงการควรเป็นรายงานที่นำเสนอให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ สรุปรวมทั้งหมดของโครงการดังกล่าว ดังนั้นรายงานผลการประเมินด้านผลผลิตจึงต้องเป็นการสรุปตีความ ให้เห็นถึงผลที่ชัดเจนในการตอบสนองความต้องการจำเป็น ต้นทุนที่ใช้ดำเนินการ และผลตอบแทนหรือ ผลการปฏิบัติทั้งหมดที่ได้รับในแผนงาน โครงการนั้น ๆ นักประเมินยังต้องจัดทำรายงาน การศึกษาติดตามเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ระยะยาวที่เกิดขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้บางกรณีอาจต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์และบูรณาการผลที่ได้รับทั้งหมดเข้าด้วยกันเพื่อเสนอต่อกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มหรือแต่ละบุคคล

ผลการประเมินด้านผลผลิตนั้นประชาชนทั่วไปนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงนั้นมีคุณประโยชน์เพียงพอต่อการนำไปดำเนินการต่อเนื่องต่อไป หรือควรดำเนินการซ้ำอีกหรือควรขยายขอบเขตการนำไปใช้ในสถานการณ์หรือสถานที่อื่น ๆ ต่อไป ใน

ขณะเดียวกัน สถาบันและหน่วยงานก็ยิ่งใช้สำหรับปรับเปลี่ยนหรือแทนที่แผนการปฏิบัติในการที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนและตอบความต้องการจำเป็นของสมาชิกทั้งหมดที่เน้นประชากร เป้าหมาย ผลจากการประเมินด้านผลผลิตมีความสำคัญในทางจิตวิทยาเป็นอย่างมาก เมื่อผลจากการประเมินแสดงให้เห็นถึงความงอกงามที่เกิดขึ้นจากแนวทางที่ชาญฉลาดในการดำเนินโครงการ ผลการประเมินเช่นนี้นับเป็นสิ่งเสริมแรงที่ดีสำหรับทั้งทีมปฏิบัติงานในโครงการและผู้รับบริการจากโครงการหรืออาจจะเป็นสิ่งที่ทำลาย ลดทอนแรงจูงใจก็ได้ ถ้าหากผลที่ได้จากการประเมินด้านผลผลิตนั้น มีความอ่อนด้อยหรือไม่แสดงถึงความงอกงามใด ๆ ที่จะพึงได้รับจากโครงการนั้น ๆ เลย

ประเด็นสำคัญสุดท้ายที่ต้องพึงระวังในการจัดทำรายงานการประเมินด้านผลผลิต ก็คือ นักประเมินไม่ควรเร่งรีบประเมินผลผลิตและจัดทำรายงานสู่สาธารณะอย่างทันทีทันใด เพราะเหตุว่าการดำเนินโครงการต้องการระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุตามความรับผิดชอบ (Accountability) ที่ระบุไว้ การจัดทำรายงานการประเมินด้านผลผลิตที่ยังไม่มีวุฒิภาวะสุกงอม (Premature) อย่างเพียงพอ อาจนำไปสู่ความไม่สามารถตัดสินใจได้เกี่ยวกับความต่อเนื่องของโครงการเพราะเหตุว่า ทำให้ไม่พบผลลัพธ์ใด ๆ เกิดขึ้นเลย ทั้งนี้เนื่องจากผลลัพธ์ของโครงการต้องใช้ระยะเวลายาวพอสมควร ในการศึกษาติดตาม ดังนั้นถ้าหากการจัดทำรายงานการประเมินด้านผลผลิตสู่สาธารณะได้มีการห้วงเวลาอย่างสมเหตุสมผลแล้ว นักประเมินอาจจะพบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับใช้สนับสนุนการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามนักประเมินก็สามารถจะตอบสนองข้อเรียกร้องของทีมผู้ปฏิบัติงาน ในโครงการได้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงผลข้อค้นพบหรือผลการประเมินด้านผลผลิตเป็นระยะ ๆ (Formative product evaluation) เพื่อช่วยให้บรรลุความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามโครงการ โดยการแลกเปลี่ยนข้อค้นพบให้แก่สมาชิกผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้นโดยตรง กฎกำปั้นหลัก (Rules of thumb) สำหรับนักประเมินนั้นคือ ควรลดความสำคัญในการประเมิน ผลผลิตของโครงการในระยะแรก ๆ และ ไม่ควรเร่งรีบจัดทำรายงานสู่สาธารณะควรเสนอข้อค้นพบจากการประเมินด้านผลผลิตเป็นระยะ ๆ ให้แก่ ทีมผู้ปฏิบัติงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เท่านั้น นักประเมินควรแจกจ่ายข้อค้นพบจากการประเมินด้านผลผลิตให้กับผู้มีสิทธิ์รับรู้หลังจากโครงการนั้นมีระยะเวลาพอสมควร และมีวุฒิภาวะสุกงอมที่จะทำให้เกิด ผลลัพธ์แล้วหรือกล่าวอย่างถึงที่สุดได้ว่าจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงมีความเป็นมืออาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำรายงานข้อค้นพบการประเมินด้านผลผลิต สารสนเทศที่ได้จากการประเมินด้านผลผลิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งที่แสดงถึงรายงานความรับผิดชอบของสถาบันหรือหน่วยงาน ที่ดำเนินโครงการ แผนงาน หรือสิ่งแทรกแซงใด ๆ เมื่อใดก็ตามที่รายงานนั้นแสดงให้เห็นความมีนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์อย่างเด่นชัดก็จะถูกนำไปใช้โน้มน้าวชุมชนและหน่วยงานให้ทุน สนับสนุนเพื่อให้เพิ่มเติมงบประมาณและขอรับการ

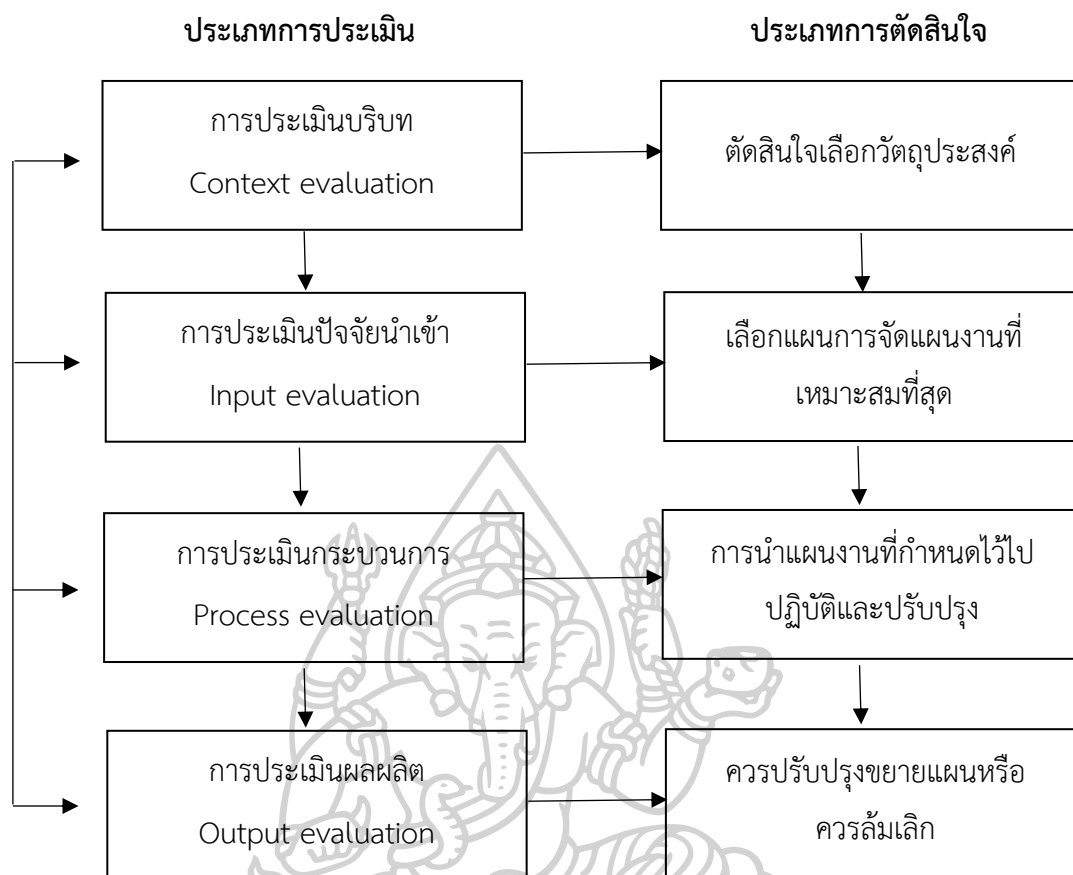
สนับสนุนทางการเมืองได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากผู้มีอำนาจตัดสินใจรู้ว่า สิ่งแทรกแซงหรือโครงการนั้น ๆ ไม่ทำให้ได้ผลตอบแทนที่มีความสำคัญอื่นใดเลยก็จะทำให้ยกเลิก การลงทุนดำเนินการอีกต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) คือ การประเมินการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานโครงการ ว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ และมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด

การประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดโดยเฉพาะการประเมินโครงการต่าง ๆ เพราะว่าเป็นการประเมินให้สารสนเทศที่ครอบคลุม มีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วย อย่างไรก็ตามบางครั้งมีการนำรูปแบบการประเมินแบบนี้ไปใช้โดยไม่ครบตามขั้นตอนด้วยการตัดการประเมินด้านบริบทออก ทำให้สารสนเทศที่ได้ลดคุณค่าลงและมีผลต่อการตัดสินใจได้สำหรับรูปแบบการประเมินแบบนี้³⁶ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7

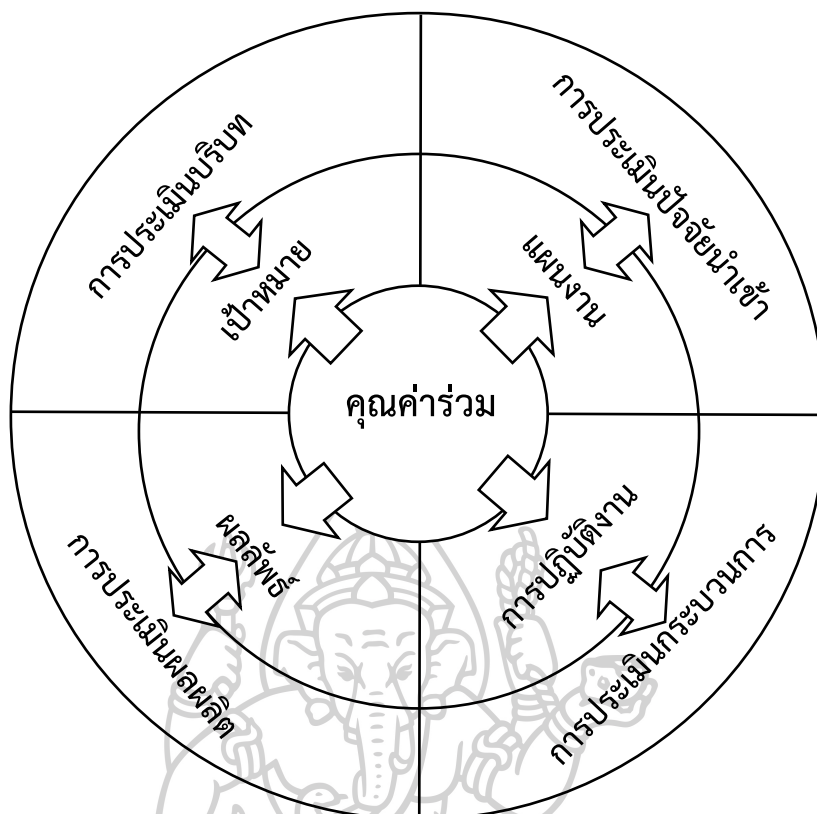
³⁶ วีระศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ, การประเมินโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 95.

แผนภูมิที่ 7 ประเภทของการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีเอ็ม

ที่มา : ชีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ, **การประเมินโครงการ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 95.

จากมติการประเมิน 4 ด้านของรูปแบบการประเมิน CIPP สะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบคุณค่าของรูปแบบประเมิน หมายถึง รูปแบบการประเมิน CIPP มีคุณค่าต่อการประเมินอะไรบ้างและเป็นการประเมินที่สัมพันธ์กับมิติใดของรูปแบบ ซึ่งแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบหลักของรูปแบบการประเมิน CIPP และความสัมพันธ์กับโครงการ
(รับจาก Stufflebeam and Shinkfield) 2007: 333

ที่มา : Danial L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield, **Evaluation Theory, Models, & Applications**, (London, England: Jossey-Bas, 2007), 333. อ้างถึงใน
รัตนะ บัวสนธิ์, **วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน**, พิมพ์ครั้งที่ 2,
(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 17.

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นวงกลมสำคัญ 3 วง วงในสุดเป็นส่วนที่แสดงถึงคุณค่าร่วมกันของการประเมินในการนำไปใช้กำหนดส่วนต่าง ๆ ในวงกลมที่สองซึ่งเป็นส่วนประกอบของโครงการ ได้แก่ เป้าหมาย แผนงานหรือแผนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติ หรือการกระทำตามแผนงานและผลลัพธ์ที่ได้ใน 4 ส่วนประกอบของโครงการก็จะสัมพันธ์กับมิติการประเมินทั้ง 4 ด้านของรูปแบบการประเมิน CIPP ซึ่งเป็นวงกลมนอกสุด นั่นคือ การประเมินเพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายของโครงการ ก็คือ การประเมินด้านบริบท การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ก็ใช้สำหรับจัดทำแผนปฏิบัติงาน แต่การปฏิบัติงานหรือการกระทำตามแผนก็ต้องอาศัยการประเมินด้านกระบวนการ และท้ายที่สุดหากจะประเมินผลลัพธ์ทั้งหมดของโครงการก็ต้องทำการประเมินด้านผลผลิตนั่นเอง

ข้อดีและข้อจำกัดของการประเมินแบบ CIPP Model

ข้อดีและข้อจำกัดของการประเมินแบบซิป รูปแบบของการประเมินโครงการโดยทั่วไปจะวางให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และการดำเนินโครงการนั้น จำเนียร สุขหลาย และคณะได้กล่าวว่า ในการใช้รูปแบบการประเมินนั้นควรได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย³⁷

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกันและการใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่วไป
3. ในกรณีนี้ รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหาควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ การวิเคราะห์ การรวบรวม และการนำเสนอ
4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ขั้นตอนวิเคราะห์การออกแบบเลือกและปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ
5. เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยงและความเป็นปรนัย
6. การประเมินทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักรใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

ข้อดี คือทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทของการตัดสินใจและสารสนเทศที่ต้องการเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการโครงการหรือโปรแกรมต่าง ๆ ทำให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ต้องการมีข้อมูลอะไรบ้างที่ตรงกับความต้องการในการตัดสินใจ และมีกระบวนการกระตุ้นให้มีการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจที่สำคัญ และมีข้อจำกัด คือ ระบบการประเมินมักเปลี่ยนแปลงไม่ทันกับความต้องการสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในสภาพที่เป็นพลวัต และมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมักเป็นระบบที่ขาดความยืดหยุ่น

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นวิธีการที่เหมาะสมและครอบคลุมผลการประเมินในทุก ๆ องค์ประกอบสำหรับการประเมินโครงการ เพราะเป็นรูปแบบการประเมินที่ให้สารสนเทศได้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การประเมิน 1) ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) เป็นการพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม ตลอดจนการดำเนินการจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินโครงการ 3) ด้านกระบวนการ (Process) เป็นการ

³⁷ จำเนียร สุขหลาย และคณะ, **รวมบทความทางการประเมินโครงการ. “แบบจำลอง CIPP”**. พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2554.

พิจารณาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ของการดำเนินโครงการ 4) ด้านผลผลิต (Product) เป็นการพิจารณาถึงผลที่เกิดจากโครงการได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นการให้ข้อมูลที่ละเอียดในการตัดสินใจต่อโครงการ อันจะนำผลการประเมินโครงการนั้นจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง หรือให้ข้อเสนอแนะการแก้ไขการดำเนินโครงการต่อไปให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด นานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ในเรื่องความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสไว้ว่า “...เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency economy คำว่า Sufficiency economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและโลกพัฒนาดีขึ้น...”³⁸

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่อัญเชิญมากล่าวอ้าง จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์ท่านตรัสไว้ คือ แนวคิดที่ทรงย้ำเตือนให้พสกนิกรของพระองค์มีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ ตั้งอยู่บนเหตุและผล มีความพอประมาณในความต้องการ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, เศรษฐกิจพอเพียง, หนังสือชุดเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ (กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2559), หน้า 19.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน³⁹ ดังนี้

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

(1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องการอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

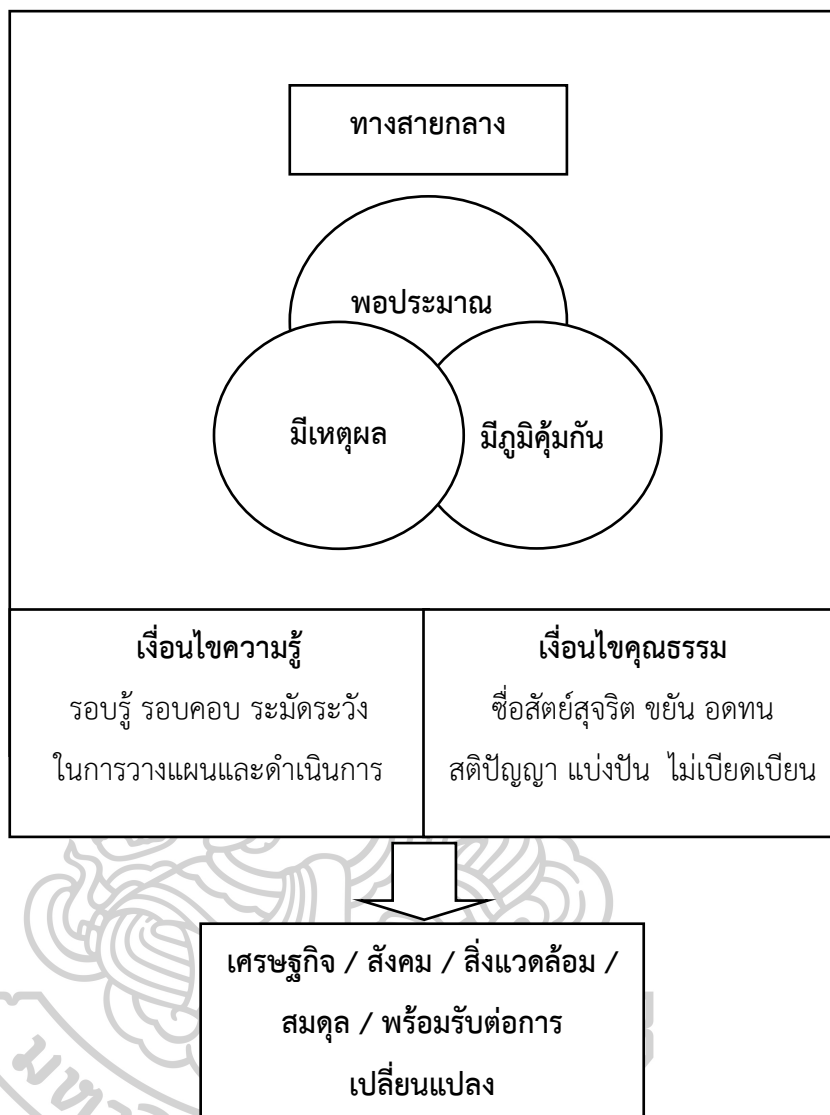
(1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

(2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี สรุปลำดับแผนภูมิที่ 8

³⁹ ปรียานุช พิบูลสรารุช, เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา, (กรุงเทพฯ : สำนัก ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2553), 10.

แผนภูมิที่ 8 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **กรอบยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในระยะ 4 ปี (2548 - 2551)**, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558), 17.

จากแผนภูมิสรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียง

การประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง

ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง
4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ
5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน และเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม
6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ
7. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ⁴⁰

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2524 ความตอนหนึ่งว่า “...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติดี และคุณธรรมของบุคคล

⁴⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**, (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2551), 3.

สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกับทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถดำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด...”⁴¹

กระทั่งประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้มีกระแสพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ความตอนหนึ่งว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่อย่างพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง” จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงชี้แนะแนวทางสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจในสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจได้ทรงคุณค่ายิ่ง⁴²

ด้วยความสำคัญแห่งกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดเป็นหลักการและนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศของรัฐดังปรากฏอยู่ในเอกสารสำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ และมาตรา 83 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ที่ยังคงนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากพันธกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ระบุสิ่งที่ต้องดำเนินการไว้ว่า เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

⁴¹ ปรียานุช พิบูลสรารุช, เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา, (กรุงเทพฯ : สำนัก ทริพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2553), 1.

⁴² ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, การวางแผนการเงินด้วยศาสตร์ของพระราชา, กรุงเทพฯ: พรินซ์ดี, 2561, 11.

1. พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน
2. เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม
3. ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาล ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังที่ปรากฏในนโยบายของรัฐดังกล่าว โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งเน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาประเทศ จึงจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนนำสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามแนวพระราชดำริสและนโยบายรัฐบาล รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศไทยโดยรวมพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง⁴³

ซึ่งในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถนาแนวคิดและหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

⁴³ กระทรวงศึกษาธิการ, *แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดี, 2553), 1.

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สถานศึกษานาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกๆระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นโยบายหลัก 4 ประการ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและกำหนดแผนการดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ
2. การนำสู่การปฏิบัติ โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา
3. การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
4. การติดตามประเมินผล โดยการพัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษาการติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผล นักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่รับบริการ ตลอดจนเชื่อมโยงผลงานของครู/ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จกับการประเมินวิทยฐานะ

ยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
แนวทางการขับเคลื่อน

- 1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา
- 1.2 จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา โดยสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับ โดยเริ่มให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ระดับบุคคล และครอบครัวรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ นำไปขยายผลในครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ

1.3 จัดทำแนวทางการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร

แนวทางการขับเคลื่อน

2.1 อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผลและพัฒนาเครือข่าย

แนวทางการขับเคลื่อน

3.1 ให้สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างเข้าไปช่วยเหลือพัฒนาสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 1 : 10 แห่ง ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

3.2 ให้มีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม สนับสนุน ประสานการดำเนินงานของเครือข่าย

3.3 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

แนวทางการขับเคลื่อน

4.1 เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาโดยจัดทำสื่อรูปแบบต่าง ๆ

4.2 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล

แนวทางการขับเคลื่อน

ในการติดตามและประเมินผลเพื่อทราบการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนการบริหารจัดการและการพัฒนาเครือข่าย โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 จัดให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลระดับกระทรวง ระดับภูมิภาคและระดับสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับภูมิภาคและสถานศึกษา

5.2 กำหนดรูปแบบ แนวทาง เครื่องมือและคู่มือในการติดตามและประเมินผล

5.3 ดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผล

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้⁴⁴

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา

2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4. ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผน กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

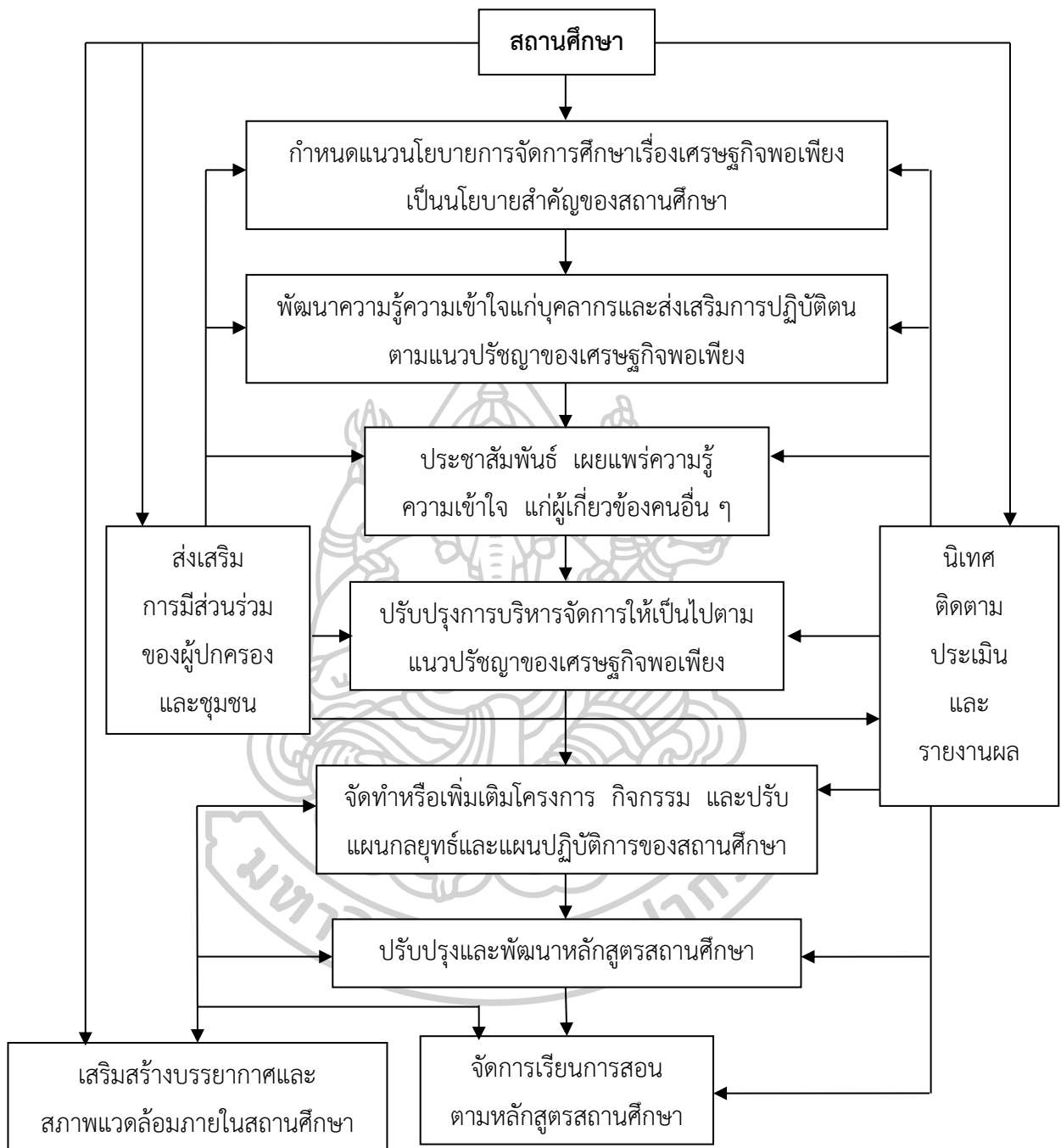
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

8. เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ

10. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอนการดำเนินการ ดังแผนภูมิที่ 9

⁴⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์, 2553), 24.

แผนภูมิที่ 9 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดี , 2553), 25.

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ความเป็นมาของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเยาวชนคืออนาคตของชาติ การพัฒนาคนคือหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2551 ในส่วนของสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยมาตรฐานการเรียนรู้ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการ ทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมและหล่อหลอมพฤติกรรมจนเป็นนิสัย ตั้งแต่ระดับอนุบาล ขึ้นพื้นฐาน อาชีวฯ และระดับอุดมศึกษา เมื่อเกิดปัญหาการเรียนการสอนที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรได้ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ กลไก ขั้นตอน วิธีการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ทั้งการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาบุคลากร⁴⁵

เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องนามธรรม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก จึงเริ่มจากการค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้งฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ โดยการดำเนินกิจกรรมต้องนำไปสู่ความยั่งยืนของผลการดำเนินงาน

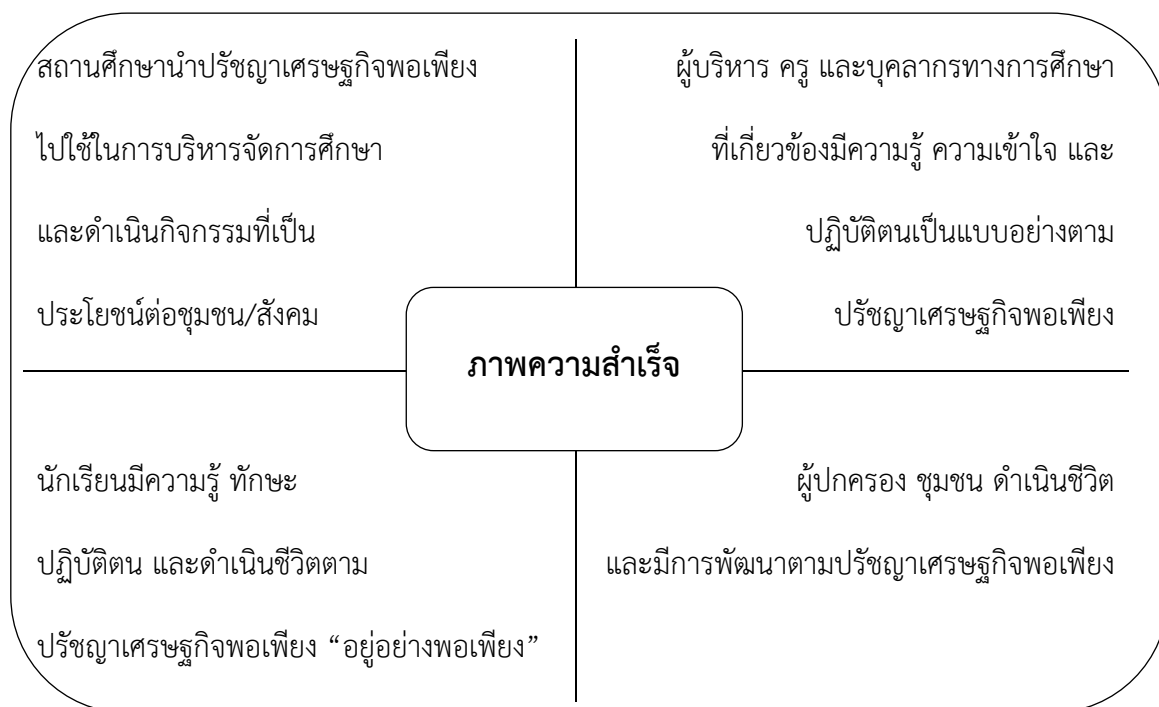
2. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้ อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อดทน มีความเพียร มีวินัย มีสัมมาคารวะ รู้จักหาประโยชน์ให้กับสังคม ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสืบสานวัฒนธรรมไทย

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้ เข้าใจในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ ทุกสาระการเรียนรู้การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมเอกลักษณ์/ความเป็นไทย

⁴⁵ ปรียานุช พิบูลสรวาฐ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้, (กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง, 2553), 5.

เป้าหมายของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ภาพที่ 2 เป้าหมายของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

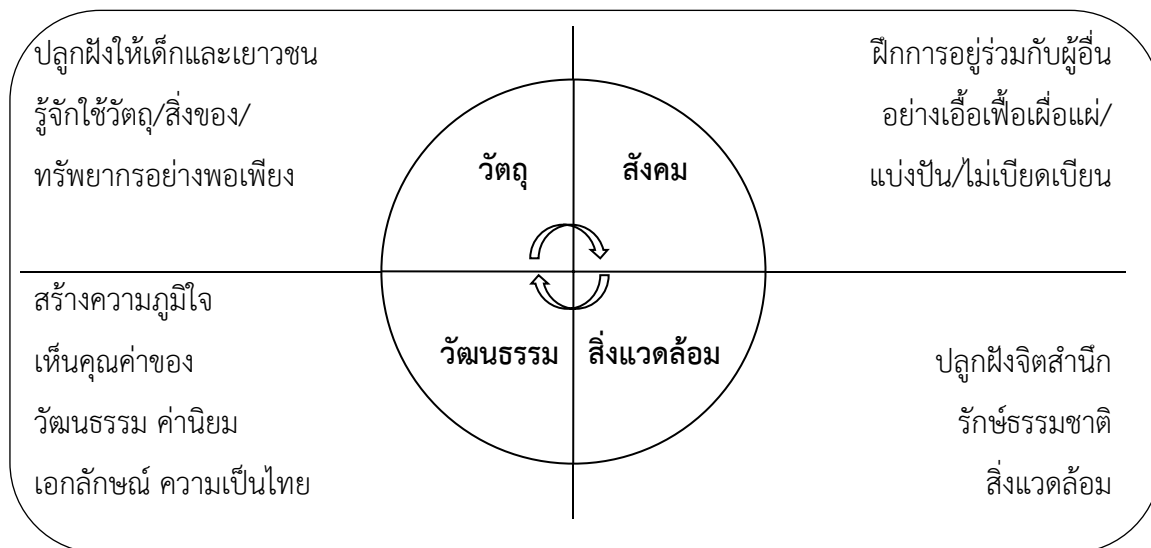
ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, รายงานผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2561, 11.

การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ใน 2 ส่วน การบริหารสถานศึกษา
ในด้านต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน

2.2 การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน

**เป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการ
เปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ**

ภาพที่ 3 เป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, รายงานผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2561, 12.

การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และ
ปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียงหรือไม่
พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และหาตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ก. กรอบแนวทางการดำเนินงานจัดทำสื่อตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา ได้แก่ ทดลองใช้สื่อตัวอย่าง ปรับปรุงและ
พัฒนาสื่อตัวอย่าง และส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการดำเนินงาน
เครือข่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในและนอกสังกัด (ภาครัฐและเอกชน) จัดทำระบบข้อมูล
สารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและนอกสังกัด (ภาครัฐและเอกชน)

ข. ขยายผลการดำเนินงาน (องค์กรหลัก)

1. การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษา

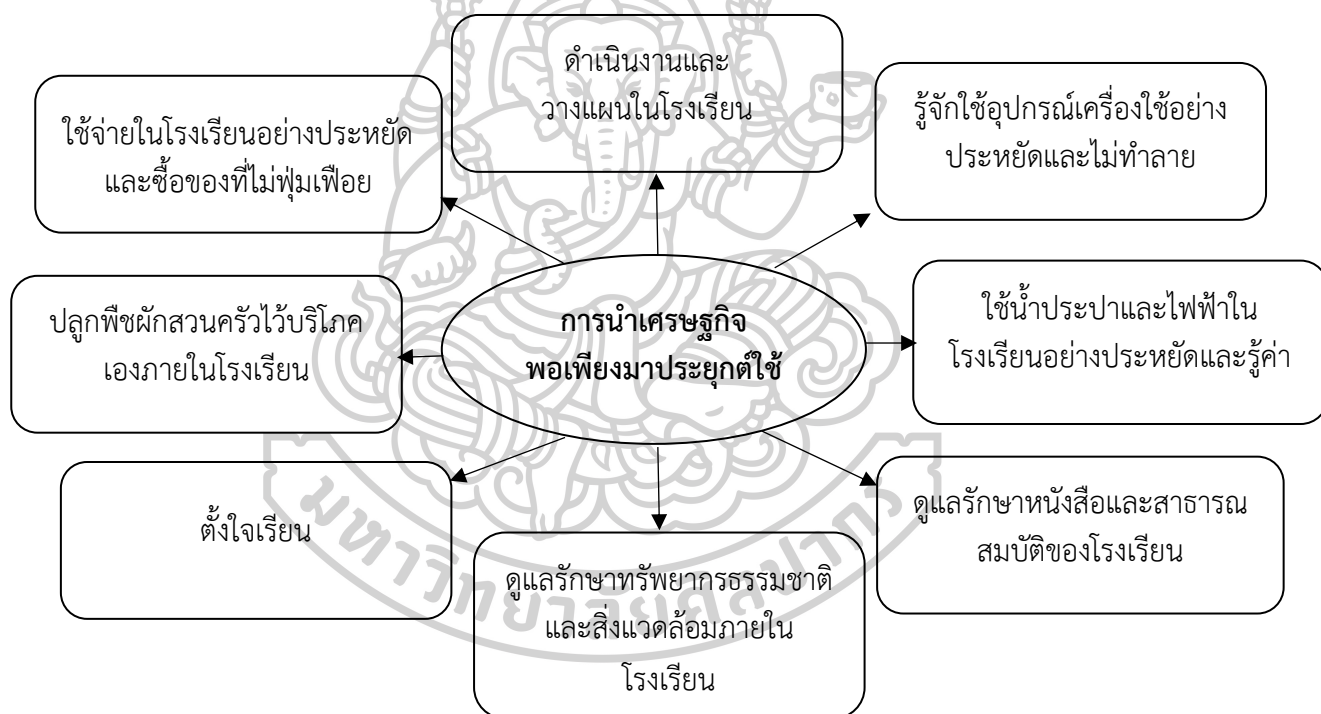
2. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น พัฒนาบุคลากรและส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นต้น

ค. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

1. ประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายภายในและภายนอก
2. เผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำสื่อ สิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ รวมถึงสื่อเทคโนโลยี จัดทำเว็บไซต์ และการจัดนิทรรศการผลการดำเนินงาน เป็นต้น

ง. ติดตามและประเมินผล

ติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย พัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียง จัดทำรายงานความก้าวหน้า ติดตามผลงานในพื้นที่ ติดตามบุคลากรทางการศึกษา และติดตามนักเรียน/นักศึกษา และประชาชน เป็นต้น

แผนภูมิที่ 10 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, รายงานผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2561, 13.

จากแผนภูมิที่ 10 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ดังนี้

1. การตั้งใจเรียน มีการดำเนินงานและวางแผนในการเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ช่วยกันประหยัดและอนุรักษ์ทรัพยากรในโรงเรียน เช่น

1) การใช้น้ำประปาและไฟฟ้าในโรงเรียนอย่างประหยัด รู้คุณค่า ไม่ใช่อย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่จำเป็น

2) ช่วยกันดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ และใช้ของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม และไม่ทำลาย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเล่นต่าง ๆ เป็นต้น

3) ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น ทิ้งขยะลงในถังที่จัดไว้ให้ และไม่ทำให้เกิดขยะโดยไม่จำเป็น ช่วยกันดูแลรักษาต้นไม้ในโรงเรียน ไม่ขีดเขียนภาพหรือข้อความใด ๆ บน โต๊ะ เก้าอี้ ฝาผนัง อาคารเรียน ประตู ห้องน้ำ เป็นต้น

3. การทำการเกษตรเพื่อเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียน เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว พืชไร่ ไม้ผลไว้บริโภค การเลี้ยงเป็ดและไก่ การเพาะเห็ด การขุดบ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น

4. การใช้เงินอย่างประหยัด ซื่อของที่ไม่ฟุ่มเฟือย

5. การประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีแบบชาวบ้านมาช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น

1) การทำปุ๋ยหมักธรรมชาติไว้ใช้ปลูกพืชผักในโรงเรียน

2) การทำเชื้อเพลิงช่วยในการหุงต้ม เช่น การเผาถ่าน เป็นต้น

3) การใช้สมุนไพรช่วยกำจัดศัตรูพืช

6. การรวมกลุ่มสหกรณ์ในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกันมีแนวทางที่จะเพิ่มพูนรายได้โดยการนำสินค้าของสมาชิกมาจากหน่วยในสหกรณ์ และซื้อสินค้าได้ในราคายุติธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ครูสามารถสอดแทรก สาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นเห็นประโยชน์และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละชั้นปี (ช่วงชั้นที่ 1- ช่วงชั้นที่ 4)

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)

ประถมศึกษาปีที่ 1

รู้จักช่วยเหลือตนเอง และใช้ทรัพยากรที่มีค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยความประหยัดมีคุณธรรม รู้จักการอดออม มีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของที่มีให้กับผู้อื่น

ประถมศึกษาปีที่ 2

มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น มีวินัยในการใช้จ่ายรู้จักการทำสมุดบันทึกรายรับ - รายจ่ายเพื่อเป็นผลดีต่อการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการอดออม

ประถมศึกษาปีที่ 3

รู้จักช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนรู้จักการเลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าวิเคราะห์รายรับ - รายจ่าย ของตนเองรู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพยากรที่มีเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข

ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6)

ประถมศึกษาปีที่ 4

เข้าใจหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และรู้จักวางแผนการใช้จ่าย สามารถเข้าใจสภาพรายรับ - รายจ่าย ของตนเองและวางแผนการใช้จ่ายตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงและมีเจตคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักพึ่งตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักประหยัดและอดออม เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและรู้จักเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประถมศึกษาปีที่ 5

รู้ เข้าใจ ปฏิบัติตนและสามารถพัฒนาตนเองและครอบครัวให้ดำเนินชีวิตตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าใจสภาพรายรับ - รายจ่ายของครอบครัวรู้จักวางแผนการใช้จ่าย วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ใกล้ตัวให้ลุ่มลึกขึ้นกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รวมทั้งสภาพการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเจตคติและค่านิยมในการดำรงตน ตามวิถีประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น มีนิสัยในการเน้นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ประถมศึกษาปีที่ 6

ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวโรงเรียน และชุมชนเข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรในชุมชน ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงรู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3)

มัธยมศึกษาปีที่ 1

รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย หลักแนวคิดและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำหลักการและแนวคิดพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ โดยเน้นทักษะการแสวงหาความรู้ โดยการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ ทักษะกระบวนการกลุ่ม ฝึกฝนความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมาย

มัธยมศึกษาปีที่ 2

สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมบนพื้นฐานของหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้ เข้าใจและวิเคราะห์ สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสามารถนำหลักการและแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาสังคม ทางด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างสมดุล และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม รักท้องถิ่นและประเทศชาติ

มัธยมศึกษาปีที่ 3

เข้าใจแนวทางพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชน ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการกลุ่มในการทำงาน ร่วมกับชุมชนมีเจตคติและค่านิยมที่ดีตามกระบวนการประชาธิปไตย และความเป็นมนุษย์ เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

มัธยมศึกษาปีที่ 4

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดทำโครงการเพื่อสืบค้นความรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกฝนทักษะกระบวนการกลุ่มโดยใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไขคือ ความรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรม มาเป็นรากฐานของการทำโครงการซึ่งเป็นการฝึกฝนตนเองในการดำเนินชีวิต เข้าใจและวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กร วิสาหกิจชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักในความสำคัญและสามารถนำแนว

ทางการบริหารจัดการองค์กรวิสาหกิจชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

มัธยมศึกษาปีที่ 5

เข้าใจและวิเคราะห์การพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ

มัธยมศึกษาปีที่ 6

เข้าใจและวิเคราะห์การพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุลภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์มีเจตคติและค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตภายใต้วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เพื่อนาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล

ระดับการศึกษานอกโรงเรียน

เข้าใจและสามารถจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย ให้บริการแนะแนว และมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัดทำโครงการ และกิจกรรมชมรม ชุมนุมต่าง ๆ
3. กิจกรรมเพื่อสังคม/จิตสาธารณะ เน้นการมีส่วนร่วม การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกับ

การพัฒนาคู่มือ

กำหนดให้มีการพัฒนาคู่มือทุกระดับในหน่วยงานและสถานศึกษา เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีความตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพความสำเร็จ

1. สถานศึกษานาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา จัดการศึกษา และดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม
2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่อย่างพอเพียง”

ผู้ปกครอง ชุมชน ดำเนินชีวิตและมีการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียน

1. การบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นนโยบาย
  - 1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ และแผนปฏิบัติการ
  - 1.2 งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป และชุมชนสัมพันธ์
  - 1.3 นำหลักการทรงงานมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา
  - 1.4 เน้นการบริหารทรัพยากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วม รู้จักสามัคคี ไม่ประมาท

หลักสูตรการเรียนการสอน

สอนวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามมาตรฐาน ส 3.1 คือ ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จากัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม/หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์เพื่อกำหนดรายวิชา การเรียนการสอน โดยจัดทำแผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ ด้วยการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โดยลักษณะของกิจกรรม ประกอบด้วย การต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคม/บริบท ดำเนินการหลักโดยผู้เรียน ด้วยความสมัครใจโดยมีครูช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้

หลักคิด/หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล มีการวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม ตัวอย่างเช่น มีวินัยในการใช้จ่าย ประหยัด/การออม พึ่งตนเองในการผลิตหรือสร้างรายได้ เห็นค่าการอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยเหลือ สังคม/ชุมชนรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบสาน วัฒนธรรม/ประเพณีไทยส่งเสริมการปฏิบัติตามคาสอนทางศาสนา และร่วมสร้างความสามัคคี เป็นต้น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และการปลูกฝังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเห็นประโยชน์และความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) มีศักยภาพและทางเลือกในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง

2) อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี ไม่เบียดเบียน แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3) ใช้ พินฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน สืบสาน วัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) รู้จักประมาณตน รู้จักศักยภาพของตน ใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

2) ดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ความรอบรู้ ความรอบคอบ ไม่ประมาท

3) มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี ไม่ทำความชั่ว สัมผัสความดี มีวินัยและความรับผิดชอบ

แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรตามขั้นตอนดังนี้

1.1 สถานศึกษานาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิทยาลัยน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นให้สอดคล้องกับวิทยาลัยน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามข้อ 1.2

2. การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงสู่ครอบครัวสังคม ประเทศชาติและสังคมโลก

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงานและทั้งการศึกษา รายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2.3 จัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ความรู้ (Knowledge)
- 2) ทักษะ กระบวนการ (Process)
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)

3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สถานศึกษาจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

3.1 จัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เน้นความร่วมมือประโยชน์ใช้สอยเป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

3.2 กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษาที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎ กติกา ของสังคมร่วมกัน เช่น การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกายการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นต้น

3.3 ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศ ด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาการยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริมการแบ่งปันการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ

3.4 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการการจัดการแข่งขัน การหาความรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ

3.5 ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา

3.6 การจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความคาดหวังจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ภาพความสำเร็จที่คาดหวังของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง⁴⁶ ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นำหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษา
3. ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดี
4. เผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ครูผู้สอน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นำหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน
3. ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดี
4. เผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

⁴⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดี, 2553), 30.

บุคลากรทางการศึกษา

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. นำหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
3. ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดี
4. เผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแบบอย่างที่ดี
3. เผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

นักเรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เผยแพร่หลักการ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากความคาดหวังที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนา ด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล และยั่งยืน⁴⁷

⁴⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดี, 2553), 4.

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 เขตพื้นที่บริการ ได้แก่ ตำบลไร่ขิง หมู่ที่ 1 - 5 และ 14 ตำบลท่าตลาด หมู่ที่ 4 - 7

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2466 บนพื้นที่วัด(ที่ธรณีสงฆ์)วัดไร่ขิง จำนวนเนื้อที่ 9 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 51 หมู่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73210 มีอาคารตึก 3 ชั้น ทรงไทย 12 ห้องเรียน 1 หลัง อาคารแบบรัตนโกสินทร์สมโภช 4 ชั้น 20 ห้องเรียน 2 หลัง อาคารแบบพิเศษ 4 ชั้น 21 ห้องเรียน 1 หลัง นอกจากนี้ยังมีอาคารประกอบ ส้วมจำนวน 1 หลัง 16 ที่นั่ง ส้วมภายในอาคาร 2 จำนวน 30 ที่นั่ง บ้านพักครูเรือนแถว จำนวน 10 ห้อง

ปัจจุบันโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 1,830 คน มีนายสกันธ์ วงศ์สุกฤต เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 77 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน ครูที่สอนก่อนระดับประถมศึกษา 12 คน ครูที่สอนระดับประถมศึกษา 53 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน และนักการภารโรง 2 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ เชิดชูวัฒนธรรมไทย พร้อมก้าวสู่อาเซียน ผู้เรียนมีวินัย ใฝ่ในธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

1. จัดการเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างทั่วถึง
2. ส่งเสริม พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย การรักการออม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย
3. จัดหาและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ โดยระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
5. พัฒนาและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพครู

6. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายในหน่วยงานทุกระดับ

7. ประชาสัมพันธ์สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลากหลายช่องทาง

ข้อมูลครูแยกตามสาขาวิชาเอก

สาขาวิชา	จำนวน (คน)	ภาระงานสอนเฉลี่ยของครู 1 คน ในแต่ละสาขาวิชา (ชม./สัปดาห์)
1. บริหารการศึกษา	4	-
2. คณิตศาสตร์	8	19
3. ภาษาไทย	7	19
4. วิทยาศาสตร์	8	20
5. ภาษาอังกฤษ	5	24
6. สังคมศึกษา	8	20
7. พลศึกษา	7	20
8. คอมพิวเตอร์	4	20
9. ปฐมวัย	10	30
10. ประถมศึกษา	6	20
11. บรรณารักษ์	3	20
12. ดนตรี-นาฏศิลป์	4	20
12. อื่น ๆ	3	20
รวม	74	-

ตารางที่ 1 ข้อมูลครูแยกตามสาขาวิชาเอก

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ, รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ปีการศึกษา 2562, นครปฐม : โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ), 5.

ข้อมูลนักเรียน

จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2563 รวม 1,830 คน

ข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2563

ชั้น	ชาย	หญิง	รวม	หมายเหตุ
อนุบาล	175	161	336	
ประถมศึกษาปีที่ 1	122	115	237	คู่ขนานชาย 1 คน
ประถมศึกษาปีที่ 2	143	115	258	คู่ขนาน 2 คน (ชาย 1 หญิง 1)
ประถมศึกษาปีที่ 3	143	116	259	คู่ขนานชาย 1 คน
ประถมศึกษาปีที่ 4	132	102	234	คู่ขนานชาย 3 คน
ประถมศึกษาปีที่ 5	126	126	252	คู่ขนานชาย 2 คน
ประถมศึกษาปีที่ 6	125	119	244	คู่ขนานชาย 1 คน
รวมประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมศึกษาปีที่ 6	791	693	1,484	
คู่ขนานเรียนร่วม	9	1	10	
รวมทั้งสิ้น	975	855	1,830	

ตารางที่ 2 ข้อมูลนักเรียน

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ, รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ปีการศึกษา 2562, นครปฐม : โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ), 6.

โครงการศาสตร์พระราชาร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนงาน	บริหารงานทั่วไป	
สนองกลยุทธ์ที่ 6	การสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา	
สัมพันธ์กับมาตรฐาน	การศึกษาปฐมวัย	มาตรฐานที่ 1, 1.1, ข้อ 1 - 4
สัมพันธ์กับมาตรฐาน	การศึกษาขั้นพื้นฐาน	มาตรฐานที่ 1, 1.1, ข้อ 2 - 6
		มาตรฐานที่ 1, 1.2, ข้อ 2
		มาตรฐานที่ 2, 2.6
		มาตรฐานที่ 3, 3.1, 3.2

ผู้รับผิดชอบ	นางสาวมลฤดี เฟื่องสง่า, นางสาวพรวิภา แสงสว่าง, นางสาวอินทิรา ญาติบรรทุง
ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
ระยะเวลา	ปีการศึกษา 2563 (เมษายน 2563 - มีนาคม 2564)

1. หลักการและเหตุผล

สังคมไทยปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก ดังนั้นการพัฒนาทักษะในการทำงานและเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (สหกรณ์นักเรียน) จึงเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน วางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ มีการนำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษา คาดการณ์ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ ดังนั้นการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีความตระหนักในหลักการดังกล่าวก็จะเป็นรากฐานให้กับสังคมมีความมั่นคง แข็งแรงลดการพึ่งพาจากภายนอก เกิดความสุขที่ยั่งยืนต่อตัวนักเรียน ครอบครัว และประเทศชาติ ในอนาคตต่อไปและส่งเสริมให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง นำผลิตภัณฑ์ เกี่ยวกับการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์อื่นเกี่ยวกับการอุปโภคมาจำหน่าย ในราคาย่อมเยาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจึงเห็นความสำคัญและจัดทำโครงการนี้

2. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
๒. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล
๓. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
๔. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานที่มีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

3. เป้าหมาย

เชิงปริมาณ

๑. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา	จำนวน	336	คน
๒. นักเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน	1,494	คน

เชิงคุณภาพ

๑. ผู้เรียนร้อยละ 80 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
๒. ผู้เรียนร้อยละ 80 มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล
๓. ผู้เรียนร้อยละ 80 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

4. สถานที่ดำเนินงาน

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ชุมชนไร่ขิง ชุมชนเกาะลัดดีแท่น และพื้นที่ในจังหวัดนครปฐม

5. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการ ติดตามประเมินผล
1. ขั้นเตรียมการ					
- ประเมินผลการ ดำเนินงานกิจกรรม/ โครงการที่เกี่ยวข้อง	ก.พ.-มี.ค. 63	ได้ข้อมูล ประกอบการ ตัดสินใจในการ จัดทำโครงการ	-	หัวหน้าสายชั้น/ คณะครู	บันทึกการประชุม ประเด็นการพัฒนา
- แต่งตั้งหัวหน้างาน และคณะทำงาน	ก.พ.-มี.ค. 63	มีผู้รับผิดชอบ ชัดเจน	-	โรงเรียน/ สายชั้น	- คำสั่งแต่งตั้ง
- จัดทำโครงการ เสนอของบประมาณ สนับสนุน	เม.ย.63	กำหนดกิจกรรมที่ จะดำเนินการและ ของบประมาณ สนับสนุน	-	ครูมลฤดี และคณะ	โครงการ รายงานงบประมาณ
- ประสานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	เม.ย.63	เตรียมความพร้อม ก่อนดำเนินงาน	-	ครูมลฤดี และคณะ	ปฏิทินปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการ ติดตามประเมินผล
2. ขั้นตอนดำเนินการ					
- ปรับหลักสูตรกลุ่ม สาระการเรียนรู้ สอดแทรกหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	เม.ย.-พ.ค. 63	- หลักสูตรกลุ่มสาระ ฯ โครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ มาตรฐานและ ตัวชี้วัด และ แผนการจัดการ เรียนรู้ เหมาะสมกับ สภาพของโรงเรียน บูรณาการและ เชื่อมโยงทุกกลุ่ม สาระ		ทุกกลุ่มสาระฯ	- ครูทุกคน ร้อยละ 100 - หลักสูตรกลุ่มสาระ - กำหนดการสอน - หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่สอดแทรก หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง - แบบประเมิน แผนการสอน
- โครงการอาชีพ บูรณาการกับ เศรษฐกิจพอเพียง	ตลอดปี	นักเรียนมีทักษะใน การทำงาน รักการ ทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้และมี เจตคติที่ดี ต่ออาชีพสุจริต	30,000	ครูทุกท่าน	- นักเรียนร้อยละ 100 เข้าร่วม กิจกรรม - ภาพกิจกรรม - รายงานโครงการ อาชีพ
- ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	ตลอดปี	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	30,000	ครูมลฤดี/ ครูพรวิภา/ ครูอินทิรา/ หัวหน้าสายชั้น/ ครูแกนนำแต่ ละสายชั้น	- นักเรียนร้อยละ 80 เข้าร่วมกิจกรรม - ภาพกิจกรรม - แบบสอบถาม - สรุปรายงานการ ดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการ ติดตามประเมินผล
- เปิดบ้าน วรข. สืบ สาน ต่อยอด ตาม หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	ตลอดปี	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มี ทักษะในการ ทำงาน รักการ ทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้และมี เจตคติที่ดี ต่ออาชีพสุจริต	30,000	ครูมลฤดี/ ครูพรวิภา/ ครูอินทิรา/ หัวหน้าสายชั้น/ ครูแกนนำแต่ ละสายชั้น	- นักเรียนร้อยละ 100 เข้าร่วม กิจกรรม - สรุปรายงานการ ดำเนินงาน - แบบสอบถาม - ภาพกิจกรรม
- มัคคุเทศก์น้อย/ งานดิจิทัลชุมชน	ตลอดปี	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สภาพแวดล้อม บริเวณโดยรอบ โรงเรียน สามารถ นำเสนอสิ่งที่ น่าสนใจในชุมชน ของตน	10,000	ครูสาวิตรี/ ครูจุฑามาศ/ ครูสุทิตา/ ครูณภัทร์/ ครูแสงนภา	- นักเรียนแกนนำ - แบบบันทึกการจัด กิจกรรม - ภาพกิจกรรม
- กิจกรรมธนาคาร โรงเรียน (School Bank)	ตลอดปี	นักเรียนประหยัด และเข้าร่วม กิจกรรมออมทรัพย์ มีเงินเก็บเงินใช้	-	ครูอาจิณ/ ครูพรวิภา/ ครูประภาศรี/ ครูณภัสสร/ ครูกฤษ	- บัญชีออมทรัพย์ - สรุปเงินออมแต่ละ เดือน/ปี - คณะกรรมการ สหกรณ์/สวัสดิการ
3. ชั้นประเมินผล					
- สังเกต สอบถาม ภาพถ่าย	ตลอดปี	นักเรียนมีทักษะ การทำงาน และ การแก้ปัญหา	-	ครูผู้สอน	ร้อยละ 80 แบบสอบถามความ พึงพอใจของ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการ ติดตามประเมินผล
- บันทึกการจัด กิจกรรม	ก.พ..64	นำความรู้ ความสามารถ มาปรับใช้ มีทักษะ การทำงาน และ การแก้ปัญหา	-	ครูผู้สอน/ ครูแกนนำ แต่ละสายชั้น	แบบบันทึกการจัด กิจกรรม
- แบบสอบถาม	ตลอดปี	ได้ข้อมูลสำหรับ การพัฒนากิจกรรม ในปีต่อไป	-	ครูผู้สอน/ ครูแกนนำ แต่ละสายชั้น	ร้อยละ 80 แบบสอบถามความ พึงพอใจของ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง
- รายงานและสรุปผล การดำเนินงาน	มี.ค.64	ได้ข้อมูลสำหรับ การพัฒนากิจกรรม ในปีต่อไป	-	ครูมลฤดี	รายงานการจัด กิจกรรม

6. งบประมาณ

	เงินงบประมาณ	เงินนอกงบประมาณ	หมายเหตุ
ด้านบุคลากร	-	-	
ด้านการดำเนินงาน	100,000	-	
ด้านลงทุน	-	-	
รวม	100,000	-	

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ผู้ปกครองนักเรียน
- วัดไร่ขิง พระอารามหลวง
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
- องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ขิง
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

8. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- 8.1 ร้อยละของนักเรียน บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม
- 8.2 บันทึกผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด
- 8.3 ผลการปฏิบัติงานโครงการ
- 8.4 ภาพกิจกรรมดำเนินการ
- 8.5 ผลประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครอง

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

9.2 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบโรงเรียน สามารถนำเสนอสิ่งที่น่าสนใจในชุมชนของตน

9.3 นักเรียนมีความภูมิใจในใจตนเอง ท้องถิ่น นำความภาคภูมิใจมาให้ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน

ลงชื่อ ..... ผู้เสนอโครงการ

(นางสาวมลฤดี เพ็งสง่า)

ลงชื่อ ..... ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายสกันธ์ วงศ์สุกฤต)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ลงชื่อ ..... ผู้อนุมัติโครงการ

(นางประนอม วังพรม)

ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ศราวุช เชาว์ชาญ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 1) ด้านบริบทโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต 4.1) ด้านผลผลิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.2) ด้านผลผลิตเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.3) ด้านผลผลิตเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.4) ด้านผลผลิตเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านผลกระทบเชิงคุณค่าเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร ครู ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก⁴⁸

สุนีย์ พาณิชย์ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนห้วยยอด พบว่า ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมและทุกประเด็นตัวชี้วัดที่ประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิต ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพการ ขับเคลื่อนการศึกษาตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเผยแพร่สู่ครอบครัว และชุมชน อยู่ในระดับมาก คุณภาพของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 76.99 ได้คะแนนรวมเฉลี่ย 10 ผ่านเกณฑ์การประเมิน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าปีการศึกษา 2555 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ความพึงพอใจของนักเรียน ครู

⁴⁸ ศราวุช เชาว์ชาญ, “การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร, มหาสารคาม : โรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร, 2556, 78-81.

ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการดำเนินโครงการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านเกณฑ์การประเมิน⁴⁹

กัตติกา ศรีมหาโร ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ด้านสภาพแวดล้อมโดยรวม ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต ผลการทดสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี มีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ระดับมาก ด้านผลกระทบมีผลกระทบในด้านบวกต่อนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิผลโครงการ มีประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก และด้านการถ่ายโยงความรู้โครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก⁵⁰

วิไลกุล บุญช่วยสุข ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา โรงเรียนเลิศปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการประเมิน พบว่า 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร สถานที่ มีความเหมาะสมและเพียงพอ ส่วนงบประมาณในการดำเนินงานยังไม่เพียงพอ 2) ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมของการวางแผนในการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสม 3) ด้านผลผลิตของ โครงการประกอบด้วย ด้านรู้ความ ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ การประเมิน ด้านทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ผ่านเกณฑ์และผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน มีความพึงพอใจในโครงการอยู่ในระดับมาก⁵¹

กมลานันท์ บุญกล้า ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน บ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการประเมิน พบว่า การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนหนองหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก วัตถุประสงค์ของโครงการมี

⁴⁹ สุณีย์ พาณิชย์ “การประเมินโครงการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง”, ตีพิมพ์ : โรงเรียนบ้านบึงคล้า, 2556, 120-126.

⁵⁰ กัตติกา ศรีมหาโร, “การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว”, นครศรีธรรมราช : โรงเรียนบ้านสระบัว, 2557, 95-100.

⁵¹ วิไลกุล บุญช่วยสุข, “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนเลิศปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559), 71-77.

ความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ครูผู้และบุคลากรที่รับผิดชอบกิจกรรมตามโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมและเพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการ การกำหนดขั้นตอนการจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมีความชัดเจน สาระเนื้อหาตามองค์ประกอบของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมีความชัดเจนปฏิบัติได้ กิจกรรมในโครงการช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการและมีการรายงานผลการประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในครอบครัวของตนเองได้⁵²

ธงชัย เหมเกียรติกุล ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการประเมินดังนี้ 1) การประเมินด้านบริบทของโครงการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านวัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นรายชื่อพบว่า ด้านบุคลากรในการดำเนินโครงการ มีจำนวนเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการมีเพียงพอ มีเฉลี่ยต่ำสุด 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า มีการวางแผนดำเนินโครงการสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนมีการขยายผลการปฏิบัติกิจกรรมลงสู่ชุมชน/เผยแพร่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ในภาพรวม ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน อยู่ใน ระดับมากที่สุด ด้านความพึงพอใจต่อผลผลิตของโครงการพัฒนาผู้เรียนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก 5) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

⁵² กมลฉัตร บัญญา, “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), 71-72.

พบว่า ในปีการศึกษา 2560 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.80 ปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 1 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 100.00 โดยเพิ่มขึ้นจาก ปีการศึกษา 2560 ร้อยละ 5.20⁵³

ขวัญณา อุณหกานต์ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) พบว่า ด้านบริบท ผลการประเมินความ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและของโรงเรียน โครงการสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาของโรงเรียนในปัจจุบันและความ ชัดเจน ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญของโครงการ เศรษฐกิจพอเพียงและโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคคลที่มีความรู้ความ เข้าใจในการดำเนินงานและสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ โรงเรียนได้ดำเนินการตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไป ตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ มีการวาง แผนการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วน ร่วมในวางแผน การดำเนินงานครบทุกกิจกรรม มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานของ โครงการ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก⁵⁴

โสภณ ทองจิตร ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา โรงเรียนน้ำรอบวิทยา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP) พบว่า การประเมิน โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการ ดำเนินโครงการโดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการในการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมมี อยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิต การประเมินความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ใน ระดับมาก⁵⁵

⁵³ ธงชัย เหมเกียรติกุล, “การประเมินผลโครงการพัฒนาผู้เรียนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัด ศรีสะเกษ”, ศรีสะเกษ : โรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา, 2559, 86-90.

⁵⁴ ขวัญณา อุณหกานต์, “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตง วิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี”, สุพรรณบุรี : โรงเรียนสวนแตงวิทยา, 2559, 87-94.

⁵⁵ โสภณ ทองจิตร, “การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ สถานศึกษา โรงเรียนน้ำรอบวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11”, สุราษฎร์ธานี : โรงเรียนน้ำรอบวิทยา, 2559, 91-95.

สุนันท์นี สุขสวัสดิ์ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะ อยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาใน สถานศึกษา โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม ผลการประเมินพบว่า การประเมินการกิจกรรมสร้างเสริม คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม และตามขั้นตอนด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะ แนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนศิริมาศพิทยาคมดำเนินการนั้น ทางโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างเคร่งครัดทุกขั้นตอน รวมทั้งใช้หลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียนทุกขั้นตอน การดำเนินอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประชุมร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนโดยตรง แสดงถึง แนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถนำมาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล⁵⁶

จิราพร ผุยผง ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักด้านการบูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ผลการประเมิน ความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด⁵⁷

⁵⁶ สุนันท์นี สุขสวัสดิ์, “การประเมินโครงการการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะอยู่อย่าง พอเพียงของนักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม”, สุโขทัย : โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม, 2560, 124-129.

⁵⁷ จิราพร ผุยผง, “การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560), 109.

งานวิจัยต่างประเทศ

มินกุซซี่ (Mingucci) ได้ศึกษาการประเมินผลของโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองระดับ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ร่วมวิจัยได้ประโยชน์หลายด้านจากการฝึกปฏิบัติเช่น ความเชื่อมั่นส่วนรวมและทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น การยืดหยุ่นเพิ่มขึ้น และความเชื่อมั่นในฐานะผู้วิจัยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้ร่วมวิจัยมีการเกี่ยวข้องกับนักเรียนเพิ่มขึ้น ในกระบวนการเรียนการสอน และมีความรู้สึกทำงานได้สำเร็จและเป็นที่ยอมรับของคนในวิชาชีพอื่น ๆ อันเป็นผลของโครงการวิจัยให้มีหลักฐานยืนยันว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถช่วยสร้างชุมชนการเรียนรู้ด้านการศึกษาคือ ผู้ร่วมวิจัยสามารถแบ่งปัน ปัญหาเรียนรู้จากเพื่อนร่วมกันและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานได้ในลักษณะที่มี ความสามารถในการผลิตงานด้วย⁵⁸

ฮากัน และ ซีวัล (Hakan & Seval) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของสเกลการประเมิน ที่พัฒนาโดยผู้วิจัยตามหลักการของ การประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟอิม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้สเกลการประเมินตามโมเดล CIPP ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีข้อความถามจำนวนทั้งหมด 46 ข้อ ตั้งชื่อว่า สเกลการประเมิน CIPP (CIPP Evaluation Scale) มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสำหรับนำไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินสาขาวิชาทางการศึกษา⁵⁹

อัลลาเวียดียานี (Allahviridiyani) ได้ทำการประเมินที่ปรึกษาทาง วิชาการแก่นักเรียนราชวงศ์ของมหาวิทยาลัยในรัฐเตหะราน โดยใช้ CIPP Model พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าตัวบ่งชี้ทั้งหมดอยู่ในระดับน่าพอใจ ด้านกระบวนการโดยทั่วไปสถานการณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับน่าพอใจเนื่องจากใน 20 ตัวบ่งชี้ทั้งหมด มีอยู่ 8 ตัวบ่งชี้ที่สถานการณ์อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ มี 3 สถานการณ์อยู่ในระดับพอใช้ และมี 9 สถานการณ์อยู่ในระดับน่าพอใจ ด้านผลผลิตโดยทั่วไปอยู่ใน ระดับไม่น่า

⁵⁸ Mingucci, Monica Marcolin, **Action Research as ESI**, (Teacher Professional, 2002), 2.

⁵⁹ Karatas Hakan; & Fer Seval, **CIPP evaluation model scale: development, reliability and validity**, (Procedia Social and Behavioral Sciences, 15, 2011), 592 - 599.

พอใจ เนื่องจาก มี 3 ใน 5 สถานการณ์ที่อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ และมี 2 สถานการณ์อยู่ในระดับพอใช้ และด้านบริบทมีนัยสำคัญทางสถิติที่แสดงว่าโครงการอยู่ในระดับน่าพอใจ⁶⁰

โมฮีบปี และคณะ (Nooshin Mohebbi, et al.) ได้ศึกษาระดับการยอมรับ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของหลักสูตรการศึกษาประวัติทางการแพทย์ ระดับปริญญาโททางวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ในประเทศอิหร่าน จำนวน 4 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิด ด้านการประเมิน CIPP Model พบว่า ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อยู่ในลำดับของประเภทกลุ่มที่ได้รับการยอมรับ ผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการประเมินด้านการวางแผนอย่างต่อเนื่องของกลุ่มประวัติทางการแพทย์ให้ผลดีกว่าการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแผนและการปรับปรุงระดับ คุณภาพ⁶¹

โคว และฮอฟแมน (Qing Cao; & James J. Hoffman) ได้พัฒนาระบบ การประเมินการดำเนินงานโครงการขึ้น เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับการจัดโครงการก่อนหน้านี้ได้ ชี้ให้เห็นความหลากหลายของการวัดเพื่อบรรยายผลของโครงการและคุณลักษณะของปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อผลผลิต อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติกำหนดการของโครงการยังถูกนำไปใช้สำหรับการวัดการดำเนินงานของโครงการในบางหน่วยงาน การใช้กำหนดการของโครงการจึงเป็นวิธีการที่ดีของบางหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ การใช้กำหนดการของโครงการในโครงการเดียวกันการวัดการดำเนินงานสามารถให้ผลของโครงการด้านอุตสาหกรรมทั้งความล้มเหลวและกำไรที่มากขึ้นจากกำหนดการนั้น ๆ ดังนั้น โคว และฮอฟแมน จึงได้พัฒนาระบบการประเมินการดำเนินงานโครงการ และทำการศึกษาเกี่ยวกับบริษัท Honeywell Federal Manufacturing & Technologies (FM&T) ผลการวิจัย พบว่า วิธีการประเมินการดำเนินงานโครงการที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุง มี 2 ขั้นตอนคือ วิธีทางเอกสาร ใช้สำหรับออกแบบระบบการประเมินการดำเนินงานโครงการใหม่ ๆ เพื่อให้

---

⁶⁰ Khalil Allahviridiyani, **Evaluate implemented academic advisor of shahed students inTehran State university through CIPP evaluation model.** (Procedia Social and Behavioral Sciences, 2011), 2996 - 2998.

⁶¹ Nooshin Mohebbi, et al, **Application on CIPP model of evaluating the medical records education course at master of science level at Iranian medical sciences universities,** (Procedia Social and Behavioral Sciences, 2011), 3286 – 3290.

ผู้จัดการสามารถตรวจสอบโครงการและตัดสินใจในส่วนที่สามารถปรับปรุงได้ และ บทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาระบบการประเมินการดำเนินงานโครงการจะนำไปสู่การปรึกษาหารือ⁶²

เอซ่า (Fadly Azhar)ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ประเมินโดยอาจารย์ 127 คน (สุ่มแบบเจาะจง) คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ และ อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ในเมืองเปกันbaru ประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ในด้านบริบท และปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกระบวนการ ประเมินจากลักษณะการแสดงออก เพิ่มสะสมผลงาน เกณฑ์การให้คะแนน ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น เป็นตารางข้อมูล การวิเคราะห์ และด้านผลผลิต ในระดับปานกลาง⁶³

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร คู่มือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) สรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ถือเป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อรายงานผลว่าโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ควรดำเนินการต่อไปหรือยกเลิกโครงการนั้น ตามแนวคิดของของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้กำหนดรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) โดยประเมินทั้งระบบของโครงการ 4 ด้านคือ 1) การประเมินด้านบริบท (Context evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process evaluation) 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product evaluation) ดังนั้น การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) จำเป็นต้องมีแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการ และเกิดประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

⁶² Qing Cao; & James J. Hoffman, **A case study approach for developing a project performance evaluation system.** (International Journal of Project Management, 2011), 155 – 164.

⁶³ Fadly Azhar, **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 6(2), 2015, 535-540.

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้บุคลากรโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครู จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 223 คน ซึ่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้สำเร็จตามกำหนด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัยเป็นการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมทั้งรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสาร ทฤษฎีข้อมูล กฎ ระเบียบ ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นข้อมูลสนับสนุนการวิจัยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาจัดทำโครงร่าง และเสนอขออนุมัติโครงร่างการค้นคว้าอิสระ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนการสร้างทดสอบ และปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา การนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

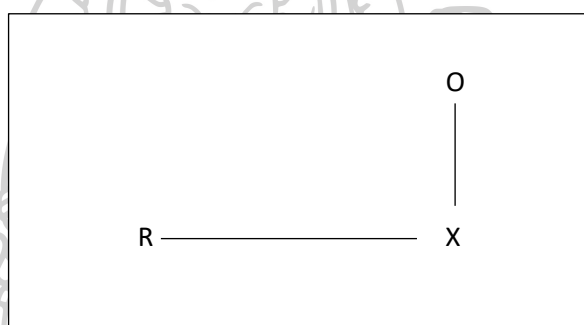
ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการดำเนินการวิจัย นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ แก้ไขจัดพิมพ์เป็นฉบับเพื่อดำเนินการขอสอบการค้นคว้าอิสระ ตลอดจนแก้ไขรายงานผลตามที่คณะกรรมการชี้แนะ แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวศึกษาสถานการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one-shot, non-experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ดังนี้

R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
 X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
 O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 821 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหาร จำนวน 4 คน
- 2) ครู จำนวน 74 คน
- 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน
- 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 730 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)⁶⁴ และใช้การสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดแบ่งประชากรออกตามตำแหน่งหน้าที่และระดับชั้นที่ทำการสอน คือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. สุ่มประชากรแต่ละหน้าที่และระดับชั้น ตามสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ผู้ให้ข้อมูล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ผู้บริหาร	4	1
2	ครู	74	24
3	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	13	4
4	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6	730	231
	รวม	821	260

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่
  - ผู้บริหาร ครู สอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และ ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งปัจจุบัน
  - คณะกรรมการสถานศึกษา สอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ และระดับการศึกษา
  - นักเรียน สอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งประกอบด้วย

⁶⁴ Krejcie R.V. and D.W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement 30 (1970): 608.

2.1 การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation : C) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมเพียงใด ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินโครงการ

2.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในการนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อันจะทำให้โครงการนั้นบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณว่ามีความเพียงพอมากน้อยเพียงใด

2.3 การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับด้านกระบวนการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ทราบว่ามิชอบพร้อมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานอะไรบ้าง ได้แก่ กระบวนการในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผลว่า ได้มีการปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

2.4 การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) หมายถึง การประเมินการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานโครงการ ว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ และมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนอย่างไรบ้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) แยกตามประเภทกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- สำหรับผู้บริหารและครู ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

- สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด

- สำหรับนักเรียน ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษาปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยผู้บริหาร และครู ตอบแบบสอบถามครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ตอบ

แบบสอบถามด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scales)⁶⁵ ดังต่อไปนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผลการประเมินในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ผลการประเมินในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ผลการประเมินในแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ผลการประเมินในแต่ละด้าน อยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ผลการประเมินในแต่ละด้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดจัดลำดับคุณภาพ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้ความเหมาะสมครอบคลุมเนื้อหา ในการเก็บข้อมูลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา เอกสาร คู่มือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย โดยปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ โดยกำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scales)⁶⁶

ขั้นที่ 3 สร้างแบบประเมินฉบับร่าง ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน หาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โครงสร้างและรูปแบบ (Structure and Format) โดยหาค่าดัชนีความ

⁶⁵ Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York: McGraw – Hill Book Company, 1961), 74.

⁶⁶ Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York: McGraw – Hill Book Company, 1961), 74.

สอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถาม และเลือกคำถามที่มีค่า IOC เฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามกับโรงเรียนที่มีบริบทเดียวกัน โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.986

ขั้นที่ 6 นำแบบประเมินที่ได้ลงเก็บข้อมูล กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการศาสตร์พระราช เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามความคิดเห็น และเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ออกหนังสือแจ้งขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ดังนี้

- 2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เพื่อประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ให้ผู้บริหาร และครู จำนวน 25 คน ตอบแบบประเมิน ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

- 2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เพื่อประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน ตอบแบบประเมิน ด้านผลผลิต

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เพื่อประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ให้นักเรียน จำนวน 231 คน ตอบแบบประเมิน ด้านผลผลิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน และนักเรียน จำนวน 231 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจัดทำข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำเครื่องมือแต่ละฉบับมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์
2. ตรวจสอบระดับความคิดเห็นแต่ละข้อของเครื่องมือแต่ละชุด
3. วิเคราะห์ระดับความสอดคล้อง ความเหมาะสม ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) และข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)
4. จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบรวมคะแนนแบบสอบถาม
5. ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
6. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามข้อมูลวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สถิติที่ใช้ คือ มัชฌิมเลขคณิต

(arithmetic mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตของน้ำหนักที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁶⁷ ไว้ดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต	4.50 - 5.00	หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่ามัชฌิมเลขคณิต	3.50 - 4.49	หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก
ค่ามัชฌิมเลขคณิต	2.50 - 3.49	หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่ามัชฌิมเลขคณิต	1.50 - 2.49	หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
ค่ามัชฌิมเลขคณิต	1.00 - 1.49	หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

⁶⁷ John W. Best, Research in Education, 4th ed. (Englewood cliffs : Prentice Hall, Inc., 1983), 190.

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้บุคลากรโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) จำนวน 260 คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) 3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) (arithmetic mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)” เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบข้อคำถามของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน และนักเรียน จำนวน 231 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 260 คน ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย นำเสนอเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารและครู 2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) นักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context Evaluation)

2.2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

2.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

2.4 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 25 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และ ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	5	20.00
- หญิง	20	80.00
รวม	25	100.00
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 30 ปี	8	32.00
- 31 – 39 ปี	6	24.00
- 40 – 49 ปี	6	24.00
- 50 ปีขึ้นไป	5	20.00
รวม	25	100.00
3. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	16	64.00
- ปริญญาโท	9	36.00
รวม	25	100.00
4. ตำแหน่งปัจจุบัน		
- ผู้บริหารสถานศึกษา	1	4.00
- ครู	24	96.00
รวม	25	100.00
5. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน		
- ต่ำกว่า 10 ปี	16	64.00
- 11 – 20 ปี	5	20.00
- 21 ปีขึ้นไป	4	16.00
รวม	25	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม คือผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 25 คน เป็นเพศชาย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และเป็นเพศหญิง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ด้านอายุ พบว่า อายุต่ำกว่า 30 ปี มีมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาคืออายุ 31 – 39 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 มีอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และมีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ด้านวุฒิการศึกษาพบว่า สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 และระดับปริญญาโท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 ด้านตำแหน่งปัจจุบันพบว่า เป็นครูผู้สอน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พบว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาคือ 11 – 20 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

1.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 4 คน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาสูงสุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ดังแสดงในตารางที่ 5 ตารางที่ 5 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	2	50.00
- หญิง	2	50.00
รวม	4	100.00
2. อายุ		
- 46 – 55 ปี	2	50.00
- 56 – 60 ปี	2	50.00
รวม	4	100.00
3. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	3	75.00
- ปริญญาโท	1	25.00
รวม	4	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน เป็นเพศชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเป็นเพศหญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ด้านอายุพบว่า อายุระหว่าง 46 - 55 ปี และอายุระหว่าง 56 - 60 ปี มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ด้านระดับการศึกษา พบว่า สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

1.3 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนักเรียน

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนักเรียน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 231 คน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ดังแสดงในตารางที่ 6

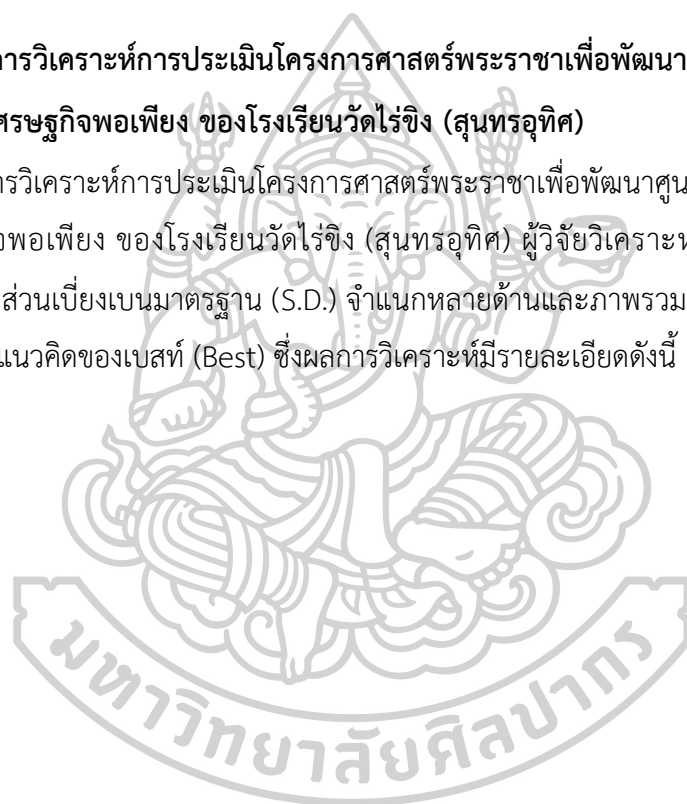
ตารางที่ 6 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนักเรียน

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	111	48.10
- หญิง	120	51.90
รวม	231	100.00
2. อายุ		
- ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 10 ปี	39	16.90
- 11 - 13 ปี	192	83.10
รวม	231	100.00
3. การศึกษาปัจจุบัน		
- ประถมศึกษาปีที่ 4	68	29.44
- ประถมศึกษาปีที่ 5	77	33.33
- ประถมศึกษาปีที่ 6	86	37.23
รวม	231	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) จำนวน 231 คน เป็นเพศชาย 111 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 และเป็นเพศหญิง 120 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 ด้านอายุพบว่า มีอายุระหว่าง 11 - 13 ปี มากที่สุด จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 83.10 และมีต่ำกว่า หรือเท่ากับ 10 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 16.90 ด้านการศึกษาปัจจุบันพบว่า กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 37.23 รองลงมาศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 29.44

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกหลายด้านและภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ))

(n = 260)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านบริบท	4.12	0.48	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.04	0.61	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.09	0.58	มาก
4. ด้านผลผลิต	3.71	0.56	มาก
รวม	3.99	0.55	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.55 แสดงว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.58) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.61) และด้านผลผลิต ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

2.1 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context Evaluation)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context Evaluation) ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกหลายด้านและ ภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งผลการวิเคราะห์มี รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ
ศาสตร์พระราชาร่วมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง
(สุนทรภูทิต) ด้านบริบท (Context Evaluation)

(n = 25)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาร่วมพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านบริบท (Context Evaluation)			
1. ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายของ หน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ	4.12	0.52	มาก
2. ความสอดคล้องของโครงการกับวิสัยทัศน์และ นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	4.28	0.54	มาก
3. ความสอดคล้องของโครงการกับหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้	4.24	0.59	มาก
4. โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของ โรงเรียน	4.12	0.66	มาก
5. โครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน	4.16	0.68	มาก
6. โครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากร ของโรงเรียนและชุมชน	3.96	0.53	มาก
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง	4.12	0.52	มาก
8. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิด การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน	4.08	0.70	มาก
9. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับการ ดำเนินงานโครงการ	4.16	0.62	มาก
10. โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้ดีขึ้น	4.04	0.53	มาก
รวม	4.12	0.48	มาก

จากตารางที่ 8 การประเมินโครงการศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context Evaluation) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสอดคล้องของโครงการกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.54) ความสอดคล้องของโครงการกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.59) ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับการดำเนินงานโครงการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62) โครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.68) ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.52) วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.52) โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.70) โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.53) และโครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกหลายด้านและภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

(n = 25)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)			
1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นผู้นำใน การดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.67	มาก
2. บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนิน โครงการ	4.12	0.83	มาก
3. บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการ	3.88	0.83	มาก
4. บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมมือ สนับสนุนและสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน	4.04	0.73	มาก
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมี ความเหมาะสมเพียงพอ	4.08	0.64	มาก
6. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้มีเพียงพอและมี คุณภาพ	4.04	0.67	มาก
7. สถานที่ในการดำเนินโครงการเพียงพอและเหมาะสม	4.08	0.64	มาก
8. งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมเพียงพอและ เหมาะสม	3.92	0.86	มาก
9. ระบบการบริหารภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการ ดำเนินกิจกรรม	4.04	0.73	มาก
10. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการ ดำเนินงานโครงการ	4.00	0.70	มาก
รวม	4.04	0.61	มาก

จากตารางที่ 9 การประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.67) บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.83) ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.64) สถานที่ในการดำเนินโครงการเพียงพอและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.64) วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้มีเพียงพอและมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.67) บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมมือสนับสนุนและสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.73) ระบบการบริหารภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.73) ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.70) งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมเพียงพอและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.86) และบุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกหลายด้าน และภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ
ศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง
(สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)

(n = 25)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)			
1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการ พัฒนา โครงการ	4.12	0.52	มาก
2. การประชุมวางแผนการดำเนินงาน	4.08	0.64	มาก
3. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน	4.04	0.73	มาก
4. มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับ ความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	4.00	0.86	มาก
5. การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.04	0.79	มาก
6. ความร่วมมือของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของ โครงการ	4.00	0.76	มาก
7. การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลาย น่าสนใจ	4.12	0.60	มาก
8. ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และ ให้กำลังใจในการทำงาน	4.12	0.60	มาก
9. ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ อย่างเป็นระบบ	4.28	0.54	มาก
10. วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.16	0.62	มาก
รวม	4.09	0.58	มาก

จากตารางที่ 10 การประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.54) วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.52) การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) การประชุมวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.64) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.73) การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.79) ความร่วมมือของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.76) และมีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

2.4 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกหลายด้านและภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 11 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ
ศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง
(สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

(n = 260)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านผลผลิต (Product Evaluation)			
ความพอประมาณ	3.67	0.64	มาก
1. นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย	3.57	0.76	มาก
2. นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้	3.63	0.79	มาก
3. นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม	3.81	0.74	มาก
ความมีเหตุผล	3.51	0.70	มาก
4. นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและ รอบคอบสมดุกับการผลิต	3.48	0.77	ปานกลาง
5. นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน	3.47	0.80	ปานกลาง
6. นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด	3.58	0.84	มาก
ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง	3.82	0.66	มาก
7. นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้	3.90	0.75	มาก
8. นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	3.88	0.75	มาก
9. นักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต	3.68	0.86	มาก
ความรู้	3.50	0.71	มาก
10. นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร	3.53	0.81	มาก
11. นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.53	0.81	มาก
12. นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญา ชาวบ้าน	3.45	0.88	ปานกลาง

ตารางที่ 11 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการ ศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) (ต่อ)

การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความมีคุณธรรม	3.94	0.62	มาก
13. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัว ต่อการทำบาป	4.07	0.76	มาก
14. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และ แบ่งปัน	4.01	0.73	มาก
15. นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดุสาหะ	3.63	0.81	มาก
16. นักเรียนมีความรักและสามัคคี	4.07	0.75	มาก
ผลลัพธ์ของโครงการ	3.72	0.66	มาก
17. คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และ สังคม	3.75	0.74	มาก
18. การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการ พัฒนางาน	3.70	0.91	มาก
19. การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ	3.59	0.77	มาก
20. ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ	3.85	0.76	มาก
รวม	3.71	0.56	มาก

จากตารางที่ 11 การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ความมีคุณธรรม ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.62) ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.66) ผลลัพธ์ของโครงการ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.66) ความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.64) ความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.70) และความรู้ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ความพอประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.74) นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.79) และนักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ความมีเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเอง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.84) และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสอดคล้องกับการผลิต ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.77) และนักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ความมีภูมิคุ้มกันในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.75) นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.75) และนักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.81) นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.81) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนมีการใช้พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ความมีคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีความรักและสามัคคี ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละอายและเกรงกลัวต่อการทำบาป ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.76) นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73) และนักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ผลลัพธ์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่ามัชฌิมเลขคณิตที่เท่ากัน ดังนี้ ความพึงพอใจในการ

ดำเนินงานโครงการ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.76) คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.74) การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.91) และการขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชชาติเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านบริบท พบว่า 1) โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ 2) โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 3) โครงการเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน 4) โครงการเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน 5) โครงการมีหลักการ และมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน 6) เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตระหนัก และให้ความสำคัญต่อโครงการ 3) ครูมีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม มีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ 5) ผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดี

ด้านกระบวนการ พบว่า 1) โรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ 2) มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน 3) มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ 4) การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน 5) มีกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น กิจกรรมโครงการอาชีพบูรณาการกับเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมเปิดบ้าน วรรณศิลป์สานต่อยอด ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมมีคฤเทศก์น้อย กิจกรรมธนาคารโรงเรียน (School Bank) เป็นต้น 6) มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินโครงการ

อย่างเป็นระบบ 7) มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ด้านผลผลิต พบว่า 1) นักเรียนมีความสนใจ เห็นความสำคัญและเข้าร่วมโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) 2) นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) นักเรียนสามารถจัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด 4) นักเรียนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ 5) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากกิจกรรมสู่การดำเนินชีวิตประจำวันและในอนาคต เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่นักเรียนอย่างมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท (Context evaluation) 2) การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) และ 4) การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต (Product evaluation) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้บุคลากรโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 คน และนักเรียน 231 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านบริบท ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสอดคล้องของโครงการกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความสอดคล้องของโครงการกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับการดำเนินงานโครงการ โครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น และโครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ สถานที่ในการดำเนินโครงการเพียงพอและเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้มีเพียงพอและมีคุณภาพ บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมมือสนับสนุนและสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ระบบการบริหารภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมเพียงพอและเหมาะสม และบุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการ ตามลำดับ

1.3 ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านกระบวนการ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศ

คณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลาย น่าสนใจ ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน การประชุม วางแผนการดำเนินงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน การดำเนินงานโครงการ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ความร่วมมือของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการ และมีการ พัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ตามลำดับ

1.4 ผลการประเมินโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ด้านผลผลิต ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลข คณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ความมีคุณธรรม ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ผลลัพธ์ของโครงการ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล และความรู้ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) ความ พอประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้ และนักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ พุ่มเพอຍ ตามลำดับ 2) ความมีเหตุผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับ มากจำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความ คุ่มค่าและประโยชน์สูงสุด และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิต จากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสอดคล้องกับการผลิต และนักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน ตามลำดับ 3) ความมีภูมิคุ้มกันในตนเอง โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่า มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ นักเรียนมีการปรับตัว พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และนักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต ตามลำดับ 4) ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับ ทรัพยากร นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ คือ นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน 5) ความมีคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลข คณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีความรักและสามัคคี นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและ เกรงกลัวต่อการทำบาป นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน และนักเรียนมีความ

ขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ ตามลำดับ 6) ผลลัพธ์ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีความเข้มข้นเลขคณิตที่เท่ากัน ดังนี้ ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน และการขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ ตามลำดับ

2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีความเข้มข้นเลขคณิตอยู่ในระดับมาก เท่ากันทุกด้าน ผู้วิจัยจึงศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบริบท โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์นโยบายและวิสัยทัศน์ของหน่วยงานต้นสังกัดและของโรงเรียน ศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการที่ชัดเจน

2) ด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการ ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านกระบวนการ โรงเรียนควรมีการกำหนดแผนและระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการรายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานของโครงการ มีการนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์และแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาโครงการ

4) ด้านผลผลิต โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และน่าสนใจ ครอบคลุมทักษะ ความรู้ และความสามารถที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การอภิปรายผล

จากการประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีการบริหารจัดการ

ครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ทำให้ผลการปฏิบัติงานออกมาเป็นรูปธรรมในเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ โดยอภิปรายจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีคามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีความสัมพันธ์กับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน สภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน มีหลักการ และมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน นำไปปฏิบัติได้จริง และสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายด้วยข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของอัลคิน (Alkin) ที่กล่าวว่า การประเมินการวางแผนโครงการ เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ และสอดคล้องกับแนวคิดของสเตค (Stake) ที่ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมินเคนท์ทีแนซซ์ ตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ เมทริกซ์บรรยาย และเมทริกซ์ตัดสินคุณค่า และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลนันท์ บุญกล้า ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน บ้านหนอง ปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการประเมิน พบว่า ผลการประเมินด้านบริบท อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรกเช่นกัน โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญญา อุณหกานต์ ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) พบว่า ด้านบริบท ผลการประเมินความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและของโรงเรียน โครงการสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนในปัจจุบันและความชัดเจน ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตระหนัก และให้ความสำคัญต่อโครงการ มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม มีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ตรงตามความต้องการของครู และนักเรียน โดยมีผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสคริฟเวน (Scriven) ที่ให้ความสำคัญในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับ โดยเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับ โดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ขวัญ หรือกำลังใจ หรือคุณธรรม 3) ค่าใช้จ่าย และสอดคล้องกับแนวคิดของเฟตเตอร์แมน (Fetterman) ที่กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุน เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินสนองผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหาร หรือแหล่งทุนสนับสนุน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากการประเมินอาจจะนำไปทางบวก คือ บรรลุผลตามที่ต้องการก็สามารถขอรับการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรายุช เชาวชาญ ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสมุทร ผลการประเมินพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญภา อุดมกานต์ ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า บุคลากรมีความรู้ความ เข้าใจในการดำเนินงานและสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ มีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและสรุปผลการดำเนิน

โครงการอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา งานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของสคริฟเวน (Scriven) ที่กล่าวว่า การดำเนินการควร จะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีประชุม ศึกษาหารือ กันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของเคิร์กแพตทริก (Kirkpatrick) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกโครงการเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งว่าผู้ผ่านการฝึกอบรม ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนว ทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของเฟตเตอร์แมน (Fetterman) ที่กล่าวว่า ผู้มีส่วนร่วมควรจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้รับประสบการณ์และเข้าใจเทคนิคเฉพาะของ การดำเนินการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปใช้ และเกิดการ พัฒนา ให้เป็นไป อย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในโครงการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ พาณิชย์ ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนห้วยยอด พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทินี สุขสวัสดิ์ ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการการจัด กิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม ผลการประเมินพบว่า การประเมิน ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัด การศึกษาในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนศิริมาศพิทยาคมดำเนินการนั้น ทางโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างเคร่งครัดทุกขั้นตอน รวมทั้งใช้หลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียนทุกขั้นตอนในการดำเนินอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านผลผลิต พบว่า การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจ เห็นความสำคัญและเข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากกิจกรรมสู่ การดำเนินชีวิตประจำวันและในอนาคต เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่นักเรียนอย่างมาก ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดเคิร์กแพตทริก (Kirkpatrick) ที่กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ เป็นการ ประเมินผลที่จะทำให้รู้ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่ เปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ และเจตคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่อไป ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ กัตติกา ศรีมหาวโร ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ ทองจิตร ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โรงเรียนน้ำรอบวิทยา โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP) พบว่า การประเมินด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านบริบท โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน
2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านผลผลิต โรงเรียนควรจัดกิจกรรมโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยเกี่ยวกับ การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการประเมินโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามขนาดโรงเรียน
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลนันท์ บุญกล้า. “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขา
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดี, 2553.

_____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

กัตติกา ศรีมหาวโร. “การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนบ้านสระบัว”. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนบ้านสระบัว, 2557.

ขวัญภา อุณหกานต์. “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสวนแตงวิทยา จังหวัด
สุพรรณบุรี”. สุพรรณบุรี: โรงเรียนสวนแตงวิทยา, 2559.

จำเนียร สุขหลาย และคณะ. **รวมบทความทางการประเมินโครงการ. “แบบจำลอง CIPP”**. พิมพ์
ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิราพร ผุยผง. “การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2560.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **การวางแผนการเงินด้วยศาสตร์ของพระราชา**. กรุงเทพฯ: พรินซ์ตี,
2561.

ธงชัย เหมเกียรติกุล. “การประเมินผลโครงการพัฒนาผู้เรียนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรินโรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัด
ศรีสะเกษ”. ศรีสะเกษ: โรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา, 2559.

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. **การประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทาง
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

นวรรตน์ สุวรรณผ่อง. **การประเมินผลและการเขียนแผนงาน/โครงการด้านสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ:
คณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์, 2553.

ประภัสสร วงษ์ดีและคณะ. “การประเมินโครงการตามแนวของ CIPIEST Model”. วารสารครุสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 3(1), 2554.

ปรียานุช พิบูลสรารุช. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง, 2553.

_____. **เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2553

ฝ่ายวิชาการ. รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) ปีการศึกษา 2562. นครปฐม: โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).

พิสนุ ฟองศรี. **วิจัยทางการศึกษา “แนวคิดทฤษฎี”**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์, 2553.

รัตน์ะ บัวสนธิ์. **การประเมินผลโครงการ – การวิจัยเชิงประเมิน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด, 2553.

จำไพ แสงนิกุล. “การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย : กรณีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2559.

วิไลกุล บุญช่วยสุข. “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนเลิศปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2559.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. **การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

ศรายุช เชาวชาญ. “การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสมิตร. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านหนองแดงสมิตร, 2556.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง. “ประกาศศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มุลินธิยวุฒิสถิรคุณ เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศ (Best Practices) ปี 2559.” 7 ธันวาคม 2559.

สมคิด พรหมจ้อย. **เทคนิคการประเมินโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จตุพร ดีไซน์, 2553.

สาร ต้นไชย และคณะ. **ทางออกการบริหารงานบุคคลของ อบต.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **กรอบยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในระยะ 4 ปี (2548 - 2551)**. กรุงเทพฯ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548.

_____. **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า 1 ทศวรรษ**. กรุงเทพฯ: ดาว
ฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **เศรษฐกิจ
พอเพียง**. หนังสือชุดเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2559.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. “รายงานผลการประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1.” 9
กุมภาพันธ์ 2561.

_____. รายงานผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง, 2561.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **การประเมินผลโครงการหลักการและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยง
เซียง, 2553.

สุนันท์นิ สุขสวัสดิ์. “การประเมินโครงการการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของ
นักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา
โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม”. สุโขทัย: โรงเรียนศิริมาศพิทยาคม, 2560.

สุนีย์ พาณิชย์ “การประเมินโครงการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง”. ตรัง: โรงเรียนบ้านบึงคล้า, 2556.

สุวิมล ตีรกานันท์. **การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.

โสภณ ทองจิตร. “การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
โรงเรียนน้ำรอบวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11”. สุราษฎร์ธานี:
โรงเรียนน้ำรอบวิทยา, 2559.

อุทุมพร จามรมาน และคณะ. **การควบคุมการวัดประเมินและการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ภาษาต่างประเทศ

Anderson. S.B. and Ball. S. **The Profession and Practice of Program Evaluation**. San
Francisco : Jossey – Bass. 1978.

Daniel L. Stufflebeam and Anthony J. Shinkfield. **Evaluation Theory. Models. &
Applications**. London. England: Jossey-Bas, 2007.

Fadly Azhar. **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 6(2), 2015.

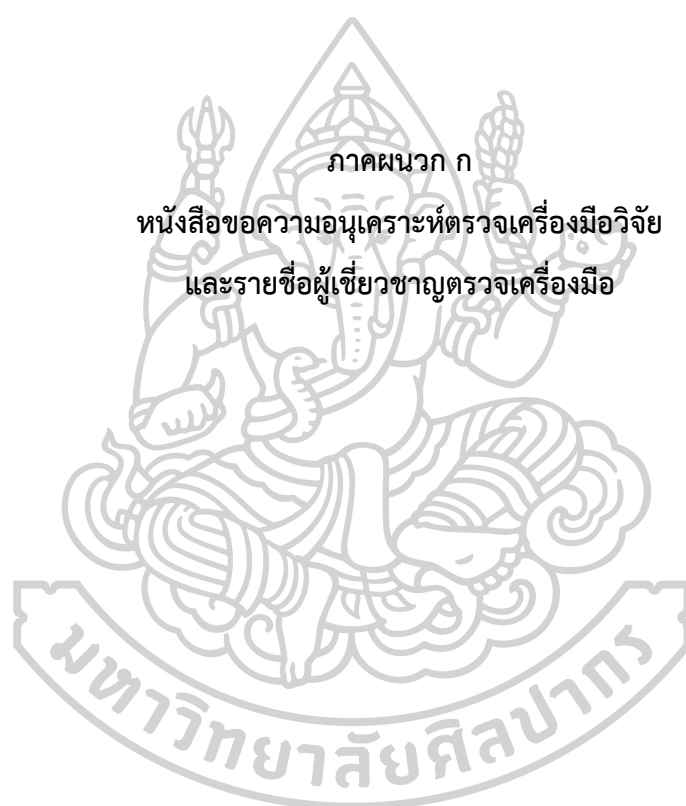
- Fred C. Lunenburg. and Allan C. Ornstein. **Educational Administration: Concepts and Practices**. 6th ed. CA : Wadsworth Cengage Learning, 2012.
- John W. Best. *Research in Education*. 4th ed. Englewood cliffs : Prentice Hall. Inc.. 1983.
- Karatas Hakan; & Fer Seval. **CIPP evaluation model scale: development. reliability and validity**. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 15, 2011.
- Khalil Allahviridiyani. **Evaluate implemented academic advisor of shahed students inTehran State university through CIPP evaluation model**. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2011.
- Krejcie R.V. and D.W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities." *Educational and Psychological Measurement* 30. 1970.
- Mingucci. Monica Marcolin. **Action Research as ESI**. Teacher Professional, 2002.
- Nooshin Mohebbi. et al. **Application on CIPP model of evaluating the medical records education course at master of science level at Iranian medical sciences universities**. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2011.
- Provus. M.N.. **Discrepancy Evaluation**. Berkeley. California: McCutcheon Publishing.. Co.. 1971.
- Qing Cao; & James J. Hoffman. **A case study approach for developing a project performance evaluation system**. *International Journal of Project Management*, 2011.
- Rensis Likert. **New Pattern of Management** New York: McGraw – Hill Book Company. 1961.
- Robbins. S.P. & Coulter. M. **Management**. (6 th ed). New Jersey : Prentice-Hall. 1999.
- Rossi. Lipsey and Freeman. **Evaluation: A systematic approach**. 7th ed. Thousand Oaks: Sage, 2004.
- Suchman Edward A. **Evaluation Research : Principle and praction in public Service and Social Action program**. New York: Ruge Eounckaton. 1987.
- Tyler. R.W.. **General Statement on Evaluation**. *Journal of Education Research*. Chicago: University of Chicago Press. 1942.
- Zainol Abidin. Mohamad Jafre B. **A Task-Based Approach to Project Work. The English Teacher**. *An International Journal*, 2(2). 1997.

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย
และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ที่ อว 8612.2/256

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

25 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางชนิษฐา ห้วยหงษ์ทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวไอศดา แถวโพธิ์ รหัสนักศึกษา 620620055 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชานี้เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. ดร.จิตาภรณ์ เฟื่องหนู

วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหม่สุคนธาราม(ปิ่นรัตนราษฎร์)

วิทยฐานะ : เชี่ยวชาญ

2. ดร.ธนสาร บัลลังก์ปัทมา

วุฒิการศึกษา : ศึกษาศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตุ๊กตา

วิทยฐานะ : ชำนาญการพิเศษ

3. ดร.วชิรวิทย์ นิตินันท์

วุฒิการศึกษา : ศึกษาศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทรงคะนอง

วิทยฐานะ : ชำนาญการพิเศษ

4. นางชนิษฐา ห้วยหงษ์ทอง

วุฒิการศึกษา : ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตำแหน่ง : ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

วิทยฐานะ : ชำนาญการพิเศษ

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล

วุฒิการศึกษา : ครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและการประเมินผลการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่ง : อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ข
ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ข้อความ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล
	1	2	3	4	5			
ด้านบริบท								
1. ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
2. ความสอดคล้องของโครงการกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
3. ความสอดคล้องของโครงการกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
4. โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
5. โครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
6. โครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
7. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
8. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
9. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับการดำเนินงานโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
10. โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ให้ดีขึ้น	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล
	1	2	3	4	5			
ด้านปัจจัยนำเข้า								
1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
2. บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
3. บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจ มีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
4. บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมมือสนับสนุนและสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	0	4/5	0.80	ใช้ได้
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ	+1	+1	-1	+1	+1	3/5	0.60	ใช้ได้
6. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้มีเพียงพอและมีคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
7. สถานที่ในการดำเนินโครงการเพียงพอและเหมาะสม	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้
8. งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมเพียงพอและเหมาะสม	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้
9. ระบบการบริหารภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้
10. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล
	1	2	3	4	5			
ด้านกระบวนการ								
1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
2. การประชุมวางแผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
3. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
4. มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
5. การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
6. ความร่วมมือของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการ	+1	+1	0	+1	+1	4/5	0.80	ใช้ได้
7. การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
8. ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
9. ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
10. วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล
	1	2	3	4	5			
ด้านผลผลิต								
ความพอประมาณ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
1. นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย								
2. นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
3. นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
ความมีเหตุผล	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
4. นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาด และรอบคอบสมดุลกับการผลิต								
5. นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความ ยั่งยืน	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
6. นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการ ทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและ ประโยชน์สูงสุด	+1	+1	0	+1	0	5/5	0.60	ใช้ได้
มีภูมิคุ้มกันในตัวเอง	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
7. นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้								
8. นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการ เปลี่ยนแปลง	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
9. นักเรียนมีการวางแผนการออมและการ ดำเนินชีวิต	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปล
	1	2	3	4	5			
ด้านความรู้								
10. นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
11. นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
12. นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน	+1	+1	+1	+1	0	5/5	0.80	ใช้ได้
ด้านคุณธรรม								
13. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำบาป	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
14. นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละและแบ่งปัน	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
15. นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
16. นักเรียนมีความรักและสามัคคี	+1	+1	0	+1	0	5/5	0.60	ใช้ได้
ด้านผลลัพธ์ของโครงการ								
17. คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม	+1	+1	0	+1	+1	5/5	0.80	ใช้ได้
18. การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
19. การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้
20. ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5/5	1.00	ใช้ได้

ที่ อว 8612.2/๒๘4

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

20 เมษายน 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 30 ฉบับ

ด้วย นางสาวไอศดา แถวโพธิ์ รหัสนักศึกษา 620620055 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.985	.986	50

Summary Item Statistics

	Mean	Minimum	Maximum	Range	Maximum / Minimum	Variance	N of Items
Item Means	4.267	4.033	4.467	.433	1.107	.014	50

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1.1	208.93	578.202	.805	.	.985
1.2	208.90	584.852	.719	.	.985
1.3	209.00	581.448	.712	.	.985
1.4	208.87	579.637	.747	.	.985
1.5	208.87	584.326	.651	.	.985
1.6	209.03	582.516	.627	.	.985
1.7	209.00	587.172	.514	.	.985
1.8	208.93	585.651	.612	.	.985
1.9	209.00	583.862	.628	.	.985
1.10	209.03	580.654	.753	.	.985
2.1	208.90	580.300	.669	.	.985
2.2	208.97	577.964	.700	.	.985
2.3	209.07	579.651	.807	.	.985
2.4	209.23	574.254	.817	.	.985
2.5	209.20	573.959	.864	.	.985
2.6	209.17	578.902	.748	.	.985
2.7	209.13	576.947	.864	.	.985
2.8	209.30	572.079	.874	.	.985
2.9	209.17	573.385	.860	.	.985
2.10	209.10	582.231	.663	.	.985
3.1	209.00	576.138	.822	.	.985
3.2	208.87	578.189	.796	.	.985
3.3	209.03	576.516	.822	.	.985
3.4	209.10	573.266	.828	.	.985
3.5	208.90	582.783	.712	.	.985
3.6	209.07	582.409	.707	.	.985

3.7	209.10	579.541	.753	.	.985
3.8	209.03	574.102	.834	.	.985
3.9	209.07	579.995	.722	.	.985
3.10	209.00	581.448	.793	.	.985
4.1	209.30	572.493	.723	.	.985
4.2	209.07	575.651	.799	.	.985
4.3	209.17	577.868	.782	.	.985
4.4	209.23	575.013	.794	.	.985
4.5	209.30	571.114	.758	.	.985
4.6	209.27	577.306	.811	.	.985
4.7	209.10	577.128	.835	.	.985
4.8	209.03	586.171	.720	.	.985
4.9	209.13	575.223	.847	.	.985
4.10	209.03	576.447	.824	.	.985
4.11	209.17	577.178	.744	.	.985
4.12	209.23	577.426	.722	.	.985
4.13	208.90	580.438	.799	.	.985
4.14	209.00	583.931	.626	.	.985
4.15	209.07	580.478	.706	.	.985
4.16	209.00	580.276	.689	.	.985
4.17	209.07	579.789	.802	.	.985
4.18	209.13	585.982	.701	.	.985
4.19	209.07	577.237	.813	.	.985
4.20	209.10	578.093	.802	.	.985

ที่ อว 8606(๙๙) ๒๕๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 พฤษภาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดไร่จิง (สุนทรอุทิศ)

ด้วย นางสาวไอศดา แดวโพธิ์ รหัสประจำตัว 620620055 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง " การประเมิน
โครงการ:โครงการศาสตร์พระราชาร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่จิง
(สุนทรอุทิศ)" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน ครู จำนวน 24 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวน 4 คน และนักเรียน จำนวน 231 คน เพื่อประกอบการทำการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านและโปรดแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากजू)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรง
กับความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)
- 2) ครู โรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชา
เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทร
อุทิศ) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้าน
ผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ มากที่สุด
มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบ
ต่อท่านแต่อย่างใด โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นางสาวไอลดา แถวโพธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชานำเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย P ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 30 ปี ( ) 31 – 39 ปี

( ) 40 – 49 ปี ( ) 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

( ) ผู้บริหารสถานศึกษา

( ) ครู

5. ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

( ) ต่ำกว่า 10 ปี

( ) 11 – 20 ปี

( ) 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบทำเครื่องหมาย P ลงในช่องที่ท่านเลือกความคิดเห็น โปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่าน เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

1. การประเมินด้านบริบท

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ					
2	ความสอดคล้องของโครงการกับวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน					
3	ความสอดคล้องของโครงการกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้					
4	โครงการมีความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียน					
5	โครงการมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน					
6	โครงการมีความเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชน					
7	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
8	วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน					
9	ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับการดำเนินงานโครงการ					
10	โครงการสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ดีขึ้น					

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง					
2	บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอในการดำเนินโครงการ					
3	บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจ มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการ					
4	บุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมมือสนับสนุนและสร้างความรู้ให้แก่บุคลากรในโรงเรียน					
5	ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอ					
6	วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้มีเพียงพอและมีคุณภาพ					
7	สถานที่ในการดำเนินโครงการเพียงพอและเหมาะสม					
8	งบประมาณดำเนินการจัดกิจกรรมเพียงพอและเหมาะสม					
9	ระบบการบริหารภายในโรงเรียนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรม					
10	ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการ					

3. การประเมินด้านกระบวนการ

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโครงการ					
2	การประชุมวางแผนการดำเนินงาน					
3	การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชัดเจน					
4	มีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้ได้รับความรู้และทักษะในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ					
5	การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน					
6	ความร่วมมือของคณะทำงานและผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการ					
7	การจัดกิจกรรมของโครงการมีความหลากหลายน่าสนใจ					
8	ผู้บริหารให้การนิเทศ ติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน					
9	ประเมินผลและสรุปรายงานผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ					
10	วิเคราะห์และนำผลการประเมินโครงการมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา งานอย่างต่อเนื่อง					

4. การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ความพอประมาณ					
1	นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย					
2	นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้					
3	นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม					
	ความมีเหตุผล					
4	นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสมดุลกับการผลิต					
5	นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน					
6	นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง					
7	นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้					
8	นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					
9	นักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต					
	ความรู้					
10	นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร					
11	นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
12	นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน					
	ความมีคุณธรรม					
13	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำบาป					
14	นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน					
15	นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ					
16	นักเรียนมีความรักและสามัคคี					
	ผลลัพธ์ของโครงการ					
17	คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม					
18	การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน					
19	การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ					
20	ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโครงการศาสตร์
พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือน้อย่างยิ่ง

ชุดที่ 2

(สำหรับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับ
ความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

1) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชา
เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทร
อุทิศ) ด้านผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ
คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบ
ต่อท่านแต่อย่างใด โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นางสาวไอลดา แถวโพธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย P ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) 35 - 45 ปี ( ) 46 - 55 ปี

( ) 56 - 60 ปี ( ) 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) ปวช./ปวส. ( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบหรือทำเครื่องหมาย P ลงในช่องที่ท่านเลือกความคิดเห็น โปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่าน
เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ความพอประมาณ					
1	นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย					
2	นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้					
3	นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สิ่งคม สิ่งแหวดล้อม					
	ความมีเหตุผล					
4	นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสมดุลงกับการผลิต					
5	นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน					
6	นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด					
	ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง					
7	นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้					
8	นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					
9	นักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต					
	ความรู้					
10	นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร					
11	นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
12	นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน					
	ความมีคุณธรรม					
13	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำบาป					
14	นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน					
15	นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อดุสาหะ					
16	นักเรียนมีความรักและสามัคคี					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ผลลัพธ์ของโครงการ					
17	คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม					
18	การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน					
19	การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ					
20	ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโครงการศาสตร์
พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างยิ่ง

ชุดที่ 2
(สำหรับนักเรียน)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนา
ศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับ
ความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

1) นักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการศาสตร์พระราชา
เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทร
อุทิศ) ด้านผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ
คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบ
ต่อท่านแต่อย่างใด โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยหวัง
เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นางสาวไอลดา แก้วโพธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชာเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

.....
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย P ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 10 ปี ( ) 11 - 15 ปี

3. ระดับการศึกษาปัจจุบัน

( ) ประถมศึกษาปีที่ 4 ( ) ประถมศึกษาปีที่ 5 ( ) ประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชารเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบหรือทำเครื่องหมาย P ลงในช่องที่ท่านเลือกความคิดเห็น โปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่าน
เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมิน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับโครงการศาสตร์พระราชารักษาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ)

การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ความพอประมาณ					
1	นักเรียนมีความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย					
2	นักเรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้					
3	นักเรียนพอประมาณกับสภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม					
	ความมีเหตุผล					
4	นักเรียนใช้และจัดการทรัพยากรอย่างฉลาดและรอบคอบสมดุกับการผลิต					
5	นักเรียนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืน					
6	นักเรียนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดการทางเลือกให้ตนเองโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด					
	ความมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง					
7	นักเรียนมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้					
8	นักเรียนมีการปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง					
9	นักเรียนมีการวางแผนการออมและการดำเนินชีวิต					
	ความรู้					
10	นักเรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับทรัพยากร					
11	นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง					
12	นักเรียนมีการใช้ พัฒนา และสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน					
	ความมีคุณธรรม					
13	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ละอายและเกรงกลัวต่อการทำบาป					
14	นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ และแบ่งปัน					
15	นักเรียนมีความขยัน หมั่นเพียร อุตสาหะ					
16	นักเรียนมีความรักและสามัคคี					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	ผลลัพธ์ของโครงการ					
17	คุณภาพของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ชุมชน และสังคม					
18	การนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางาน					
19	การขยายผลหรือต่อยอดแนวคิดจากการจัดโครงการ					
20	ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโครงการศาสตร์
พระราชทานเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างยิ่ง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวไอลดา แฉวโพธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	30 มิถุนายน 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษาประถมศึกษา จากโรงเรียนบ้านคลองแค จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จังหวัดนครปฐม สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ.) สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2562 เข้ารับการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	21/24 หมู่ 2 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

